

3 temmuz
1970

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

faşizme karşı
DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ

işçi sınıfımızı asla
yenemeyeceklerdir

SOSYALİZMİN ZAFERİ İÇİN
KESİNTİSİZ DEVRİM

KIBRIS'TA SEÇİM OYUNLARI

marksist toplum tipolojisi
ve asya tipi üretim tarzı

yaratıcı ORHAN KEMAL

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

İşçi Sınıfını Yenemeye- ceklerdir (Doğan Öz- güden)	2
Kesintisiz Devrim ...	13
Devrimci Halk Cephesi (Çetin Özek)	39
Kıbrıs'taki Seçim O- yunlarına Dikkat! ...	60
Yaratıcı Orhan Kemal (Süreyya Berfe)	67
Asya Tipi Üretim Tarzı ve Bir Tuzak (Oya Sencer)	70

Aylık Sosyalist Teori ve Eylem
Dergisi ★ S: 176-3 ★ Sahibi ve Ge-
nel Yönetmeni: **DOĞAN ÖZGÜDEN**
Sorumlu Yönetmeni: **DOĞAN ÖZ-
GÜDEN** ★ Yönetim Yeri: Çağa-
loğlu Başmuhafız Sokak, Tan Apt.
10/2 - İstanbul ★ P.K. 934 - Sir-
keci - İstanbul ★ Tel.: 27 81 09
★ Dizgi Tertip Baskı ES-İN MAT-
BAASI ★ Kapak Baskı: ALPAY
MATBAASI ★ Abone Şartları :
Yıllık 40, altı aylık 20, üç aylık
10 Lira ★ İlan Tarifesi: Tam say-
fa 1000, yarım sayfa 500, çey-
rek sayfa 250 lira.

*Türkiye işçi sınıfına selam!
Selam yaratana!
Tohumların tohumuna,
Serpilip gelişene selam!*
nazım hikmet

işçi sınıfımızı

TÜRKİYE toplumunun gerçek devrimci sınıfı, Türkiye işçi sınıfı, kanlı günlerin yaşandığı geçen ay «*kendisi için sınıf*» olma yolunda dev bir adım daha atmış ve 100 binlik yekvücut bir kitle halinde, büyük ozanın dediği gibi, meydanlarda hasretimizi haykırmıştır; toprağa, kitaba, işe hasretimizi; hasretimizi, ayyıldızlı esir bayrağımıza... Kurşuna rağmen, süngüye rağmen, zindana rağmen...

Bu, emperyalizmin, yerli işbirlikçilerinin ve Amerikancı sarı sendikacıların elbirliğiyle hazırladıkları alçakça bir komploya karşı, Türkiye işçi sınıfının kahramanca direnişidir. Direnişin büyüklüğü, güçlülüğü, yüceliği oranındadır ki, egemen çevrelerin korku ve telaşı da büyük olmuş; «*kalkışma*», «*isyan*», «*kızıl ihtilal*» iddialarıyla anayasa bir kez daha ayaklar altına alınarak, altı yıllık AP iktidarı döneminde ilk defa sıkıyönetim ilan edilmiş, Türkiye sanayi proletaryasının en yoğun olduğu bölgelerde askeri yönetim kurulmuştur.

Türkiye işçi sınıfı, neden yüzbinler halinde İstanbul'un, İzmit'in, Gebze'nin, İzmir'in, Ankara'nın, Adapazarı'nın sokaklarında kızgın bir lav gibi akmış, «*zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmadığı*»nın bilincine vararak ölümkalın mücadelesine girmiştir?

Amerikan dolarıyla şartlandırılmış, mantarlaştırılmış beyinlere bakılırsa, yüzbinleri sokağa döken, bir avuç «*tahrikçi*»dir. Ve kamuoyunu bu gerekçeye inandırmak için de sıkıyönetim altında evler, bürolar, lokaller basılarak bu bir avuç «*tahrikçi*» teker teker toplanmış, gözaltına alınmıştır.

Bu bir avuç «*tahrikçi*»nin gözaltına alınmasıyla, belki de mahkum edilmesiyle, işçi direnişleri duracak mıdır?

Hayır! İşçinin yüzbinler halinde direnişe geçmesinin nedeni, bir avuç «*tahrikçi*»nin tahrikleri değildir. Tahrikin başı, ANT'nın haftalık 163. sayısında (17 Mart 1970) açıklandığı gibi, devrimci sendikaları yoketmek, işçi si-

yenemeyeceklerdir !

doğan özgüden

mının ekonomik ve siyasal mücadelesini boğmak, emperyalizme ve işbirlikçisi yerli patronlara sömürü alanında hiçbir engel bırakmamak üzere 274 ve 275 sayılı kanunlarda yapılan değişikliklerdir. Bu asıl tahrik ortada durdukça, işçi sınıfının direnişi, yerine ve zamanına göre değişik biçimde sürdürülecektir.

Meclis'in geçen döneminde AP'nin Amerikancı milletvekili ve aynı zamanda sarı Türk İş yöneticisi Kaya Özdemiroğlu ile arkadaşları tarafından hazırlanan tasarı, bu yasama döneminde CHP ve GP milletvekillerinin de desteğiyle, bakanlar kurulu tarafından meclise sevk edilmiştir.

Yeni tasarı ile, işçilerin grev ve toplu sözleşme hakları anayasaya aykırı olarak kısıtlanmakta, işçi sınıfı tamamen işbirlikçi Türk İş'in yönetim ve denetimine terkedilmektedir. Kanunun bu şekilde değiştirilmesinin nedenleri açıktır:

Türk İş'in Amerikan dolarına satılmışlığının ve işbirlikçiliğinin belgelerle ortaya çıkmasından sonra kurulan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)'e bağlı sendikaların ekonomik mücadele alanında gösterdikleri büyük başarı karşısında, Türkiye işçisini eskisi gibi alabildiğine sömüremeyeceklerini gören emperyalizm ve patronlar büyük paniğe kapılmışlardır. Son yıl içerisinde Türk Demir Döküm'de, Derby'de, Sungurlar'da, Singer'de, ECA'da, Talisman'da ve daha birçok fabrikada işçilerin kitleler halinde Türk İş'in dümensuyundaki sendikalardan koparak DİSK'e bağlı sendikalarda patrona karşı kenetlenmeleri, ekonomik ve sosyal haklarını, gerekirse fiili direnişe başvurarak koparta koparta almaları karşısında, eski sömürü mekanizmasını artık sürdüremeyeceklerini gören patronlar, DİSK'i tasfiye ettirmek için el altından tertiplere girişmişlerdir.

Emperyalizmin ve patronların bu namussuzca tertip-te kullanabilecekleri hazır bir maşa da vardır: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu! İsmindeki «işçi» kelimesin-

den başka «işçilik»le hiçbir ilgisi kalmamış bu konfederasyonun Amerikan dolarıyla beslenen astronomik ücretli yöneticileri, işçi sınıfımızın emeğini patronlara ölü fiyatına peşkeş çekmeğe dünden hazırdır. Zira, bu kanun değişikliği yapıp DISK ve ona bağlı sendikalar tasfiye edildiği takdirde, patronlar işçiyi alabildiğine sömürecekleri gibi, karşısında başka sendikal örgüt kalmayan Türk İş'in işbirlikçi yöneticileri de, zorunlu olarak Türk İş'in bünyesine dahil olacak yüzbinlerce işçinin kanun zoruyla kestirilen aidatlarını da cebe indireceklerdir.

Geçen dönemde kanunlaştırılamayan tasarımı bu dönem mutlaka kanunlaştırmak için Türk İş çetesinin başı Seyfi Demirsoy, şatafatlı bir gerekçe bulmuştur: «Bundan böyle her aklına esen veya gece hanımı ile kavga edip sabah sendika kurmaya karar verenlerin bu amaçlarını gerçekleştirememeleri... Gecekondu sendikaların tarihe karışmağa mahkum edilmeleri... Kanunla güçlü ve millî sendikalar yaratılması...»

amaç, devrimci sendikaları yıkmaktır!

Oysa çok açıktır ki, gerçek amaç, gecekondu sendikaları tarihe karıştırmak değil, nicel olarak 100 bin üzerinde devrimci işçiyi, nitel olarak tüm işçi sınıfının devrimci gücünü temsil eden DISK'in kapısına kilit vurmaktır. Çünkü, yeni kanun değişikliği ile bundan böyle toplu iş sözleşmesi yapmaya, o işkolunda en çok üyeye sahip olan ve her halde o işkolundaki sigortalı işçilerin yüzde 35'ini temsil eden işçi federasyonu veya Türkiye çapında faaliyette bulunan işçi sendikası yetkili olacaktır. Aynı şekilde bir işçi federasyonu kurulabilmesi için, o işkolunda çalışan işçilerin en az üçte birinin, yine Türkiye çapında bir konfederasyon kurulabilmesi için sendika ve federasyonların üçte biri ile Türkiye'deki sendikalı işçilerin üçte birinin bir araya gelmesi gerekecektir.

Tabii bu kanun kesinleştiği takdirde, sayısız maddi ve manevi baskılar yüzünden yukarıdaki nicel şartları gerçekleştiremeyen DISK otomatikman münfesi hale gelecek, DISK'e bağlı devrimci sendikalardan da sadece Lastik İş toplu sözleşme yetkisini sürdürebilecektir. Buna karşılık, bugüne kadar Amerikan dolarının, CIA'nın, patronları desteğiyle, adam satınalmalarla, kaba kuvvetle, gangsterlik metodlarıyla işçilerin çoğunluğunu tahakkümü altında bulunduran Türk İş, rakipsiz tek sendikal örgüt durumuna girecektir.

Kaldı ki, bu kanun çıktıktan sonra, devrimci sendikaların yada DISK'in üçte bir temsil yetkisine kavuşması için de gereken tedbirler alınmış, işçilerin Türk İş bünyesinden koparak DISK'e geçmeleri maddeten imkansız hale getirilmiştir. Bu kanun çıktığı takdirde, bir işçinin halen bağlı bulunduğu sendikadan istifa etmesi için mutlaka Noter'den tasdikli istifaname göndermesi gerekecektir. Örneğin, bir işyerinde çalışan ve Türk İş'in kendilerini patronlara sattığını anılatarak ona bağlı sendikadan istifa etmek isteyen 1000 işçinin, teker teker notere gitmeleri, yani her şeyden önce iş saatinde işyerinden izin

almaları, gündeliklerini kaybetmeleri ve üstelik istifa harcı olarak notere 15-20 lira kaptırmaları gerekecektir. Bu koşullar altında, işçilerin toplu halde bir sarı sendikadan ayrılıp devrimci bir sendikaya geçmeleri ve yeni kanuna göre o devrimci sendikayı işkolu seviyesinde yüzde 35 üyeye sahip «*toplular sözleşmeye yetkili sendika*» haline getirmeleri imkansızlaşmaktadır.

Bu komplo, faşizmin meşru hale sokulmak istenmesinin somut bir örneğidir. Sözgelimi, (X) işkolunda dört sendikanın varolduğu kabul edilsin. Bunlardan (A) sendikası yüzde 30, (B) sendikası yüzde 25, (C) sendikası yüzde 25 ve (D) sendikası da yüzde 20 üyeyi temsil etsin... Bu durumda, yeni tasarıya göre o işkolundaki işyerlerinin toplu sözleşme yapmak yetkisi sadece (A) sendikasına verilecek, geride yüzde 70 çoğunluğu temsil eden sendikalar hiçbir işyerinde toplu sözleşme yapamayacak, azınlığın temsilcisi çoğunluk üzerinde açık seçik diktasını kuracaktır.

Diğer maddelerle de, devrimci sendikaların işçiden aïdat almaları imkanı baltalanmakta, bütün sendikaların mali ve idari denetimi, Türk İş'e üye olmasalar dahi, patron sarı konfederasyon - işbirlikçi iktidar üçlüsünün eline verilmektedir. DISK'in son zamanlarda, Amerika'nın dümensuyundaki yabancı sendikaları ve üst kuruluşları aşarak, dünya proletaryasının gerçek temsilcisi olan örgütlerle ilişkiler kurmasından da tedirgin olan «*işbirlikçiler koalisyonu*», bunu da kanun değişikliğiyle önlemiş, uluslararası alanda temsil hakkını sadece Türk İş'e tanımıştır.

Bu, kelimenin tam anlamıyla, bir «*işbirlikçiler diktası*»dır.

DISK ve ona bağlı sendikaların ekonomik mücadele alanındaki başarılarını yedikleri ekmekte, içtikleri suda, teneffüs ettikleri havada hisseden işçilerin direnişe geçmeleri için herhangi bir «*tahrik*»e gerek var mıdır? DISK'i boğazlama tasarısı meclis gündemine alındığı sırada 1200 üyeli Hür Cam İş Sendikası'nın DISK'e katılma kararı almış olması da, işbirlikçilere bir şeyler anlatmamakta mıdır? İşçi, elbette DISK'e ve ona bağlı sendikalara sahip çıkacak, onları boğazlamak için «*işbirlikçiler koalisyonu*»nun hazırladığı komploya karşı duracak, işçiyi satmasına karşılık her yıl Amerika'dan 12 milyon liralık sadaka alan eyyamcı Türk İş'e hakettiği darbeyi indirecektir. Ve elbette, bu komployu perde arkasından hazırladıklarını bildiği patronların fabrikalarında iş bırakacak, patronlar iktidarını protesto edecektir. Bâbiâli'nin sarı basını bu komployu örtbas edince, tabii ki, sesini duyurmak için tek imkan olarak toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkını, meşru direnme hakkını kullanacaktır.

İşçi sınıfının şahlanması ve «kanlı salı»

Nitekim 15 Haziran sabahı İstanbul, İzmit ve Gebze'de 100 bine yakın işçi 113 işyerinde birden iş bırakarak tarihi direnişini başlatmıştır. İlk olarak Kartal - Gebze bölgesindeki sanayi işçileri Ankara Asfaltı üzerinde yürüyüşe geçerek tren ve karayollarını kesmişler, faaliyete de-

vam eden fabrikaları işgal ederek işçi kardeşlerini direnişe katmışlardır. Ankara Asfaltı üzerindeki fabrikalardan başka Topkapı bölgesinde, sur dışında, Haliç çevresinde, Eyüp'te, Kağıthane'de, Levent'te de aynı anda direniş başlamış, yüzbinler, «Savaş başladı», «İşçiyiz haklıyız güçlüyüz», «Zincirlerimizden başka kaybedecek bir şeyimiz yok», «Saulmuş Türk İş», «Tüm gericiler, faşizm kahrolsun», «Patronsuz Türkiye» sloganlarıyla caddeleri, meydanları, sokakları işgal etmişlerdir. 100 bine yakın işçinin iş bıraktığı fabrikalar arasında, büyük sermayenin kaleleri olan Türk Demir Döküm, Sungurlar, Otosan, Rabak, Philips, Profilo, Arçelik, AEG, Singer, Simko, Auer, Mercedes, Magirus, Elfa, Erka, Uzel, Grundig, ECA, Vynlex, Aygaz, Türk Kablo; Eternit; Haymak işyerleri de vardır.

«İşbirlikçiler koalisyonu»nun komplosunun devamı karşısında işçiler direnişlerini 16 Haziran günü de sürdürmüşlerdir. Ancak bu defa işçilerin karşısına coplu, tabancalı toplum polisleri, tanklı, tüfekli, süngülü askerler çıkartılmıştır. Taksim'de buluşmak üzere şehrin dört bir yanından dalgalar halinde şehrin merkezine akan işçi kafilelerinin, Haliç'teki köprüler güpegündüz açılmak ve araba vapuru seferleri iptal edilmek suretiyle, önleri kesilmiştir. Ayrıca askeri birlikler seferber edilerek merkezi yerlerde, özellikle Vilayet önünde işçilere karşı tanklar ve zırhlı arabalarla barikatlar kurulmuştur. Levent'te ve Kadıköy'de engelleme daha da ileri götürülerek polisler ve askerler tarafından işçilere ateş açılmış, bu çatışmalar sonunda Türkiye işçi sınıfı üç şehit daha vermiştir: *Abdurrahman Bozkurt, Yaşar Yıldırım ve Mustafa Baylan...*

Ancak, İstanbul'a bir «savaş hali» görüntüsü veren bu tedbirler de muhteşem işçi direnişini bastıramadığı içindir ki, bakanlar kurulu, anayasaya aykırı kompo tasarısını geri çekeceğine, bir kez daha anayasayı ayaklar altına alarak sıkıyönetim ilan etmiştir. Sıkıyönetim kararını meşru göstermek için de, «işbirlikçiler koalisyonu», işçi direnişi sırasında vukua gelen bazı olayları istismar ederek işçileri «isyancı» olarak göstermek gayretkeşliğine girişmişlerdir.

Yüzbinlerin yürüdüğü bir hareket kaba kuvvetle kırılmak istenirse, elbette çatışmalar olacak, elbette bazı şeyler hasara uğrayacaktır. Meşru haklarını savunan işçilerin karşısına silahlı kuvvetleri çıkartanlar, daha ne bekleyebilirlerdi? Kaldı ki, işçilerin direnişi sırasında, hiç de zikre değer bir kayıp olmamış, karşı kuvvet çıkartılmasının yarattığı çatışmalarda kontrol dışı ufak tefek hasarlar kaydedilmiştir.

Türkiye'yi Amerika'ya peşkeş çekerek, yeraltı ve yerüstü servetlerimizi kapitalistlere yağma ettirerek, plansız bir ekonomi ile, değeri rakama vurulamayacak imkanlardan Türkiye halklarını mahrum bırakarak tam bir «ihnet» içinde bulunanların, haklı işçi direnişindeki kontrol dışı hasarları istismar ederek «milli servet mahvoluyor» yaygarası kopartmaları, alçaklığın, riyakarlığın, namussuzluğun ta kendisidir.

Her işçi direnişindeki tek tük olayları bahane ederek Türkiye'yi «kırmızı ihtilal» ortamında gösterip işi askeri yö-

netim kurmaya kadar vardırırlar, TİP'in ve TÖS'ün merkezleri, tiyatrolar tahrip edilirken, meydanlarda, sokak başlarında devrimci gençler, hem de polis kurşunuyla katledilirken neredeydiler? O zaman hasara uğrayanlar «milli servet», canlarına kıyılanlar «Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları» değil midirler? İşçi hareketini sindirmek için sıkıyönetim ilan ettirenler, evvelki ay devrimci genç Mustafa Kuseyri'nin komandolar tarafından öldürüldüğü Ankara'da, tam 17 Haziran günü TÖS ve TİP merkezlerinin sağcı zorbalar tarafından tahrip edildiği Yozgat'ta neden sıkıyönetim ilan ettirmemişlerdir?

Çünkü, İstanbul ve İzmit'te söz konusu olan, Amerikan emperyalizminin, işbirlikçi patronların ve satılmış sarı sendikacıların aşağılık çıkarlarıdır. Öte yanda ise malına, canına kastedilenler, Türkiye'nin bağımsızlığı, Türkiye halklarının çıkarları için savaşan devrimcilerdir. Burjuvazinin kontrolundaki devlet aygıtı, elbette, halklardan yana, işçi sınıfından yana, devrimcilerden yana değil, halk düşmanlarından yana işletecektir.

sanki sandalyesine kimler oturtulmalı?

Son işçi direnişi karşısındaki tutumlarıyla, burjuva politikacıları, riyakarlıklarının, işçiye ihanetlerinin somut örneklerini vermişlerdir.

«Daha olağan direnme ve uyarma yolları varken, böyle bir direnişe geçmek, işçiyi kızıl ihtilale teşvik etmektedir» diyen burjuva politikacıları, DISK yöneticilerinin, bu tasarı ilk defa ortaya atıldığından bu yana, aylardan beri bildiriler yayınlamak, demeçler vermek suretiyle anayasaya aykırı bu tasarı kanunlaştığı takdirde işçinin direneceğini açıkladıklarını çok iyi hatırlıyor olmalıdırlar. Nitekim tasarı meclis gündemine alındıktan sonra da, 30 Mayıs 1970 tarihli resmi bildirisinde DISK Yürütme Kurulu, «işbirlikçiler ittifakı»na şu uyarıyı yapmıştır:

«Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, Erzurum'da (Türk İş Kongresi'nde yaptığı konuşmalarda) Meclis'e verdikleri tasarı ile DISK'i kapatacaklarını açıklamıştır. DISK'i kapatmayı amaç bilen çabalar, sadece anayasayı rafa kaldırmak ve anayasaya aykırı kanunların zoruyla sermaye sınıfının hakimiyetini sürdürmek niyetlerinin görüntüleridir. Oysa gücünü anayasadan alan ilkelerin savunucusu olan ve her işyerinde üyesi, taraftarı, savunucusu bulunan gerçek bir işçi konfederasyonunu bir kanun maddesiyle yokedeceklerini sananlar, gerçeğin sert taşına başlarını vura-caklardır. DISK'i kapatmaya yönelmek, toplumdaki huzursuzlukları yoğunlaştırmadan yara ummak olur.»

Bu uyarıya rağmen «işbirlikçiler koalisyonu»nun kılınını bile kıpırdamaması üzerine DISK adına genel başkan Kemal Türkler başkanlığında bir heyet Ankara'ya giderek cumhurbaşkanı, başbakan, milli güvenlik kurulu, ana muhalefet partisi ile temaslar yapmıştır. Bu temaslar sırasında heyeti Ankara'daki yetkililerden kimisi hiç kabul etmemiş, kimisi de dinlediklerini kulağının ardına atmıştır. İşte bu temaslardan da sonuç alınamaması üzerinedir ki, DISK eyleme geçme kararı almış ve 100 bine

yakın işçi 113 işyerinde birden fiilen iş bırakarak direnişe geçmiştir.

Yüzbinlerin direnişini kendi iradeleriyle ve adeta kasıtlı olarak hazırlayan burjuva politikacılarının ve devlet sorumlularının, bugün olup bitenlerden dolayı işçileri ve işçi liderlerini suçlamağa, sıkıyönetim ilan ettirerek DISK yöneticilerini, işçi sınıfının öncü müfrezesi olması gereken TİP'in militanlarına, işçi sınıfının dostu gençleri hürriyetlerinden mahrumi ettirmeğe ne hakları vardır, Eğer ortada bir kanunsuzluk ve suç varsa, sanık sandalyesine oturtulması gerekenler işçiler değil, anayasaya aykırı kanun tezgahlayarak anayasayı çiğneyenler, ısrarlı uyarımalara rağmen bu aykırılıkta direnerek yüzbinlerin sokağa dökülmesine sebep olan, sonra da onlara ateş açtıran kan döktürenlerdir.

Burjuva politikacıları, riyakarlıklarını, halka ihanetlerini, sıkıyönetim kararının parlamentoda görüşülmesi sırasında da göstermişlerdir.

Bakanlar Kurulu'nun sıkıyönetim kararı, anayasanın 124. maddesine aykırı olup, yeni bir «anayasa ihlali» teşkil etmektedir. Zira, anayasanın 124. maddesi, «*ancak savaş hali, savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma (yani isyan) olması, veya vatan ve cumhuriyetle karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olması halinde sıkıyönetime cevaz vermektedir.*» Nitekim, sıkıyönetim kararı parlamentoda da onaylandıktan sonra Maden İş avukatları, bu kararla anayasal hak ve hürriyetlerin ortadan kaldırılmasının suç olduğunu bildirerek Danıştay'da iptal davası açmışlardır. Hukuk otoriteleri de, sıkıyönetim ilanının anayasaya aykırılığını gazetelerde açıklamışlardır.

Anayasaya aykırılık ortada olduğu halde, parlamentoda burjuva politikacıları, işçi direnişini kırmak amacı güden sıkıyönetim kararını onaylamışlardır. Sıkıyönetimle şampiyonu CHP Lideri İnönü de, parlamentoda «*sıkıyönetim*»in faziletini savunmuş, ancak işçilerin de hak olabilecekleri göz önünde tutularak sıkıyönetimin 15 günle sınırlanmasını istemiştir. Oysa, aynı CHP milletvekilleri, Amerikancı Türk İş'in tek merkezi sendikala örgüt haline getirilmesi için şimdiye kadar ellerinden geleni ardına koymamışlardır. Nitekim, CHP Milletvekili Celal Kargılı'nın parti grubunda genel görüşme açılması isteğiyle verdiği önergesinde açıkladığına göre, DISK'i boğmak isteyen tasarılar, CHP milletvekilleri tarafından hazırlanmış, grup yönetim kurulları ile CHP merkez yönetim kurulunun onayından geçerek Bülent Ecevit, Şeref Baksık ve Orhan Birgit tarafından imzalanmıştır. Ancak DISK mensubu işçilerin büyük direnişi ve Ulus Matbaası'nda çalışan devrimci işçilerin tasarıya karşı olduklarını gazetesinin birinci sayfasında açıklattırmaları üzerine yine «*kişisiz oy hesapları*» içinde olan CHP şaşkınlığa düşmüş, Ecevit ve arkadaşları bu defa ikili oynamaya başlamışlardır. CHP yöneticilerinin tutumu değişse bile, bu partinin eyyamcılığı, işçi düşmanlığı, «*işbirlikçiler koalisyonu*»nın mensuba olduğu bir kez daha tescil edilmiştir.

Kendilerini «*milli koalisyon*» bakanlıklarına, hatta bir faşist müdahalenin «*tayinli başbakanlığı*»na aday gören Amerikancı GP Lideri Feyzioğlu ve Hitlerci MHP Li-

deri Türkiye'nin DISK'e uluorta dil uzatmaları ise gayet doğaldır, çünkü emperyalizmden ve egemen sınıflardan aldıkları sadakaların hakkını vermeleri gerektir.

Birçok bilimadaminın, devrimci örgütün DISK'i boğmak isteyen tasarıların anayasaya aykırı olduğunu açıklamalarına rağmen, burjuva politikacıları ve satılmış Türk İş'in Amerikancı yöneticileri hâlâ kanun değişikliğinin gerçekleştirilmesinde ısrar etmekte, kukla örgütlere düzmece bildiriler yayınlattılmakta, dolar gücüyle kışkırtılmış komando bozuntuları vasıtasıyla DISK ve diğer devrimci sendikaların merkezlerine baskınlar yaptırılmaktadır.

İstanbul'da başta DISK yöneticileri Kemal Türkler, Kemal Sülker, Şinasi Kaya, Hilmi Güner, Cavit Şarman ve arkadaşları ile yüzlerce işçi ve devrimci genç Sıkıyönetim tarafından «isyân» iddiasıyla tutuklanır, sendika, TİP, Doğu Devrimci Kültür Ocağı merkezlerine baskın yapılırken, burjuva politikacıları 100 bin işçi ile, kamuoyu ile ve sıkıyönetimle alay edercesine, üzerinde fırtınalar kopan kanun değişikliğinin Senato Komisyonu'ndan da oybirliğiyle geçirildiğini açıklamaktadırlar. Madem ortada bir huzursuzluk vardır ve bu huzursuzluğu gidermek üzere «sıkıyönetim» ilan edilmiştir, hiç değilse bu «sıkıyönetim» süresince, huzursuzluğun kaynağı olan tasarıların da askıya alınması, geri çekilmiyorsa bile, komisyonda bekletilmesi gerekmez mi,

Ama oyun baskadır.

Sıkıyönetim altında işçilerin direnişi kırıldıktan sonra tasarı parlamentodan fazla bir direnişle karşılaşmadan geçirilecek, liderleri tutuklu, işçileri olağanüstü tedbirler altında sindirilmiş bulunan DISK tasfiye edilecektir. Böylece patronlar, işçinin hakkını koparta koparta alan bir DISK'ten kurtulmuş olacak, Amerikan beslemesi Türk İş çalışma alanında söz sahibi tek merkezi örgüt haline gelecek kanun zoruyla tüm işçilerin aidatlarının üzerine oturup ihanet tahtında biraz daha semirecektir.

Bu bir çıkaryol mudur?

Sıkıyönetim ilanına rağmen direnişlerini «pasif direnme» şeklinde sürdüren Türk Demir Döküm, Rabak, Sungurlar, Mercedes, Magirus işçilerinin devrimci kararlılığı, «işbirlikçiler koalisyonu»na hâlâ birşeyler anlatmıyor mu?

Anayasayı ayaklar altına alan bir kanun çıkartaran devrimci işçilerin haklı direnişini davet edenler, kendileri sanık mevkiinde oturmaları gerekirken savcı durumuna geçip devrimci işçileri, sendikacıları, sosyalistleri suçlamağa kalkışmakla tarih önünde mahkumiyetlerin en ağırına, en kahredicisine çarpılmaktan kurtulamayacaklardır.

Ne tedbir alınırsa alınsın, nasıl baskı yapılsa yapılsın, Türkiye işçi sınıfı, «kendisi için sınıf» olma yolunda dev bir adım atmıştır. Onun siyasi bilinçlenme düzeyine ulaşan devrimci mücadelesi asla durdurulamayacaktır.

Türkiye işçi sınıfı, 16 Haziran 1970 günü bir «Kanlı Salı» yaşamıştır. Tarih sayısız «Kanlı Salı»lar, «Kanlı Cuma»lar, «Kanlı Pazar»larla doludur.

Dünyanın hiçbir yerinde kan, zulüm ve baskı işçi sınıfını asla yenememiştir.

Emperyalizm ve yerli işbirlikçileri, patronlar, Amerikan uşağı sarı sendikacılar, satılmış burjuva politikacıları Türkiye'de de işçi sınıfımızı yenemeyeceklerdir.

İstanbul'da yüzbinlik direnişle ekonomik mücadele-nin sınırlarını zorlayan Türkiye İşçi sınıfının bundan son-ra ki görevi, proleter örgütünü hızla oluşturarak siyasal hedeflerine yönelmektir:

KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni oluşturarak temel müttefiki yoksul köylü ile birlikte devrimci DEMOKRATİK HALK İKTİ-DARI'nı kurmak ve hiç duraklamadan kendi mutlak ikti-darını gerçekleştirerek SOSYALİST TÜRKİYE'yi ya-ratmaktır.

Yaşasın Türkiye işçi sınıfı!

Yaşasın Türkiye işçi sınıfının SOSYALİST TÜRKİ-YE için kesintisiz devrim mücadelesi!

kile hareketleri gelişiyor

İşçi sınıfımızın 16 Haziran'da doruğuna ulaşan mü-cadelesi içinde geçen ay Güntherm işçilerinin direnişi de, fabrikayı doğrudan doğruya kendilerinin kendi hesapları-na faaliyete geçirmeleri bakımından ayrı bir anlam taşı-maktadır. İki aydır ücretlerini alamayan Silahtarğa'daki Güntherm Isı Sanayi Fabrikası'ndaki işçiler, işverenin üc-retlerini ödememesi ve ortalıktan kaybolması üzerine, kendileri imalata geçmişler ve yaptıkları mamulleri sa-tarak ücret alacaklarını almışlardır. Çorum'da linvit iş-letmesi işçilerinden sonra Güntherm'in 47 işçisi de, «pat-ronsuz Türkiye» yolunda yeni bir örnek vermişlerdir.

İşçi sınıfının mücadelesi ileri mevzilere yerleşirken, işçi sınıfının müttefiki köylüler de yurdun dört bir yanın-da ekonomik ve demokratik mücadelelerini mitingler, gösterilerle geliştirmektedirler. Nevşehir, Çorlu, Gelibo-lu, Değirmenköy, Tire, Polatlı, Alayehir, Adapazarı, Merzi-fon, Giresun, Soğucak geçen ay yoğun köylü hareketlerine sahne olmuştur.

Karadeniz fındık üreticileri, 25 Mayıs'ta Giresun'da, 26 Mayıs'ta Bulancak'ta birer miting düzenleyerek tefe-cilerin, tüccarların, Fisko - Birliğin sömürüsünü protesto etmişlerdir. Mitinglerde konuşan köylülerin açıkladığına göre, «Fisko - Birlik, üreticilerin mahsullerini aracıya kaptırmamak amacıyla kurulduğu halde, bugün bu amaç-tan tamamen uzaklaşmış, üreticiye sırtını dönmüştür. Yoksul üretici günlerce kooperatifin kapısında bekletil-mekte, rüşvet verenlere öncelik tanınmaktadır. Yine rüş-vet verenlerin fındıkları yüksek randımanlı gösterilmek-te, kantarda hile yapılmamaktadır. Vermeyenlerinki dü-şük randımanlı gösterilmekte ve kantarda noksan tartıl-maktadır. Bütün bunlar pusuda ağını germiş bekleyen tefeci ve tüccarların işine yaramaktadır. Artık kooperatif kapısına girmekten usanan üreticiler, mahsullerini tüccar-lara yok bahasına satmaktadırlar. Bankalar ise krediyi üreticiye değil, tefeciye vermektedir. Üretici bu durumda tefeciden faizle para almak zorunda bırakılmaktadır. Bu-nun sonucu olarak fındık yöresindeki üreticiler borç içe-

risinde inlemektedir.» Daha sonra Vakfıkebir ve diğer bölgelerde de geliştirilen direniş eylemlerinde köylüler, fındık için taban fiyat 9 lira olarak tesbit edilmediği takdirde daha sert eylemlere geçeceklerini açıklamışlardır.

Türkiye'nin bellibaşlı ihraç ürünleri olan tütün ve fındıktaki köylü direnişlerinden sonra, bu kez üzüm üreticileri de direnişe geçmişlerdir. İlk olarak Alayehir'deki üzüm üreticileri, taban fiyatlarını az buldukları için Alayehir Bağcılar Birliği'nin düzenlediği bir mitingte kenetlenerek aracıları, tefecileri, bankaları ve hükümeti protesto etmişlerdir. Merzifon'da da köylüler, haşhaş ekiminin Amerika'nın baskısıyla 1971'den itibaren yasaklanmasını protesto ederek bu tek geçim kaynakları kurtulduğu takdirde daha güçlü eylemlere geçeceklerini açıklamışlardır.

Diğer bölgelerde de toprak adaletsizliğine karşı seri halinde mitingler, yürüyüşler düzenlenmişler, direnişlerini ve eylemlerini yoksul köylülerin insanca yaşayacağı bir düzen kuruluncaya kadar sürdüreceklerini açıklamışlardır.

Kitle hareketleri sadece köylülere de münhasır kalmamış, geçen ay, yeni vergilerin ve yeni Personel Kanunu'nun yarattığı adaletsizliği protesto etmek üzere şehir küçük burjuvazisi de sokak hareketlerine geçmiştir. Asubay eşleri toplum polislerini göğüsleyip yürümüşler. Toplum polisleri amirlerinin baskısını kırarak bozuk düzene karşı çıkmışlar, yargıçlar, savcılar, mimarlar, mühendisler birbiri ardından protesto bildirileri yayınlamışlar, PTT teknisiyenleri yurt içi ve yurt dışı muhaberatı durduracaklarını açıklamışlar, sağlık personeli çadırlarda açlık grevine başlamış, bir kısmı da beyaz gömleklerle yürüyüşe geçmiş, kum motorları denizde gösteri yürüyüşü yapmış, küçük esnaf ve zanaatkarlar, vergi zamlarını ve kredi adaletsizliğini protesto etmişlerdir.

Bu kitle hareketleri karşısında sosyalistlere düşen görev, bozuk düzene karşı direnişleri sürekli desteklemek, ancak özlemlerini kendi başlarına kurmalarının mümkün olmadığını, mutlak surette işçi sınıfının öncülüğünde ve onun göstereceği hedefler için mücadele etmeleri, DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni güçlendirerek, devrimci DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'nı kurmaları gerektiğini anlatmaktır.

gençliğe ve devrimcilerle karşı terör

Devrimci mücadelenin ön saflarında savaşan gençliğe karşı terör, mücadele güçlendiği oranda şiddetlenmektedir. İki yıl önce Amerikan emperyalizminin savaş köpeği Altıncı Filo'nun İstanbul'u ziyaretine karşı direniş sırasında toplum polisleri tarafından şehit edilen Vedat Demircioğlu ile başlayan cankırımı, geçtirmiz günlerde üç gencin daha katledilmesiyle dehşet verici bir bilançoya ulaşmıştır. Demircioğlu, Erdoğan, Savaş, Aytaç, Cante-kin, Özgür, Büyüksevinç, Mehetoglu, Güçlü'den sonra Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde faşist komandolar tarafından *Mustafa Kuseyri* adındaki devrimci genç de şehit edilmiştir.

Faşist komandoların giriştiği terör hareketleri hükümet kuvvetlerinin gözü önünde pervasızca geliştirilmekte, öğrenci yurtları, SS kıtaları karargahı haline getirilip, tüfek, tabanca, mitralyözlerle donatılmakta, fakülte ve yurt baskınları birbirini kovalamakta, yakalanan devrimci gençlere komandolar tarafından insanlık dışı işkenceler yapılmaktadır. Bu cinayetlerin, işkencelerin gerçek failleri, hiç şüphesiz, olayları perde arkasından tahrik eden, cahil gençleri ırkçı yada ümmetçi ideolojilerle şartlandıran hakim çevrelerdir. Bu şartlandırmalar öylesine tehlikeli noktalara gelmiştir ki, son zamanlarda ırkçı ve ümmetçi unsurlar iki kampa ayrılmış, birbirlerini «*milli cephe bozguncusu*» diye suçlamakta, işi silahlı çatışmalara kadar vardırırmaktadırlar. Nitekim, geçen ay iki sağcı genç, yine sağcılar tarafından vurularak öldürülmüştür. Ancak hakim çevreler, bu cinayetleri dahi, solcuların üstüne yüklemek alçaklığı içindedirler.

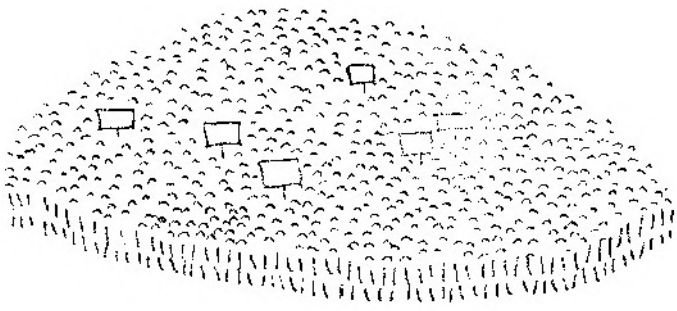
İstanbul'da işçilerin haklı direnişi karşısında bütün polisleri, jandarmaları, askerleri seferber eden, işi sıkı yönetim ilanına kadar vardırın hükümet, bu faşist zorbalıklar karşısında kılını dahi kıpırdatmamakta, aksine müsamahasıyla zorbaları tahrik ve teşvik etmektedir. Anadolu'nun dört bir yanında TİP ve TÖS merkezleri basılmakta, devrimcilerin hayatına kastedilmekte, Sahne Anadolu gibi devrimci tiyatroların gösterileri kanun dışı müdahalelerle engellenmekte, faşist terör kent kent, kasaba kasaba kol gezmektedir.

Ama bu terör hakim çevrelerin umduğu sonucu veremeyecek; işçi sınıfı, yoksul köylüler, küçük burjuvazinin devrimci kesimi, gençlik, **DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ** içindeki mücadelesini yılmadan sürdürecektir.

Kahrolsun halk düşmanları!

*Yaşasın işçi sınıfı öncülüğündeki **DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ**'nde kenetlenen devrimci güçler!*

*Yaşasın devrimci **DEMOKRATİK HALK İKTİDARI** için mücadele eden Türkiye halkları!*

kesintisiz devrim

İçinde bulunduğumuz yıllar, emperyalizmin tam çöküşe, sosyalizmin dünya çapında zafere doğru ilerlediği yıllardır. Bugün dünya işçileri, ezilen halklarla birlikte bütün ülkelerde emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşmakta, dünya barışı, ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi genişlemekte, dünya proleter sosyalist devrimci hareketi kesin başarılar elde etmektedir.

Bugün sömürülen ülkeler safında olan Türkiye'de halklar egemen değildir. Türkiye emperyalizme bağımlı, bağrında kapitalizm öncesi kalıntıları taşıyan azgelişmiş kapitalist bir ülkedir. Türkiye, emperyalizmin vesayetinde emperyalizmin işbirlikçisi patronlar, emperyalizmle ittifak halinde olan toprak ağaları, aracı - tefeci zümre ve büyük bürokratlar tarafından yönetilmektedir. İkili anlaşmalar hâlâ yürürlüktedir. Konsorsiyum, Ortak Pazar, vargücüyle Türkiye'yi sömürme planları yapmaktadır. Madenlerimiz, hammaddelerimiz emperyalistlerin elindedir. Yabancı sermayeyi teşvik gibi kapitüler nitelikli kanunlar, emperyalistler için her türlü imkanı hazırlamaya devam etmekte, yabancı üsler, NATO, 6. Filo, her gün halklarımızı tehdit etmektedir. İşçiler, köylüler, gençler açıkça kurşunlanmakta, devrimcilere karşı terör artırılmakta, ekonomik ve demokratik kavgalarını kahramanca sürdüren işçiler üzerine tanklar gönderilmekte, devrimci işçi sendikaları Amerikancı sendikalar lehine çıkartılan faşist kanunlarla tasfiye edilmek istenmekte, haklı istekleri için direnen köylüler dipçiklenmekte, Doğu Anadolu'da baskı ve şiddet hareketleri her geçen gün biraz daha genişletilmekte, faşist uygulamalar artmakta, sünni-alevi, Türk - Kürt birbirine düşürülmekte, cunta pazarlıkları en önemli konu olarak sürdürülmekte, faşizm tehlikesi kol gezmektedir.

Ama yine de işçi hareketleri, ekonomik ve sendikal mücadeleler, işçi yürüyüşleri, işçi mitingleri, grevler, fabrika işgalleri, işçi sınıfının ekonomik ve sendikal mücadelesinin yanında siyasi mücadelesinin filizlenmesi, Tekirdağ'dan İzmir'e, Torbalı'dan Iskenderun'a, Urfa'dan Sivas'a, Adana'dan Karadeniz'e, Ağrı'ya uzanan köylü mitingleri, toprak işgalleri emperyalizmle ittifak halindeki tefecilere, bezirganlara ve toprak ağalarına karşı yapılan mücadeleler, işsizlerin, seyyar satıcıların, dar gelirli vatandaşların, küçük memurların, öğretmenlerin direnişleri, gençliğin inatçı sarsılmaz mücadelesi bütün haşmetiyle genişlemektedir. Bir Personel Kanunu tasarısı ülke çapın-

da öfke yaratabilmekte, kitleler toplu direniş geçebilmekte, Amerikancı sendikalar lehine getirilen faşist yasalara karşı, devrimci sendikalar çevresinde kenetlenen işçi sınıfımız yiğitçe direnmektedir.

Bu günler, Türkiye sosyalistlerinin, Türkiye işçi sınıfına ve dünya proleter sosyalist devrimci hareketine karşı en fazla sorumlu olduğu günlerdir. Bugün Türkiye sosyalist hareketi, bir yandan bilimsel sosyalizmi inkar eden Aybar revizyonizmi ve ona bağlı olanların ihanetine karşı savaşıırken, öte yandan hem «Sosyalist Devrim» sloganını sapırtıcı ve bölücü şekilde kullanan saflardaki «sol sektellik» tehlikesiyle, hem de Türkiye'de «milli demokratik devrim»i fetiş haline getiren ve bu fetişizmi sürdüren saflardaki «sağ sapma» tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bugüne kadar parti içinde yeralan grupların birbirleriyle yürüttükleri polemikler, daha çok subjektif temellere dayandırılmış, ideolojik mücadele genel olarak stratejik çizgilerin tartışma alanında kalmış; örgütlenme meselesi hiçbir grup tarafından sistematik olarak çözülmeye çalışılmadığı, Türkiye'nin tarihsel ve aktüel verilerine dayanarak eylemlere girilmediği içindir ki, devrimci mücadelenin işçi ve köylü kitleler arasında alabildiğine yayılması, aktif destek görmesi, militan işçi ve köylü örgütlenmelerinin sağlanması gecikmiş, kitlelerin özelemlerine önderlik edilememiş, devrimci hareket proleter sınıf temeline oturulamamıştır.

Ülke çapında yaygın, disiplinli harekete ve örgütlenmeye gitme meselesi çözümü beklerken, entellektüel tutkular ağır basarak proleter sosyalist mücadele sözde ideolojik mücadele ile sınırlandırılmış, hareketli kitle olarak yalnızca genç aydın kitlesine dayanmanın sınırları zorlanamamıştır. Son günlerde çeşitli gruplarca sürdürülen kısas vadeli eylem yarıştı da, devrimci mücadelenin sağlığı açısından yeni tehlikeler yaratmıştır.

Bugün sosyalistler olarak şu soru ile karşı karşıyayız:

Biz sürekli olarak hatalarımızdan arınıp küçük burjuva sosyalizmine karşı mücadele edip bilimsel sosyalizmin ilkelerinin ışığında ideoloji ve örgüt birliği mi yaratacağız, yoksa emperyalizme ve ona bağlı unsurlara teslim mi olacağız? Gerçek sosyalistin cevabı, birincisi olacaktır:

Sosyalistler, sürekli olarak hatalarından arınıp her türlü sapmaya karşı savaşıarak bilimsel sosyalist ilkelerin ışığında sosyalistlerin ideoloji ve örgüt birliğini sağlayacak, Türkiye'deki devrimci mücadeleyi gerçek sınıf temeline oturtacaktır.

Gerçek sınıf temeline oturmayan sahte klik çatışmalarının; üst seviyede virgüllerle, alt çizmelerle, akademik bir havada sürdürülen, pratikten kopuk, somut eylemlerde yansıyamayan sözde ideolojik mücadelelerin Türkiye sosyalist hareketini bir kavram kargaşasına ve bir eylem çıkmazına sürüklediği bu dönemde, sosyalistler, bilimsel sosyalizmin emrettiği KESİNTİSİZ DEVRİM teorisi etrafında ideoloji ve örgüt birliğini sağlamak ve proleter sosyalist mücadelemizin bütün yükümlülüklerini yerine getirmek için savaşmak zorundadırlar.

çelişmeler ve emperyalizm

Tarihin hareket ettirici gücü, çelişmedir: Yani üretim güçleriyle mevcut üretim ilişkileri arasındaki temel çelişme.. Günümüz dünyasında üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki temel çelişme, emek - sermaye çelişmesi şeklinde yansımaktadır: Proletarya - burjuvazi çelişmesi.

Her toplumda bir dizi çelişme yer alır. Ama bu çelişmeler arasında bir tanesi temel çelişmedir. Bu çelişme, sürecin başından sonuna kadar mevcuttur. Varlığı ile, gelişmesi ile sürecin niteliğini belirler, diğer bir üretim biçimi-ne dönüşümün temel nedenidir. Öteki çelişmeler, ikincil durumdadır. Çelişmeler, diyalektik olarak *karşılıklı* etkiler içinde birbirlerini etkilerler. Ve bazı şartlarda ikincil bir çelişme öyle bir önem kazanır ki, belli bir süre için çözümü acillik kazanan baş çelişme haline geçer.^(*)

Emperyalizme bağımlı ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki temel çelişme, son tahlilde, sosyalizmin zaferi için tayin edici çelişme olmakla beraber, o ülkenin sömürülen halkları ile emperyalizm ve ona bağlı unsurlar arasındaki çelişme baş çelişme olarak belirir. Baş çelişme, hiçbir şekilde ülke içindeki sınıfsal mücadeleyi ortadan kaldırmaz. Diyalektik ve tarihi materyalizm, temel çelişmenin ağır basan yönünün bazen üretici güçler, bazen de üretim ilişkileri olduğunu gösterir. Baş çelişmede de ağır basan yönün ve ikincil yönün ortaya konması, işçi sınıfı partisini taktik hedeflere ulaştırmada en büyük etkindir. Türkiye'mizde bugün için baş çelişme emperyalizm ve ona bağlı unsurlar ile Türkiye halkları arasındaki çelişmedir.

Emperyalizm ve sömürülen ülkeler ilişkilerini şöyle özetleyebiliriz:

A) Emperyalizm, sömürdüğü ülkelerin üretim biçimini kendi ihtiyaçlarına göre etkilemek, onları tekeleci kapitalist sistemin bir parçası haline getirmek istemektedir. Emperyalizm bunu üç yoldan başarmaya çalışmaktadır:

1. Emperyalizm, sömürdüğü ülkeleri daha fazla sömürbilmek için «yardım, borç, kredi» şeklinde yeni yöntemler geliştirmiştir. Emperyalizm, özellikle ABD emperyalizmi, bu ülkelere daha çok askeri alanda yardım etmekle, onları emperyalist askeri bloklara girmeğe zorlamaktadır. Eğer iktisadi krediler verirlerse, bu krediler de bağımlı kredi şeklindedir.

2. Emperyalizm, bütün sömürdüğü ülkeleri, ancak yabancı sermaye ile kalkınabileceklerine inandırmakta, onları bu yolla kalkınmaya zorlamaktadır. Ama bugün emperyalist ülkelerin kendi istatistikleri ile ortada olan bir gerçek var ki, yabancı sermaye yatırdığından birkaç mislini her yıl o ülke dışına çıkarmaktadır.

3. Emperyalizm ile ona bağımlı ülkeler arasında yapılan dış ticaret, sürekli olarak emperyalizmin lehine işlemektedir. Tekeleci kapitalizm, bu ülkelere sanayi malları satmakta ve hammaddeler almaktadır.

Emperyalizm bugün sömürdüğü ülkelerin ekonomik

(*) Türkiye'de baş çelişme yerine «hakim çelişme» terimi, Temel çelişme yerine de «esas çelişme» terimi kullanılmaktadır. Baş çelişme'nin İngilizce karşılığı «Principle contradiction», temel çelişmenin İngilizce karşılığı ise «fundamental contradiction»dur.

yapılarını kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirirken, daha çok o ülkeleri bir yada birkaç tarım ürünü yada örneğin yalnızca petrol ihraç edebilen ülkelere dönüştürmektedir.

B) Emperyalizm yaşayabilmek için sömürdüğü ülkelerin bütün devrimci çabalarını önleyecek tedbirler almaktadır. Eğer devrimci bir hareket olmuşsa, o ülkeyi tekrar emperyalizmin kucağına çekmek için her yolu denemekte, emperyalizmin köpekliğini yapacak yeterli sınıf ve tabakalar bulamayınca, vahşice kendisi saldırmakta, halklara karşı askeri gücünü kullanmaktadır.

Emperyalizm için en korkutucu şey, sömürdüğü ülkeler halklarının emperyalizme karşı örgütlenmesidir. Emperyalizm, bunu kırmak için her yola başvurur. Kendinden yana, tamamen tekele kapitalizmin niteliklerine göre bir burjuvazi yaratır. Müteffiklerinin gücünü artırmaya bakar. Bütün kitle haberleşme araçlarını kullanarak, din ve ırk ayrımlarını istismar ederek, ülke çapında anti-komünist ideoloji yayarak kendi siyasi propagandasını yapar, proleter sosyalist ideolojiyi yozlaştırmaya çalışır.

Tekele kapitalizm, kapitalizmin içinde taşıdığı çelişkilerden dolayı çökmekte ve can çekmektedir. Üretimin ve sermayenin yoğunlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan tekeleler ile mali sermaye egemenliğinin özgürlüğü ortadan kaldırması, üretimin toplumsallaşmasına karşılık mülkiyetin gittikçe özel ellerde merkezileşmesi, sermayenin emeği egemenliği altına alması, kapitalizme özgü, eşit olmayan gelişme kanununun işleyişi, sayıları gittikçe artan ulusların sömürülmesi, tekelelerin zorbalığı, dünyanın tekele kapitalist ülkeler arasında paylaşılması savaşları, doğal olarak sosyalist ülkelerin doğmasına yolaçmış, sosyalist kamp iyice genişlemiş, halkların devrimci mücadeleleri her geçen gün biraz daha güçlenmiştir. Bu durum, dünyada belli-belli dört gelişme yaratmıştır.

1. Emperyalist aşamadaki kapitalist ülkelerdeki burjuvazi ile proletarya arasındaki gelişme.

2. Tekele kapitalist ülkeler ve tekele gruplar arasındaki gelişme.

3. Emperyalizm ile sömürülen ve ezilen halklar arasındaki gelişme.

4. Sosyalist kamp ile emperyalist kamp arasındaki gelişme.

Bu gelişmelerden, emperyalizm-sömürülen halklar gelişmesi, dünyanın baş gelişmesini oluşturmaktadır. Bugün dünyadaki mücadeleler, genel olarak, bu gelişme etrafında dönmektedir. Hemen belirtelim ki, bu, diğer gelişmeler etrafında mücadele olmadıgı anlamına gelmez, diğer gelişmeler etrafındaki mücadele bütün hızıyla devam etmektedir ve son çözümlemede mücadele sosyalist güçler ile kapitalist güçler arasındadır. Gerçekte biz, bunun için, çağımıza «emperyalizmin çöküşü, sosyalizmin zafere koştuğu çağ» diyoruz.

Emperyalizm bugün varlığını sürdürebilmek, geniş sömürü alanlarını elinde tutabilmek için, işbirlikçi burjuvaların yanı sıra, bazı gerici sınıf ve tabakalarla ittifak halinde. Bu gerici sınıf ve tabakalar, başta, geri ülkelerdeki feodaller, toprak ağaları, bürokrat kapitalistler, aracı-tekele zümre vb.'dir.

Emperyalizmi ve müttefiklerinin karşısındaki güçler ise, bu ittifakla çelişme halinde olan sınıf ve tabakalardan oluşur. Yani, sosyalist ülkeler ve dünya işçi sınıfının dışında, proleterler, yarı proleterler, yoksul köylüler, köy ve şehir küçük burjuvazisinin önemli bir kesimi de emperyalizme karşıdır. (Bu arada, bazı ülkelerin, çıkarları emperyalizmle çelişen burjuvazisi de, *belli bir dönem* emperyalizmin karşısında saf tutabilir. Ama bunlar, devrimci bir zümre olmadığından, dünya devrimci mücadelesinde böyle ülkelerin bu tür burjuvaları tali önem taşır.) Anti-emperyalist güçler içinde saydığımız bazı sınıf ve tabakalar, bazı ülkelerde henüz seferber olmamıştır. Ama bunlar, objektif olarak emperyalizme karşıdır ve emperyalizmle aralarındaki çelişme keskinleştikçe, sınıf mücadeleleri hızlandıkça, emperyalizmin askeri gücünü karşılarında gördükçe, daha hızlı bir şekilde mücadeleye katılacaklardır.

Amaç, dünya sosyalizmini kurmaktır. Buraya giden yol üstünde en büyük engel, emperyalizmdir.

Emperyalizm, iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik yönleriyle bir bütündür. Emperyalizmin siyasi, askeri ve ideolojik nüfuzuna girence önem vermeyen, onun sadece iktisadi konumunu incelemekle yetinip strateji öneren eğilimler son derece tehlikelidir. Emperyalizmi yalnızca tekelci kapitalizmin dünya çapında kapitalist sömürü mekanizması olarak göremeviz. Emperyalizmin siyasi ve askeri mekanizmasını, bu mekanizma aracılığıyla yürüttüğü dünya politikasını ve ideolojik etkimesini çok iyi tanımanız gerekir. Emperyalizmi sadece siyasi ve askeri bir olgu olarak görüp onun iktisadi yönünü ihmal etmek de, aynı derecede tehlikelidir. Dünya devrimci mücadelesi, tekelci kapitalizme, yani emperyalizme karşı bu bütünsellik içinde verilmektedir.

Dünya halklarının emperyalizme karşı mücadelesi, emperyalizmi siyasi, iktisadi, askeri ve ideolojik bakımdan zayıflatmakta, bağımsızlık ve demokrasi yolunda ilerleyen ülkeler çoğaldıkça emperyalizmin sömürü alanları kısılmaktadır. Bu gerileme, doğal olarak, emperyalist ülkelerin kendi içindeki sınıf çelişmelerini keskinleştirmektedir.

Emperyalizmi stratejik açıdan küçümseyip taktik açıdan önemsemek, Lenin'in «çamur ayaklı dev» dediği emperyalizmin yıkılışında kullanılan en gerçekçi bir tutum olarak geliştirilmektedir. Bugün Latin Amerika, Afrika, Asya ve Ortadoğu'da halkların devrimci mücadeleleri hızla ilerlemektedir. Bütün bu mücadeleler dünya proleter sosyalist devrimci mücadelenin bir parçası olarak gelişmekte, dünya proleter sosyalist devrimi zafere koşturmaktadır.

bilimsel sosyalizmin devrim anlayışı

«Devrim» sözeligi, çeşitli anlamlarda kullanılmış, öz anlamı açık şekilde ortaya konulmadığı için küçük burjuva radikallerinin elinde yozlaştırılmıştır. Biz, basit bir nicelik artışına yada eksilişine nicel değişiklik, bir nitel durumdan bir başka nitel duruma geçişe ise nitel değişiklik deriz. Nicel değişiklikler ile nitel değişiklikler arasında

zorunlu bir bağ vardır ve bütün bu gelişimin itici gücü, zıtların mücadelesidir. Buna göre devrim, bir nitelik sıçramasıdır ve nicel değişiklik olan evrimin kaçınılmaz bir sonucudur. Yalnız evrimi ortaya silmek reformizmi, nitel sıçramanın nicel evrimle hazırlandığı gerçeğini reddetmek ise, maceracılıktır.

Bu diyalektik materyalist tanımdan tarihi materyalist tanıma geçerek; devrim, belli bir üretim tarzı içinde yeni üretim güçlerinin ortaya çıkışı ile mevcut üretim ilişkilerinin geri dönülmez biçimde yıkılması ve yeni üretim ilişkilerinin kurulması demek olan üretim biçimi değişikliğidir.

Devrim, bir ülkedeki tek gerçek devrimci sınıfın, mevcut üretim tarzını değiştirmek üzere müttefiklerinin desteğiyle yada müttefikleriyle beraber iktidara gelmesidir. Devrim, gerçek devrimci sınıfın tek başına yada müttefikleriyle iktidara geçtiği «sıçrama anı» ile yeni iktidarın mevcut üretim tarzını değiştirmek üzere gerçekleştireceği «dönüşümler» dizisinden oluşur. Devrimin bu siyasal ve sosyal karakterleri arasında diyalektik bir bağ vardır ve devrimin en temel sorunu, iktidar sorunudur.

marksist - leninist «kesintisiz devrim» anlayışı

«Sosyalist devrim», «mili demokratik devrim» sloganları etrafında çok kısırlı bir çekışmenin bölücü ve parçalayıcı bir şekilde sürdürüldüğü bir ortamda bütün sosyalistleri, marksist - leninist KESİNTİSİZ DEVRİM teorisi etrafında birleşmeğe çağırıyoruz.

KESİNTİSİZ DEVRİM, yeni ortaya atılan bir görüş değildir. KESİNTİSİZ DEVRİM, burjuvazinin barutunun tükendiği, proletaryanın tek gerçek devrimci sınıfı olarak ortaya çıktığı dönemin devrim anlayışıdır. KESİNTİSİZ DEVRİM teorisinin ilk temelleri Marx ve Engels tarafından ortaya atılmıştır. 1848 devriminin yenilgisi, Marx ve Engels'in davalarına olan inançlarını hiç sarsmamış, onları burjuvazinin bütün devrimci atılımını yitirdiğini daha açık belirtmeye, *Komünist Manifestosu*'nda geliştirdikleri burjuva devrimleriyle sosyalist devrimler ilişkisine daha bütünsel olarak eğilmeğe zorlamıştır. Marx, Arahk 1848'de «Burjuvazi ve Karşı Devrim adlı seri makalelerinde, Almanya'da Mart devriminin öğrettiklerini, burjuvazinin korkaklığını ortaya koyarken, Engels ile birlikte taktik değiştirerek yavaş yavaş küçük burjuva ideolojisini terkeden işçi yığınlarını sosyalist devrim için hazırlamaya, onları örgütlemeye çalışmış, kövülülerin demokratik potansiyelinden yararlanmanın gerekliliğini ortaya koymuştur.

Marx - Engels, 1848 yılında hazırladıkları *Merkez Komitesi'nin Komünist Ligi'na Hitabı* adlı dokümanda devrimden alınması gereken dersleri ortaya koymuşlar, gelecekteki devrim için proletarya partisinin ne olacağını, nasıl çalışacağını anlatarak temel taktikleri sıralamışlar ve proletarya partisinin küçük burjuva demokrasiyi gelecekliğinden farklı olarak devrimi sürekli kılması gerektiğini belirtmişlerdir.

«Küçük burjuva demokratlar, çok sayıda talepleri gerçekleştirmekle... devrimi bir an önce sona erdirmek isterken, azçok varlıklı bütün sınıflar iktidardan uzaklaştırılmadıkça, proletarya devlet iktidarını ele geçirmedikçe, yalnızca bir ülkede değil, dünyanın bellibaşlı bütün ülkelerindeki proleterler birliği, bu ülkeler proleterleri arasındaki rekabeti durduracak kadar geliştirmedikçe ve hiç değişse başlıca üretici güçler proleterlerin elinde toplanmadıkça, bizim çıkarlarımız ve görevimiz, devrimi sürekli kılmaktır.»⁽¹⁾

Marx ve Engels'teki bu sürekli devrim anlayışı, emperyalizm ve proleter devrimi çağında Lenin tarafından diyalektik ve tarihi materyalizm ışığında somut şartların somut tahlili ile MARKSİST - LENİNİST KESİNTİSİZ DEVRİM teorisine dönüştürülmüştür. Lenin, bu devrim anlayışını geliştirirken, KESİNTİSİZ DEVRİM'i yanlış anlayan sapmalara karşı, her türlü Troçki akımına karşı sürekli olarak savaşmıştır. Özellikle Troçki tarafından geliştirilen, Rus köylülerinin devrimci potansiyelini küçümseyen, proletaryanın hegemonyası düşüncesini karıştıran «sürekli devrim» görüşü pratik içinde mahkum edilmiştir. İşçi sınıfının halk düşmanlarına karşı, yanına başta yarı-proleterler ve yoksul köylüler olmak üzere en geniş demokratik ve anti - emperyalist amaçlı yığınları alarak proleter devrimine yönelmesini, sosyalizmin üst evresine geçişini sağlayan «marksist - leninist kesintisiz devrim» teorisıyla «troçkiist sürekli devrim» görüşünü birbirine karıştırmamak gerekir.

«Demokratik devrimden, kuvvetlerimiz ölçüsünde, bilimli ve örgütlü proletaryanın örgütleri ölçüsünde sosyalist devrima geçmeye derhal başlayacağız. Biz sürekli devrima taraftırız. Yarı yolda durmayacağız.»⁽²⁾

KESİNTİSİZ DEVRİM teorisi, Başkan Mao'nun önderliğindeki Çin Devrimi ile daha da zenginleşmiş, yeni demokrasinin kurulması, yeni demokrasiden proletarya diktatörlüğüne geçişin hazırlanması, devrimin sürekliliğinin sağlanması, marksist - leninist KESİNTİSİZ DEVRİM teorisinin ışığında gerçekleştirilmiştir.

KESİNTİSİZ DEVRİM, burjuvazinin barutunun tükendiği, proletaryanın tek gerçek devrimci sınıf olarak ortaya çıktığı dönemin devrim anlayışıdır, dedik: Kapitalizmin emperyalist aşamaya geçtiği, emperyalizm - sömürülen halklar gelişmesinin baş gelişmeye dönüştüğü bu dönemde gerçek devrimci sınıf, işçi sınıfının öz güç olarak yanına toplumda çıkarları emperyalizm ve ona bağlı unsurlarla gelişen bütün sınıf ve tabakaları alarak DEVRİM-Cİ DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'nı kurması, sosyalizme geçişin hazırlıklarını yapması, durmaksızın İŞÇİ SİNİFINİN MUTLAK İKTİDARI'nı, sosyalizmi kurması, dünya sosyalizminin kuruluşuna yönelmesi...

Bu devrim anlayışı, başından sonuna kadar proletaryanın öncülüğünü zorunlu kılar, ama köylülerin, özellikle tarım proletaryası dışında yoksul köylülerin devrimci potansiyelini hiçbir zaman ihmal etmez.⁽³⁾

(1) Aktaran J. Stalin, Leninizmin İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara 1969, s. 88.

(2) V. I. Lenin, Aktaran J. Stalin, a.g.e. s. 121.

(3) J. Stalin, a.g.e., s. 37.

Bugün Türkiye’de, dünya devrimci pratiğinde olduğu gibi, devrimin kesinliğini savunan, Çin seddi teorileri yapmaya çalışan bir yığın oportunist vardır. Mücadelemiz, aynı zamanda, onlara da yöneliktir.

Marksist-leninist KESİNTİSİZ DEVRİM teorisi, bütün sosyalistlere, işçi sınıfının nihai zafetinin gerçekleştirilmesi ve sosyalizmin kurulabilmesi için şu ikili görevi yükler:

1. Proletaryanın siyasi bilinc düzeyini artırmak, sosyalist propaganda ve ajitasyonu gerçekleştirmek, işçi sınıfı içinde proleter ideolojisinin kesin hakimiyetini sağlamak, işçi sınıfının örgütlenmesini, işçi sınıfı partisini gerçekleştirmek. Bu bizim ÖRGÜTLENME görevimizdir.

2. İşçi sınıfını ve işçi sınıfının dostlarını, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, toplunda çıkarları emperyalizm ve onun yerli işbirlikleriyle, müttefikleriyle celisen bütün sınıf ve tabakaları en geniş yığınlar halinde DEVRİMCİ HALK CEPHESİ’nde toplamak, devrimci halk cephesi içinde işçi sınıfının bağımsız, politik, ideolojik, örgütsel ve donanmış gücünün öncülüğünü sağlamak. Bu bizim İTTİFAKLAR politikamızdır.

Bu iki görev arasında diyalektik bir bağ vardır. Belli bir dönemde sosyalistlerin bu iki görevden hangisine ağırlık vereceği, o ülkenin o andaki somut durumunun somut tahlihiyle belirlenecektir... «Önce partiyi kurayım, sağlamlaştırayım, sonra devrimci halk cephesini oluştururum» ve «önce devrimci halk cephesini oluşturayım, ona ağırlık vereyim; sonra partiyi kurayım» anlayışları emperyalizme teslimiyetten başka bir şey değildir. Bugün için işçi sınıfı partisinin bulunmadığı ülkemizde acil görev, ama devrimci görev, işçi sınıfı partisinin gerçekleştirilmesidir. KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde işçi sınıfının zafetine giden DEMOKRATİK HALK İKTİDARI’na gerçekleştirecek olan DEVRİMCİ HALK CEPHESİ, işçi sınıfı partisi olmadan gerçek anlamda oluşturulamaz.

«Öte yandan, terör çağrıları ve iktisadi mücadelenin kendine bir siyasi nitelik kazandırmak yolunda çağrılar, so anda... devrimcilerin omuzuna yüklenen en acil görevden, örgütlenme ve bütün birimleriyle siyasi ajitasyon görevinden kaçmak için iki ayrı yoldan başka bir şey değildir.⁽⁴⁾... Birinci ve en acil görevlerimizin siyasi mücadeleye gerekli enerjiyi, cesurliği ve kararlılığı sağlayabilecek olan bir devrimci örgütünün yaratılması olduğunu görmekteyiz.⁽⁵⁾»

İşçi sınıfı partisi

Devrimci bir parti olmadan, sınıf temeline dayanan bir işçi sınıfı partisi olmadan KESİNTİSİZ DEVRİM gerçekleştirilemez. KESİNTİSİZ DEVRİM’in başarılı olabilmesi için, bu mücadelenin işçi sınıfı partisi öncülüğünde olması gerekir. İşçi sınıfının süregelen hareketlerine siyasi nitelik kazandırabilecek, köyü hareketlerini değerlendirebilecek cesur, tecrübeli ve her durumda devrimci güçlere

(4) V. I. Lenin, Ne Yapmalı, Zantunmazın En Acil Mesajları, Sol Yayınları, Ankara 1968, s. 98.

(5) V. I. Lenin, a.g.e., s. 132.

yol gösterebilecek gerçek bir devrimci parti, devrimci mücadelede başarının birinci şartıdır.

«Ancak kendini proletaryanın sınıf çıkarları bilinci seviyesine yükseltebilen bir parti, ancak böyle bir parti, işçi sınıfını trade - union'cu yolundan vazgeçirmeye ve bu sınıfı bağımsız bir siyasi kuvvet haline getirmeye muktedir. Parti, işçi sınıfının siyasi başıdır.»⁽⁶⁾

Böyle bir partinin en temel özellikleri şunlardır:

● Parti, işçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesidir.

● Partinin temel kadrolarını profesyonel devrimciler oluşturur.

● Parti bir tek örgüt değildir. Profesyonel devrimcilerden oluşan en dar kümelerden, parti üyesi olmayanları da barındıran geniş örgütlere kadar uzanan (işçi sendikaları, işçi, köylü kooperatifleri, işçi, köylü birlikleri, gençlik, kültür örgütleri...), onları da içeren bir örgütler ağıdır.

● Parti demokratik merkeziyetçilik ilkelerine göre çalışır.

● Parti köylü yığınları ile sıkı bağlar kurar, köylüleri örgütler, devrimci köylüleri parti çizgisinde eyleme sokar, DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni oluşturur, kitle çizgisini gerçekleştirir.

● Parti, bilimsel sosyalizm ilkeleri üzerine inşa edilmiştir ve onun devrimci ilkelerine göre çalışır. Bilimsel sosyalizmi korur ve geliştirir. Her türlü oportünizme ve küçük burjuva ideolojisine karşı amansızca savaşır. Emperyalizme bağlı bir işçi sınıfı partisinin bütün örgütsel esaslarını yerine getirir. Strateji ve taktik meseleleri, program meselelerini çözümler ve parti çizgisini ortaya koyar. Parti yalnız ideolojik olarak değil, örgüt birliği ve demir disiplini açısından da sağlamdır.

Günümüz Türkiye'sinde böyle bir parti yoktur. Türkiye İşçi Partisi yukarıdaki niteliklere erişememiştir, ama bu görevi aday, bu potansiyele sahip tek parti olarak be-lirmektedir.

Böyle bir partiye yalnızca ve yalnızca işçiler üye olabilir, diye bir görüş ortaya atılamaz. Parti bilimsel sosyalizmi kabul eden, eylem içinde, verilen görevler ile sını-mış bütün marksist - leninistlere açıktır. DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'ndan önceki dönemde proletaryanın temel müttefiki olan yarı - proleterler ve yoksul köylüler, parti içinde nicel bir güç olarak da yer alabilirler. Ama bütün bunlar, partinin, KESİNTİSİZ DEVRİM'i amaçla-yan partinin, işçi sınıfı partisi, işçi sınıfının öncü müf-rezesi olduğu gerçeğini asla değiştiremez.

Bugün Türkiye'de sosyalizme giden mücadelenin emekçi partisi elinde başarıya ulaşacağını söyleyen, işçi sınıfı partisinin daha başından emekçi partisi esaslarına göre kurulmasını öngören sağ sapık görüşler geliştirilmektedir. DEVRİMCİ HALK CEPHESİ içinde, halkın özlem-lerini dile getirecek, bunları proletaryanın asgari programı çerçevesinde değerlendirecek olan parti, halkın partisi ola-caktır.

Demokratik halk iktidarından önceki dönemde işçi sınıfı partisinin halkın partisi olacağı gerçeğini, partinin

(6) J. Stalin, Leninizmin İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara 1969, s. 98.

şu andaki kuruluş esasları üzerine yansıtmak devrimci işçi sınıfı partisinin vuruculuğu açısından son derece tehlikelidir. Ayrıca bugün bir yandan «proletaryanın özörgütü kurulamaz» yada «proletaryanın özörgütü 'gerçek demokrasi' ortamında kurulur» yada «bizim partimiz milli kuruluş cephesidir» şeklindeki görüşler ile, öte yandan şu andaki TİP'i gerçek işçi sınıfı partisi olarak kabul eden görüşler öзде sağ oportünizm örnekleridir.

İşçi sınıfı partisinin bünyesinde oluşacağı Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'deki işçi sınıfının örgütlenmesine terörle set çeken çok uzun bir dönem sonunda, 27 Mayıs'la doğan kısmi demokrasi ortamında kurulmuş ve bu ortamın mevcut bütün hastahklarını bünyesinde taşımıştır.

Bu dönem, Türkiye'de solun tek siyasal örgütü olan ve sol kadroları bünyesinde toplayan TİP, 1965'e kadar meşruluk kazanma kavgasını sürdürmüştür. Meşruluğunu 1965'te halkoyu ile de tescil ettiren TİP'in yapısındaki hastahklar, bu tarihten sonra adamakılıh suyüzüne çıkmıştır.

TİP, bir işçi sınıfı partisi değil, bir kitle partisi hüviyetinde ortaya çıkmış, sınıllararası ittifakları da kendi bünyesi içinde kurmaya çalışmıştır. Gerçek sosyalist olup olmadığına bakılmadan partiye herkes alınmıştır. Bu yapısıyla partiye küçük burjuva sosyalizmi, reformizm hakim olmuş, proleter sosyalizmi örgüt içinde yayılmamış, proletaryaya politik bilinç aktarılmamış, aktarıma çabaları da gösterilmemiştir.

TİP programı, kendi içinde bir açıklık gösterememiş, somut hedefleri sıralayamamış, işçi sınıfının asgari programı ile azami programını birbirine karıştıran bölünmeleri içermiştir. Merkez, teşkilatla sağlam bağlantı kuramadığı ve bilimsel sosyalizmin ilkelerini açıkça benimsemediği halde, ideolojik alanda otoriter merkeziyetçilik yürütmüş, parti içinde tartışma ve bilimsel sosyalist ilkelere yönelme ortamı engellenmiştir. Disiplin kurullarının bu hatalı anlayışla işletilmesi, bugün sosyalist hareketteki kaosu doğmasında başlıca nedenlerden biri olmuştur.

İttifakları parti bünyesinde kurmağa kalkışıldığı için, parti dışındaki diğer ilerici güçlere sırt çevrilmiş, bunların devrimci mücadelede katkısı küçümsemiştir. Özellikle 1965'ten sonra tek çalışma biçimi olarak «parlamentarizm» benimsenmiş, teşkilat hareketsizliğe itilmiştir. Parti işçi, köylü hareketleri ve diğer ilerici grupların hareketleri içinde alması gereken öncülük görevini üstlenmemiştir.

Bugün ise partiye sol sektör tutumı gösteren bir hizip hakimdir. Türkiye sosyalist hareketinde gruplar gerçeğini tanımayan bugünkü yöneticilerin sürekli olarak ileri sürdükleri diğer grupları tasfiye görüşü uygulanacak olursa, devrimci mücadele tam bir çıkmaza girecektir.

Bugün parti içindeki çelişme, proleter sosyalizmi ile küçük burjuva sosyalizmi arasındadır. Bu çelişme, uzlaşmaz bir çelişmedir.

Küçük burjuva sosyalizmi, bilimsel sosyalist teorinin proletaryanın ideolojisi olduğunu kabul etmez yada kabul eder görünür, ama gerçekte proleter ideolojisine sırt çevirir. İşçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün öncülüğünü benimser görünmesine rağmen, fır-

sat buldukça bu ilkeleri reddeder. Küçük burjuva sosyalizmi (genel olarak oportünizm) çoğunlukla sağ sapma şeklinde ortaya çıkar; hakim özellikleri şunlardır:

İşçi sınıfının devrimci öncülüğünü tanımamak yada köylülerin rolünü tamamen inkar etmek, populizm, revizyonizm, uzlaşmacılık, tahrifçilik, kuyrukçuluk, pasifizm, ekonomizm ve tüm küçük burjuva hastahkları (küçük burjuva heyecanlılığı, sekterlik, dar görüşlülük, acelecilik, keskin sol gevcezelik...)

Küçük burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi arasındaki bu uzlaşmaz çelişme, bugün için proleter sosyalizminin lehine çözülmeye başlamıştır. Partimiz içinde bugün için suni olarak varolan değişik hiziplerde yer almasına rağmen, işçi sınıfı sosyalizmine inanan yürekli, devrimci militanlar vardır. İşte bu somut durumlar bizi TİP içinde üstün bir enerji ile çalışmaya sevk etmekte, TİP'i işçi sınıfı partisi haline dönüştürmeye zorlamaktadır.

Yukarıda saydığımız TİP'in geçmiş hatalarını da göz önüne alarak TİP'i işçi sınıfı partisi haline dönüşmeye nasıl zorlarız? KESİNTİSİZ DEVRİM'i savunan biz sosyalistlerin en önemli sorunu budur. Sosyalist hareket içinde birlik, parti içinde birlik, bilimsel sosyalist teorinin ışığında ilkeler etrafında birlik, işçi sınıfı partisi içinde birlik olmalıdır. İlk ağızda yapılması gereken şey, TİP içinde bilimsel sosyalizmi hakim kılmak, TİP'i işçi sınıfı partisi haline getirmek için bütün imkanları zorlamaktır. Bunun için:

• Öncelikle ANİ'nin 172. sayısında belirttiğimiz gibi, TİP içindeki grupların varlığını kabul etmekle yola başlamak gerekir. Gruplar gerçeğini tanımak, bizi suni tasfiye hareketlerince ve yeni yeni bölünmelere karşı uyanık kılacaktır. Aksi tutum, sol sekter bir tutum olacaktır.

Bugün TİP içinde çeşitli yan örgütler yada bağımsız yayın organları etrafında toplanan gruplar vardır. Bütün bu gruplar arasındaki çelişmelerin, uzlaşmaz çelişme etrafında, yani küçük burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi, devrimci sosyalizm ile oportünizm arasında odaklaşmasını sağlamalıyız. Oportünist olmayan, sağ ve sol sapmalara düşmeyen, bilimsel sosyalist ilkelere göre çalışma potansiyeli gösteren bütün devrimci militanlar arasında bağ kurmaya çalışmalıyız.

• Küçük burjuva sosyalizmine karşı savaşıp bilimsel sosyalist ilkeler etrafında TİP'i işçi sınıfı partisi olmağa zorlamak amacıyla TİP içinde ideoloji ve örgüt birliğine yönelmeliyiz. Partinin işçi sınıfı partisine dönüştürülmesi sürecinde ortaya çıkacak yeni yeni sapmalara karşı uyanık bulunmalı ve farklı yeni metodlarla bu sapmaları düzeltmeliyiz.

• Bütün bu çalışmalarımızda Lenin'in «Birleşmeden önce sınır çizgilerinin çekilmesi gerekir» ilkesine göre hareket etmeliyiz. Birleşmeden önce sınır çizgileri çekmek, her kümeyi kendi hatalarından arıtmaya sevk edecektir. Hatalardan arınmak, gerçek devrimcilerin birliğinde esas olmalıdır. Gerek aynı grup içinde, gerekse ayrı gruplar arasında eleştiri, gerçek özeleştiri ve ikna metodları kullanılmalıdır.

«Hataları arındırma amacıyla devrimci terör gerekir» görüşleriyle mücadele edilmelidir.

● Küçük burjuva sosyalizmine karşı bilimsel sosyalist ilkeler üzerinde devrimcilerin birliğini gerçekleştirip TIP'ı işçi sınıfı partisine dönüştürmek çabası somut pratik içinde gerçekleştirilmeli, eylem - örgütlenme - eylem yöntemi kullanılmalı, EYLEMDE BİRLİK ilkesi esas olmalıdır.

Ortak eylem grupları oluşturmali, eylemler üzerinde somut olarak tartışılmalıdır. Eylemde daha yakın ilişkiler kurarak gerçek birlik temeli sağlanmalıdır. Yoksa parti etrafında olmayan işçi sınıfı mücadelesinden, devrimci mücadeleden kopuk ideolojik mücadeleler, kısır akademik tartışmalar havada kalacak ve hiçbir çözüm getirmeyecektir. Bu arada, partiyi «eski birlik ve beraberliğine kavuşturmak»tan söz ederek eski oportunist tutumunu tekrar partiye musallat etme tehlikesi gösteren eğilimlerle mücadele etmek gerekir.

Bu örgütsüzlük döneminde, sosyalist mücadelenin yeni saptamalara açık olduğu bu ortamda, kendimize güvenerek böyleci çetin bir çalışmaya girmedikçe acil görev, örgütlenme görevi, kitle çizgisi, DEVRİMCİ HALK CEPHESİ lafta kalmaktan öteye gidemeyecektir. Bilimsel sosyalist ilkeler etrafında birleşebilmek, küçük burjuva sosyalizmine karşı etkin bir mücadele verip proleter sosyalist hareketi rayına oturtabilmek için elimizde partiden başka neyimiz var ki!

Bugün Türkiye solunun niteliği sürekli bölünmedir. Ama bu bölünme artık sübjektif olmayan tartışmalara, doğru devrimci görüşlere dönüşmek eğilimini göstermektedir. Bugün bilimsel sosyalizmi savunduğunu iddia eden bütün gruplar, keskin grup bireyciliğini, sekte çalışma tarzını elden bırakmak zorundadırlar: Ya marksist - leninist doğrular yada grup bireyciliği ve sekte çalışma tarzı...

«Benim dediğime geldiler», «Bizim söylediklerimizi tekrarlıyorlar», «kim ki, bizim gruptan değildir, o mutlaka oportünisttir» diyen bütün mekanist görüşler, keskin grup bireyciliği olup, devrimci mücadeleyi saptırır. Dünya proleter devrimciliğini yalnızca kendi tekellerinde tutan, marksizm - leninizmin doğrularının genel dağıtımcısı gibi davranan bütün küçük burjuva eğilimleri tasfiye edilmelidir. Marksist - leninist doğrular hiç kimsenin yada hiçbir grubun tekelinde değildir. Sübjektivizmi bir yana bırakıp, sahte «ajanlık» suçlamalarını daha dikkatli yönetip, proleter sosyalist hareketimizi objektif temeline oturtmalıyız. İlkeler üzerinde kamplaşma bütün çalışmalarımızda esas olmalıdır. Entellektüel bireycilik yada ideolojik fetişizmi hemen yokolmağa mahkum edilmelidir.

Hiçbir gruba yada hiçbir kişiye değil, marksist - leninist doğrulara teslim olmak; yada doğrulardan kaçıp grup fetişizmini sürdürüp ihanet içinde olmak.

Proleter sosyalist hareketimizde ideolojik, politik, örgütsel çalışma açısından çırtaklık devresini geçiriyoruz. Bunu bilerek Türkiye işçi sınıfına ve dünya proleter sosyalist hareketine karşı, devrimci dürüstlüğü göstermek zorundayız.

kesintisiz devrimde proletarya hegemonyası

Ülkemizde devrimci mücadelenin hakim yönü, KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde işçi sınıfı öncülüğünde baş düşman emperyalizme, işbirlikçilerine ve emperyalizmin müttefiklerine karşıdır. Ama bu, mücadelenin sınıf temelli olmaması anlamına gelmez. Bu mücadele içinde «proletaryanın öncülüğü» demek, proleter sosyalizminin, öncülüğü demektir. Söz konusu öncülük, bilimsel sosyalizmin kılavuzluğunda «ideoloji» öncülüğü, işçi sınıfı partisinin «örgüt» öncülüğü, bu örgütün belirleyeceği strateji, taktik kılavuzluğunda «politika» öncülüğü ve giderek sıcak savaş döneminde işçi sınıfının «donanmış gücü»nün fiili öncülüğüdür. «Öncülük» kavramı, yukarıda saydıklarımızı içerir. İşçi sınıfının öncülüğü, her bakımdan bağımsız olmalıdır. Bu özellik çok önemlidir.

Ülkemizde proleter sosyalist mücadelenin anti-emperyalist hedefi dışında bazı ilerici güçlerin işçi sınıfı dışında gelişebilecek anti-emperyalist hareketleri olabilir. İşçi sınıfı, anti-emperyalist görüşlü bu küçük burjuva radikalist hareketlerince öncülük etmek için çalışacak, bu hareketleri doğru yola zorlayacaktır.

Gerçekte proletaryanın ideolojik, politik öncülüğü proletaryanın öncü müfrezesiyle gerçekleştirilir. KESİNTİSİZ DEVRİM boyunca, ancak örgüt aracılığıyla bunların bağımsızlığı sağlanır.

Proletaryanın politik, ideolojik, örgütsel ve donanmış gücünün öncülüğü bir bütün içinde ele alınmak, biri diğerinden soyutlanmamak gerekir. Günümüz Türkiye'sinde proletaryanın öncülüğünü sadece ideolojik öncülük olarak anlayan görüşler, yeni sapmaları getirmektedir. Öncülük sözü, ancak işçi sınıfının devrimci ittifakları ve DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'nın nitelikleriyle anlam taşıyacaktır. KESİNTİSİZ DEVRİM'in işçi sınıfı öncülüğünde sürekli olarak geliştirilebilmesi, yalnızca iktisadi alanda değil, ideolojik, politik alanda da sonuna kadar götürülebilmesi, geriye, kapitalizme dönüş çığlıklarının yokedilmesi, ancak gerçek bütünsel bir öncülükle mümkündür.

KESİNTİSİZ DEVRİM, başından sonuna kadar işçi sınıfının öncülüğünü gerektirir. DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'nde nicel olarak yarı proleter ve yoksul köylülerin ağır basması, proletaryanın öncülüğünün yokedildiği anlamına gelmez. Türkiye'de yarı proleterlerin ve özellikle devrimci yoksul köylülerin nicel çoğunluğu açık bir gerçektir. Ama, bu KESİNTİSİZ DEVRİM'i köylülük üzerine temellendirmek demek değildir. Siyaset ile, ideolojisi ile, örgütü ile, donanmış gücü ile proletarya KESİNTİSİZ DEVRİM'in başından sonuna kadar öncüsüdür, devrimin yöneticisidir. Devrim boyunca «proletarya - emekçi» hegemonyasından söz eden ve mücadelelerini bu temel üzerine kuran bütün görüşler birer sağ sapmadır.

KESİNTİSİZ DEVRİM'in başından sonuna kadar öz güç, proletaryadır. DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'nı kurma sürecinde temel müttefik, yoksul köylüdür. Yoksul köylü de sosyalizmin ileri dönemlerinde kaybolur. Biz, öz güç ve temel müttefiki nicel durumları ile değil,

süreç içinde aldıkları objektif duruma göre belirleriz. Sürekli yer değiştirmekte olan, ya proleterleşen, yada bir üst tabakaya geçen yoksul köylüleri öz güç olarak düşünemeyiz. Stratejide öz gücümüzü yer değiştiren yada kaybolan sınıf ve tabakalarda değil, toplumumuzdaki tek gerçek devrimci sınıfta buluruz.

«Mutlak Demokratik Halk İktidarı, işçi sınıfının önderliğini gerektirir. Çünkü en ileri görüşlü, en az bencil ve en bütünsel devrimci sınıf, işçi sınıfıdır. Tüm devrim tarihi gösteriyor ki, işçi sınıfının önderliğinde yapılmayan devrimler başarısızlığa uğramakta, işçi sınıfının önderliğinde yapılanlar ise, zafere ulaşmaktadır.»⁽⁷⁾

«Öncülük» de lafta kalmamalı, DEVRİMCİ HALK CEPHESİ içinde bu somut pratikte gerçekleştirilmelidir. «Öncü olduğunu, öncü birliği olduğunu söylemek yetmez, böyle davranmalıyız ki, bütün öteki birlikler bizim başta yürüttüğümüzü anlasınlar ve bunu kabul etmek zorunda kalsınlar. 'Öteki birliklerin' temsilcileri, bir 'öncü' olduğumuzu söylediğimiz zaman sadece bu sözümüzle yetinecek kadar saf mıdır?»⁽⁸⁾.

İşçi sınıfı ve müttefikleri

İşçi sınıfının devrimci kavgası, ancak stratejik ve taktik meselelerdeki açıklık ile başarıya ulaşır.

«Stratejinin konusu, devrimin belirli bir aşamasını temel kabul ederek, proletaryanın başlıca darbesinin doğrultusunu tesbit etmek; devrimci kuvvetlerin uygun surette tertibi (başlıca yedek kuvvetler ve ikincil kuvvetler) planını hazırlamak; devrimin belirli aşaması boyunca bu planın gerçekleştirilmesi için mücadele etmektir... Strateji, devrimin temel kuvvetleri ve bu kuvvetlerin ihtiyaçlarıyla uğraşır. Devrim yeni bir aşamaya her geçişinde strateji değişir. Fakat belirli bir aşama boyunca, esas itibarıyla strateji değişmez...

«Taktığın konusu, nisbeten kısa olan hareketin med ve ceziri, devrimin hızlanması ve yavaşlaması devresinde proletaryanın davranış çizgisini tesbit etmek, eski mücadele ve örgütlenme şekillerinin yerine yenilerini koyarak vb. çizgisinin uygulanması için mücadele etmektir... Taktik, stratejinin bir parçasıdır. Stratejiye tabidir ve stratejiye hizmet etmekle yükümlüdür.»⁽⁹⁾.

Emperyalizme bağımlı az gelişmiş ülkelerde KESİNTİSİZ DEVRİM'in ilk dönemlerinde demokrasi ve bağımsızlık savaşını tek başına proletarya yürütemez. KESİNTİSİZ DEVRİM'in başarısı için proletarya ülkedeki bütün anti - emperyalist ve demokratik güçleri en geniş yığınlar halinde devrimci mücadeleye seferber etmek zorundadır. «Yalnız öncü ile başarıya ulaşmak imkansızdır. Henüz bütün işçi sınıfı ve büyük kitleler öncüyü doğrudan doğruya destekler bir durum takınmadan, hiç değilse hayır-

(7) Mao Tse tung, Selected Woks, Cilt IV, s. 422. Konuşma 30 Haziran 1949 da yapılmıştır.

(8) V. I. Lenin, Ne Yapmalı, Zamanımızın En Acil Meselesi, Sol Yayınları, Ankara 1968, s. 106.

(9) J. Stalin, Leninizmin İlkeleri, Sol Yayınları, Ankara 1969, s. 80-82.

hah tarafsızlık tutumu takınmadan öncüyü tek başına kesin savaşa sürmek, sadece alınmak değil, cinayetir de... Bütün işçi sınıfının, sermayenin ezdiği geniş emekçi kitlelerinin böyle bir tutum takınmaları için sadece propaganda, sadece ajitasyon yetmez. Bunun için işçilerin kendi tecrübeleri gerekir.»⁽⁶⁶⁾

İşçi sınıfı kendi iktidar mücadelesinde karşısındaki egemen güçlerle çalışma halinde olan diğer sınıf ve tabakaları devrimci mücadeleye sürecek, bir başka deyişle onlara öncülük edecek, onları yönetecektir. Bu güçlerin hepsinin özlemlerinin sosyalizm olduğunu söylemek yanlıştır. Ülkemizde emperyalizm, işbirlikçiler ve emperyalizmin müttefikleriyle çalışma halinde olanların en alt katmanları, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çalışmanın artması oranında sosyalizmi amaçlayacak duruma gelebilirler. Devrimci mücadelenin belli dönemlerinde o anlık objektif ve sübjektif hedefleri sosyalizm olmayan bazı tabaka ve zümreler de işçi sınıfı yanında devrimci bir fonksiyon kazanırlar. Emperyalizme bağımlı ülkemizde işbirlikçiler ve emperyalizmin müttefiklerine karşı verilen mücadelede sosyalist olmayan, ama anti - emperyalist ve demokratik güçleri de hesaba katmak gerekir. Günümüz devrimci mücadelesinde proleter sosyalizmi ve işçi sınıfı öncülüğündeki bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerinin de bütünselliğini ve bu bütünsellik içinde ayrı konularını unutmamak gerekir. Her iki mücadele arasında fark gözetmemek, ikisini de özdeş saymak yanlıştır, KESİNTİSİZ DEVRİM'i tahrif etmektir.

Bugün ülkemizde önümüzdeki devrimci mücadelenin hedefi, emperyalizmi, işbirlikçileri ve emperyalizmin müttefiklerini yoketmektir. Bu mücadelede işçi sınıfı öz güçtür. Bütün devrimci yoksul köylüler, temel müttefik olarak geniş yığınlar halinde mücadeleye seferber edilirler.

Emperyalizme bağımlı bir iktisat politikası güden Türkiye'de, gerek tarımda, gerekse sanayide proleterleşme süreci hızlanmaktadır. Üretici olan kollarla çalışan işçilerin sayısı artmaktadır. Fakat Türkiye ekonomisi yine de tarıma bağımlılığını sürdürmektedir. 1969 yılında sigortalı işçisi 1 milyon 200 binin üstündedir. Sendikalı üye sayısı 1968'de 1.057.928 iken bu sayı gittikçe artmaktadır. 1969 yılında yurt dışındaki işçilerin sayısı 300 bini aşmıştır. Özellikle imalat sanayisindeki işçi sayısı büyük bir hızla artmaktadır. İstatistiklere giremeyen küçük üretimde çalışanlar ve tarım işçileriyle birlikte Türkiye'deki işçi sınıfı 3,5 milyon dolaylarında hesaplanmaktadır. Tarımdaki kapitalistleşme nedeniyle bir yandan mülksüzleşme, öte yandan makinalaşmanın yarattığı işsizlik büyük kitleleri kentlere göçetmeğe zorlamakta, ve tarımda proleterleşmeyi artırmaktadır.

Bugün Türkiye'de işçi ana babadan doğan işçi sayısının artması, işyerlerinin giderek büyümesi, büyük şehirlerdeki güçlü işçi örgütlenmeleri (kaba olarak işçilerin 1/4'i İstanbul'da, 1/5'i İzmirde, 1/10'u da Ankarada çalışmaktadır), ekonomik ve demokratik haklarını elde etmek için çalışan işçileri her geçen gün biraz daha bilinçlendirmektedir.

⁽⁶⁶⁾ V. İ. Lenin, Aktaran J. Stalin, a.g.e. s. 91.

Bu bilinçlenmede işyerlerinin küçüklüğü, kadın-çocuk oranının fazlalığı, işçinin köy ile ilişkilerinin sürmesi (ama öte yandan bu köylülerin bilinçlenmesine de yaramaktadır), geçici işçiliğin, sarı sendikaların, Amerikan tipi sendikacılığın yaygınlığı, hakim sınıfların baskısı, sendika ve sigortaların yetersiz oluşu nedeniyle iş kaybetme korkusu, küçük burjuva ideolojisi ve sloganlarının bütün toplumla beraber işçi sınıfına da enjekte edilmesi, sinema, basın vb. ile yaratılan küçük burjuva özlemleri, kültürel beyin yıkama, en önemli engelleyici faktörler olarak belirmektedir.

Türkiye’de burjuvazi, milli bir sanayii gerçekleştirmeye yerine, emperyalizmle işbirliği yapmakta ve yabancı sermayenin temsilciliğini tercih etmektedir. Türkiye’nin en büyük mali işletmeleri, bankalar, holdingler, emperyalizmin baş işbirlikçisi durumundadır. Mali sermaye, Türkiye’nin hızlı kalkınmasını sağlayacak sanayi yatırımlarına değil, ihracat, ithalat, ticaret, bankacılık, sigortacılık ve montaj sanayii gibi rizikosuz, kârı yüksek vurgun alanlarına yönelmektedir. Banka sermayesi, bir aracı - tefeci zümreyi besleyerek, onu küçük burjuvazinin başına bela etmektedir. Devletçilik politikası ise, devlet teşebbüslerini besleyen, halktan aldığı kaynakları burjuvaziye aktaran bir emmebasma tulumba şeklinde işletilmektedir.

Mali sermayenin Türkiye’de tekelleşme ve holdingleşme eğilimi son yıllar içerisinde daha da hızlanmıştır. Devlet sektörü dışındaki başlıca sanayi alanları yurt ölçüsünde küçük imalat kesiminin kredi ihtiyaçları, tekelleşen kapitalin elindedir. Halk sektörü adı altında faaliyete geçen holdingler yoluyla da küçük burjuvazinin ve emekçi sınıfların küçük tasarruflarına el atılmakta, küçük üreticilik temerküze, holding parçası haline gelmeye zorlanmaktadır. İşçilerin ücretlerinden kesilen paralarla sağlanan finansman kaynakları işçilerin sosyal güvenliğine değil, kapitalist gelişmenin emrine verilmektedir. Küçük burjuvazinin asker kesiminin kanunla kurduğu Ordu Yardımlaşma Kurumu da kısa zamanda dev bir holding haline gelmiş olup şimdi de yabancı sermaye ile ortak yatırımlara girişmektedir.

1969 yılında İstanbul’da toplanan Dünya Ticaret Odaları Kongresi’nde baş kapitalist Watson, sermayenin sınır tanımadığını ve enternasyonalist bir yapısı olduğunu açıklayarak Türkiye’deki kapitalistlerin de emperyalist sermayenin işbirlikçisi olduğunu belgelemiştir. Türkiye’de emperyalizmin güdümündeki kapitalistleşme hareketinin uzlaştığı son nokta, büyük kapitalistlerin ve emperyalizmle bütünleşen büyük bürokratların da gayretiyle Ortak Pazar’a kapılanma teşebbüsü olmuştur.

Talana dayanan plansız bir ekonomide enflasyonist baskıların da artması yüzünden, halk yığınlarının nisbi ve mutlak fakirleşmesi hızlanmakta, halk kitleleri büyük bir rahatsızlığa sürüklenmektedir. Personel Kanunu Tasarısı’na gösterilen şiddetli tepki, bu rahatsızlığın somut bir örneğidir.

Bugün emperyalizme bağımlı ülkemizde işçi sınıfının müttefikleri genel olarak şunlardır:

● YARI İŞÇİLER VE YOKSUL KÖYLÜLER:

Topraksız yada az topraklı olup da, kendi toprağı dışında mevsimlik tarım işçisi olarak yada götürü olarak çalışan köylüler, hayvancılık yapan ama çok az sayıda hayvanı olan ve geçimini çalışmakla sağlayan köylüler, çıraqlar, gezgin küçük el sanatkarları, geçici işçiler. Bunların tümü, emeklerinin hiç olmazsa bir kısmını satarlar ve sömürülürler. Yarı işçiler, bir geçiş süreci içindedirler. Proleterleşme ve bir üst tabakaya yükselebileme hareketliliği gösterirler. Ama, genel olarak günümüz Türkiye'sinde yarı işçiler ve yoksul köylüler, sürekli bir yoksullaşma ve proleterleşme süreci içindedirler. Yarı işçiler ve yoksul köylüler, işçi sınıfının temel müttefikidir. Devrimci DEMOKRATİK HALK İKTİDARI'na gidişte başlıca güçtür.

«...Üçüncü olarak fakir köylü: Çin'de fakir köylüler, ziraat işçileriyle birlikte zirai bölgeler nüfusunun yüzde 70'ini teşkil ederler. Fakir köylüler, ya hiç toprağı olmayan yahut yetersiz miktarda toprağı olan geniş köylü kitleleri, zirai bölgelerin yarı proletaryası, Çin inkılabının en sağlam kuvveti proletaryanın tabii ve en güvenilir müttefiki ve inkılabın başlıca gücüdür. Fakir köylüler ve orta köylüler, ancak proletaryanın önderliği altında kurtuluşlarını sağlayabilirler. Proletarya da, ancak fakir ve orta köylülerle sağlam bir ittifak kurduktan sonradır ki, inkılabı zafere ulaştırabilir. Bu ittifak kurulmadan zafer imkansızdır.»⁽¹¹⁾

● KÖY KÜÇÜK BURJUVAZİSİ: Genel olarak toprağına sahip olan yada toprağı olmayıp toprak kiralayabilen, emeklerini satmayan, başkalarını sömürmeyen, ama emperyalizmin müttefiki tüccar, tefeci, bezirgan tarafından sömürülen orta köylüler. Bunlar emperyalizmin hegemonyasından dolayı kapitalistleşemezler, sürekli olarak yoksullaşma tehdidi ile karşı karşıyadırlar.

● ŞEHİR KÜÇÜK BURJUVAZİSİ: Ufak üretici, esnaf, küçük tüccar, zanaatkar, resmi ve özel işletmelerdeki işbirlikçi burjuvazi ile tamamlanmayan memurlar, küçük rant sahipleri, üretici olmayan kollarda çalışan hizmetliler. Bunlar genel olarak işbirlikçi büyük ve orta sermaye tarafından yokedilmek tehdidi ile karşı karşıyadırlar. Emperyalizmin gelişiminin kendi aleyhlerine olacağını bilmelerine rağmen, özlükleri kapitalizme yöneliktir. Zaman zaman ilerici hareketlere katılmalarına rağmen, kaypaktırlar, korkaktırlar, gelirleri sürekli olarak tehdit altındadır.

Türkiye'de köylülerin gerek toprak kavgaları, gerekse ürünlerini pazarlama, kredi müesseseleri, tefecilik konularındaki mücadeleleri tüm ülke çapında yankılar uyandırmakta, iyice yayılmaktadır. Bugün köylü hareketleri dev bir olay olarak gelişmektedir. Yoksul köylüler olmadan DEVRİMCI HALK CEPHESİ'ni kurmak imkansızdır. Yoksul köylüyü ihmal etmek, onu yok saymak, yoksul köylü olmadan bir devrimden söz etmek, temel ittifak olan işçi-köylü ittifakını reddetmektir, KESİNTİSİZ DEVRİM'e ihanettir.

Ayrıca, bütün kapitalist ülkelerdeki profeterler, dün-

(11) Mao Tse tung, Yeni Demokrasi, Sosyal Sayınlar, İstanbul, s. 96.

ya sosyalist ülkeleri, ve emperyalizme karşı savaşılan bütün dünya halkları da işçi sınıfının doğal müttefikleridir. Halkların devrimci mücadelesi, onların emperyalizme indirdiği her darbe, aynı zamanda bizim de başarıımızdır. Doğal müttefiklerimize karşı tutumumuz, proleter enternasyonalizmi ilkelerine göre düzenlenir.

ortadoğu devrimci çemberi

Türkiye işçi sınıfının doğal müttefikleri arasında kendisine en yakın olanları mutlaka Ortadoğu devrimcileri ve Ortadoğu halklarıdır. Bugün emperyalizm Ortadoğu'da dört bir yandan sıkıştırılmakta, emperyalizmi Ortadoğu'dan kendine bağlı bütün unsurlarıyla sürmek için üstün bir mücadele sürdürülmektedir. Saldırgan emperyalizm son bir gayretle Ortadoğu'da tutunabilmenin yollarını aramaktadır. Ortadoğu'da helenizmi ve siyonizmi kullanarak halkları zayıf ve dağınık tutabilmek için her yola başvurmakta, Türk - Kürt, Türk - Rum, Kürt - Arap, Yahudi - Arap... emekçi halklarını birbirine düşürmek istemektedir. Ama Ortadoğu'da marksist - leninist'lerin mücadeleyi etkilemeye başlamaları, devrimci mücadeleyi çok güçlü kılmış, emperyalizm ve ona bağlı unsurlar yeni yaralar almaya başlamıştır. Bugün Ortadoğu'da emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı fiili bir ORTADOĞU DEVRİMCI ÇEMBERİ oluşmuştur.

Türkiye sosyalistleri, devrimci mücadelelerini ORTADOĞU DEVRİMCI ÇEMBERİ içinde değerlendirmelidirler. Ortadoğu'da emperyalizme karşı savaşılan halkların dayanışmasını artırmak, emperyalizme karşı en geniş yığınları seferber etmek, ORTADOĞU DEVRİMCI ÇEMBERİ'ni güçlendirmek görevimiz olmalıdır. Ortadoğu'da emperyalizmin her bir adım gerileyişi, Ortadoğu'da küçük burjuva ideolojilerinin öncülüğünün kırılıp marksizm - leninizmin devrimci mücadeleye hakim kılınması, bizim de zaferimiz olacaktır.

devrimci halk cephesi

KESİNTİSİZ DEVRİM teorisi, işçi sınıfına, kendi partisini gerçekleştirme görevinin yanı sıra, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, çıkarları emperyalizm, onun işbirlikçileri ve müttefikleriyle çelişen bütün sınıf ve tabakaları DEVRİMCI HALK CEPHESİ içinde toplamayı emretmektedir. Devrimci cepheye sokamadığımız, ortada kalan tabaka ve zümrelere karşı tutumumuz, onların en azından sürekli tarafsız kalmalarını sağlayıp halk düşmanlarından tecrit olmalarını gerçekleştirmektir.

Hemen belirtelim ki, HALK demekle, işçi sınıfına ve onun yukarıda saydığımız *dostlarını* anlamaktayız. Yani, proletarya ile birlikte, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, Türkiye'de emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı çıkan sınıf ve tabakalar «halk» kategorisine girer. Doğal olarak halk kavramı da, KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde değişikliklere uğrayacaktır.

İşçi sınıfı ve onun dostları dışında kalan bütün sınıf ve tabakalar, HALK DÜŞMANLARI'dır. Emperyalizmin

işbirlikçisi burjuvazi, emperyalizmle ittifak halinde bulunan bütün gericiler, toprak ağaları, tefeci - aracı zümre... hepsi halk düşmanıdır. Halkımızın, halk düşmanları ile uzlaşmaz çelişmesi vardır. Kimler bizim dostumuzdur, kimler düşmanımızdır, ve düşmanımızın gücü nedir, dostlarımızın gücü nedir meselesi, stratejimizin can alıcı noktasıdır.

DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ içinde nicel olarak devrimci yoksul köylüler çoğunluktadır. DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ, işçi-köylü temel ittifakı üzerine yükselir. DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ içinde işçi sınıfı partisi, politika, ideoloji, örgüt ve donanmış gücü bakımından bağımsızlığını korur ve önderlik için sürekli olarak mücadele eder DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ içinde sınıf mücadeleleri de devam eder. İşçi sınıfı partisinin DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ içindeki politikası, hem dostluk, hem mücadele politikasıdır.

DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ'ni kurma sürecinde, aynı zamanda işçi sınıfı partisi de güçlenecek ve gerçek bir işçi sınıfı partisi olma niteliği pekişecektir. İkili görev arasındaki diyalektik bağ budur. Yoksa, bazı sağ oportunistlerin sandığı gibi, işçi sınıfı örgütlenmesinin ve ittifaklar politikasının gerçekleştirilmesinin tümüne birden, «milli cephe politikası» adını takıp, onu temel politika olarak anlamak değildir.

Ote yandan, son günlerde çok yayılan ve her marksist-leninist deyimine önüne -deyim antiemperyalist kavramı içerdiği halde- «milli» kelimesini ekleyen küçük burjuva şartlanmasına karşı mücadele etmek zorunda olduğumuzu da belirtelim. Halklar Türkiye'sinde DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ'nde en geniş yığınların omuz omuza ortak düşmana karşı mücadele etmeleri gerektiği ortada iken, etnik meseleyi unutup «milli = antiemperyalist» kavramının daha henüz dar çevrelerde bile yeterince anlaşılmadığı bir dönemde «milli» edebiyatı yaparak küçük burjuva radikallerinin milliyetçi duygularına gereksiz taviz vermek ve etnik grupları tereddüde, çekimserliğe itmek, hatta hatta etnik gruplar arasında yeniden dar milliyetçi görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmak, onları şovenizmin ve oportünizmin kucağına itmek, tek kelime ile DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ bozgunculuğudur.

DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ içinde her türlü sağ sapma ve kuyrukçuluk eğilimine karşı şiddetle mücadele edilmeli, yalnızca ittifaklara önem veren «ittifak devrimciliği» mahkum edilmeli, sözde «hem dostluk, hem mücadele», gerçekte, «hep dostluk, mücadele yok» eğilimleri tasfiye edilmeli, cephe içinde küçük burjuva radikallerine karşı çok esnek taktikler geliştirilmelidir.

İşçi sınıfı partisinin kesin öncüllüğünde kurulan ittifakların başarılı olması, işçi sınıfının asgari programının Türkiye gerçeklerinden çıkarılmış olmasına bağlıdır. İttifakların hangi esaslar üzerinde olacağı, neler vaadedeceğimiz açık olmazsa, başarılı olamayız. Sosyalist militanların, ittifaklar meselesini çok iyi anlayıp onu yurt çapında uygulayabilmeleri için asgari programdaki konuların iyice açıklığa kavuşması gerekir. Slogan ve çağrılarda etkili olabilmek için, özellikle ekonomik hedeflerde çok somut olmak ve bunların politik mücadele ile bağlantısını çok iyi

kurmak gerekir. Bunlar olmaksızın kitlelere soyut sloganlar vermek ve soyut hedefler göstermek zorunda kalırız. Oysa kitleler, soyut hedefler için soyut sloganlar etrafında toplanıp mücadele etmezler. DEVRİMCİ HALK CEPHESİ içinde işçi sınıfı örgütü, bir yandan diğer sınıf ve tabakaların mücadelelerinin yetersizliğini, ideolojilerinin eksikliğini ve herhangi bir devrimci atılımda işçi sınıfı öncülüğü olmaksızın hedeflerine varmalarının imkansız olduğunu anlatır, bu anlatımı somut olaylarla güçlendirir; öte yandan, kendi asgari programını onlara benimsetebilmek için her yolu dener. Lenin'in belirttiği gibi, «Sayısız kitlelere eski iktidarın devrilmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu kendi tecrübeleriyle anlama imkanı vermek; devrimci şiarların doğruluğuna kendi tecrübeleriyle kanaat getirmelerine imkan veren mücadele araçlarını ve örgüt şekillerini ileri sürmek; işte görev budur.

İşçi sınıfımızın sarsıcı ekonomik ve demokratik mücadelesini, siyasi alanda geliştirmeliyiz

İşçi sınıfımızın ekonomik ve sendikal mücadeleleri, geçen ay onbinlerin yığılca toplu direnişine kadar varan boyutlara ulaşmıştır. Devrimciler, bu hareketlerin siyasal bütüncülmesini sağlamak, bağlaçlarını kurmakla görevlidirler. İşçilerin ekonomik mücadelelerine yardımcı olurken, bunları örgütleyip sarı sendikacılıkla mücadele yaparken, bütün işçi örgütlerinde görev alırken, diğer yanda siyasal mücadeleyi de yaymak, ekonomik mücadeleden siyasal mücadeleye geçişi sağlamak zorundayız. Bu alanda da proletar ideolojisini işçi sınıfına hakim kılarken, bozuk düzene yönelik bütün hareketlere işçi sınıfının dikkatini çekmeli, ittifakların gereklerini ve işçi sınıfının görevlerini anlatmalıyız. Bütün çabalarımızda, nihai hedefin SOSYALİZM olduğunu belirtmeyi asla ihmal etmeden, devrimci DEMOKRATİK HALK İKTİDARI önümüzdeki hedef olarak gösterilmeli, onun gerektirdiği yaygın ve merkezi örgütlenmeler konusunda çabalara girişilmelidir.

Devrimci sendikalara karşı hareketlerin tezgahlanmakta olduğu, emperyalizmin aracı Türk İş'in bütün devrimci işçiler tarafından mahkum edildiği, «genel grev» hakkının küçük burjuva radikalleri tarafından yozlaştırılmaya çalışıldığı böyle bir dönemde sendikalara karşı tutumumuz ne olacaktır?

Bu konuda ana ilkemiz, Lenin'in «En gerici sendikalarda bile çalışmak gerekir» ilkesidir. Başındaki yöneticilerin görüşleri ne olursa olsun (ki bunlar, ANF'nın 175-2. sayısında ayrıntılı bir şekilde eleştirilmiştir), bir işçi sınıfı partisi değil de, bir mesleki örgütler toplumu olan DISK ve ona bağlı sendikacılar, bugün içlerinde en devrimci işçileri barındırmakta, en devrimci işçi eylemleri bu sendikaların bünyesinden çıkmakta, somut eylemler ile, işgal ve grevler ile ve son yılların en yürekli toplu direnişleriyle bilinçlenen işçiler, bu sendikaları savunup geliştirmektedirler. Görevimiz, DISK'E BAĞLI BÜTÜN SENDİKALARDA ÇALIŞMAKTIR.

**gelişen köylü hareketlerini
devrimci kanallardan akıtmaya
ve işçi köylü ittifakına
yönelmesini sağlamaya çalışacağız**

Köylü hareketleri örgütlendirildiği, düzenli bir şekilde yönlendirildiği, işçi sınıfı mücadelesi ile somut bağları kurulduğu takdirde güçlü bir silah olacaktır, dev bir olay olacaktır. Geçmişteki en büyük eksikliklerimizden biri de, köylü hareketlerinin ardından güçlü ve yaygın örgütlenmelere gidilmemesi olmuştur. Bunda temel siyasal örgütün olmamasının öte yandan bunu sağlayabilecek TİP'te ise kargaşanın ve küçük burjuva sosyalizminin hakim olmasının etkisi vardır. Bazı örgütlenmeler gerçekleştirilmiş (tütün ekicileri dernekleri gibi), ama bunların devrimci hareketle sürekli bağlantısı kurulamamış, özellikle toprak hareketleri konusunda hiçbir örgütlenme gerçekleştirilememiş, tarım işçilerinin dağınıklığı, örgütsüzlüğü süregelmiştir.

Köylü kitleleri toprak meselesine gittikçe daha fazla sahip çıkmakta, toprak mücadelesi gittikçe daha yaygınlık kazanmaktadır. Köylülerin gelecek yıllar içinde büyük toprak sahipleri, tefeciler, tüccarlar, araçlar ile çelişileri daha da keskinleşecektir. Tarımın kapitalistleşmesi, köylülerin topraktan sürülüşünü gittikçe daha hızlandırmakta, köy emekçilerinin sömürülmesi daha da artmaktadır. Bu alanda sosyalistlere büyük görevler düşmektedir.

Kırsal bölgelerde yürütülecek olan mücadelenin ana gücünü yoksul köylüler oluşturmalıdır. Kitlelerin yönecekleri hareketlilik içinde köylü hareketlerinin bir çığa dönüşmesini sağlamak gereklidir. Bütün köylü hareketleri, kitle çizgisi içinde değerlendirilmelidir. Kendiliğinden gelişen köylü hareketleri desteklenirken, aynı dertlere sahip yörelerin de harekete geçmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde hem hareket alanı büyüyecek, hem de hareket tecrübesi ve kazandıkları açısından yöreler arasında dengesizlikler olmayacaktır.

Bütün köylü hareketlerinde önderlik meselesine çok dikkat edilmelidir. Önderlik köylülerden kopuk olmamalıdır. En devrimci köylüler olması açısından, yoksul köylüler, bütün köylü örgütlerinin önderi olmalıdırlar. Önderler, çok önden koşmamalı, arayış fazla açmamalı, fakat ortak hızı en çoğa çıkarmalıdırlar. Bu alanda devrimciler, doğru hareket edebilmeleri, somut meseleleri saptayabilmeleri, bunun çağdaş emperyalizm ve ülke içi düzenle ilişkilerini kurup kitlelere sunabilmeleri için, köylülüğün özgül alanlarında pratiğe yönelik araştırmaları sağlamalıdırlar. Örneğin, pamuk yada tütün meselesi ele alındığında, bunun dünyadaki pamuk yada tütün monopollerinin ajanı ihracatçılar ve onların tüm yurda dağılmış araçları olan tefeci - araçlarla bağlantısı kurulmalı, Tekel'in ve diğer kuruluşların bu gruplardan yana işlediği ortaya konmalıdır. Bu alandaki emekçilerin somut kredi, üretim aracı, pazarlama ve toprak meseleleri ortaya konmalı, son dönemdeki kapitalistleşme sürecinin nerelere varacağı hesaplanmalıdır.

Pratiğe yönelik böylesine çalışmalarla hem eylem hedeflerimiz, sloganlarımız, ve asgari programımızın parça-

ları belirlenmiş olacak, hem de hareketler yönelmesi gereken raya oturabilecektir.

Bütün tutucu ve gerici sendikalarda çalışabilmek için her imkanı zorlamalıyız. Diğer işçi örgütlerinde görev almıyoruz. Kooperatiflerde mücadele vermeli, çeşitli kültür ve sanat örgütlerini kazanıp yönlendirmeli, buralarda proleter sosyalist idolojinin yayılmasını sağlamalı, gençlik örgütlerinde çalışmalıyız. Sürekli olarak yeni kişiler kazanıp onları eritmeli, yayın organlarında sesimizi duyurmalı, çeşitli yan örgütler oluşturmalı, bütün çalışmalarımızı parti etrafında en geniş yığınlar arasında yapmalıyız.

Devrimci eylemimizin başarı ölçüsü, kitlelerle kuracağımız bağlar olmalıdır. Bütün yukarıdaki eylemlerde kitleyi çok iyi yakalamak, kitlelerdeki dağınık düşünceleri kitle ile beraber toparlayıp sistemleştirmek ve bütünsel sosyalist teoriye yakıştır biçimde kitlelere maletmek, somut hedefler göstermek, halkın anlayacağı, tekrarlayacağı somut kampanyalarla onları devrimci mücadeleye sevk etmek. Kendiliğinden gelme hareket kuyrukçuluğu yapmaktan kaçınmak. Onları yönlendirici olmak. Ajitasyon ve propaganda yoluyla yeni hareketler kotarmak, bütün bu hareketlerde yalnız slogan atıcı olmaktan kaçınmak, propaganda ve eylemde sürekliliği ve kalıcılığı sağlamak. Devrimci disiplini her yerde savunmak. Saflarımızın arılığını korumak. İşte görevlerimiz.

Yaklaşan emperyalizmin oyunu faşizm tehlikesine karşı her zaman DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni güçlendirmek için çalışmalıyız. Sosyalistler, faşist dönemlerden ya da faşizme yol açabilecek, genç olarak faşizm tehlikesinden söz edilen dönemlerden yararlanmalıdırlar. Bu dönem sürecince sosyalistler somut şartlara gerçekten uyabilen anti-faşist cephe taktikleri uygulamalı, faşizme karşı demokratik haklara sıkıca sarılıp DEVRİMCİ HALK CEPHESİ içinde demokratik istekli en geniş yığınları toparlayabilmeli ve bu mücadelede önderliği sözde demokratik istekli küçük burjuva radikallerine kaptırmamak için savaşmalıdır.

emperyalizm ve ona bağlı unsurlara karşı, halklarımızın omuz omuza mücadelesini sağlayalım

DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ'nin zafere ulaşabilmesi, içinde en geniş yığınları toparlayabilmesi, Doğu mesleesindeki doğru devrimci tutumumuza bağlıdır. Sosyalistler, her yerde ve her zaman Marx'ın «Başka bir ulusu ezen bir ulusun özgür olamayacağı» görüşüne ve Lenin'in «Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı» ilkesine sadıktırlar.

Sosyalistler, Doğu Sorunu'nu Türk - Kürt çelişmesi olarak değil, Türk - Kürt emekçi halklarıyla doğulu ve batılı egemen sınıflar arasındaki çelişmede görürler. Türkiye'de halklar arasında çelişme olduğundan sözeden, Türkiye'nin doğusunda Türk - Kürt çelişmesinin varlığını göstermek isteyen bütün antimarksist görüşlerle mücadele ederler. Kürtlerin demokratik haklarını elde etmelerinde bütün

güçleriyle mücadele ederler. Her türlü ırkçı, faşist hareket-
te halkların haklarını savunurlar.

Halkların gerçek kardeşliği ve eşitliği, ancak her türlü
ırkçı, şoven, asimilasyonist, sömürücü sınıf çıkarına da-
yanan dar milliyetçi görüşlerle mücadele edilerek, halkların
dillerine, öz benliklerine, kültürlerine gelişme olanağı tanı-
yarak yerine getirilir.

Proleter sosyalist mücadele sürecinde halklar mese-
lesi, devrimci meseleler dışında düşünülemez. Halklar me-
selesindeki yanlış görüşler, yanlış politik uygulamalar, her
zaman saflarımızda dağınıklık yaratacak ve DEVRİMCİ
HALK CEPHESİ'ni zayıflatacaktır. Ortadoğu'da ve özel-
likle Türkiye'de halklar arasında, halkların devrimci küme-
leri arasında yanlış görüşlere karşı mücadele etmemek,
devrimcileri yanlışlara itmek, halkları birbirine düşürücü
«böl ve yönet politikasını» gerçekleştirmek isteyen emper-
yalizmin işine yarayacaktır.

Türkiye'de Türk ve Kürt halklarının gerçek kurtuluşu
ancak emperyalizme ve ona bağlı bütün unsurlara karşı
oluşturulan DEVRİMCİ HALK CEPHESİ ile gerçekleştirilecektir. Bu kavgada Türk ve Kürt sosyalistlerinin birliği
esastır. Halkların kardeşliği ve eşitliği üzerinde Türk ve
Kürt sosyalistleri, emperyalizme ve ona bağlı unsurlara
karşı DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni gerçekleştirip en
geniş yığınları harekete sokmaktadırlar. Bu mücadele için-
de Türk ve Kürt sosyalistleri, hangi taraftan gelirse gelsin,
her türlü küçük burjuva milliyetçisi eğilimlerle, Türklerin
yada Kürtlerin yalnız başına kurtulabileceğini savunan
yanlış iddialarla, şoven görüşlerle yada halklar nihilizmini
ortaya süren görüşlerle kıyasıya mücadele etmelidirler, bu
mücadelelerini ORTADOĞU DEVRİMCİ ÇEMBERİ
içinde bütünleştirmelidirler.

Yukarıdaki ilkelerin çerçevesinde, kısa zamanda açık-
lık kazandırmanın gereken bir yığın mesele var. Genel ola-
rak tekelei kapitalizm, milli burjuvazi, bürokrasi, küçük
burjuvazi, kapitalizm öncesi üretim biçimleri, doğu mese-
lelerine açıklık kazandırmak zorundayız.

Partinin taktik meselelerde, programlarında başarılı
olabilmesi için, özel olarak da şu meseleler açıklıkla ortaya
konulmalıdır:

Türkiye'de işçi sınıfının nicel durumu, nitelikleri, eko-
nomik hedefleri, köy ile ilişkileri, sanayileşme ve proleter-
leşmenin durumu, sendikaların durumu, işçi sınıfını bilinç-
lendirme yöntemleri, genel olarak nisbi ve mutlak fakir-
leşme, toprak işgallerinin durumu, tarımda kapitalistleş-
me ve mülksüzleşmenin durumu, tarım kapitalistlerinin
yapısı, gelişen dinci anti - semitizm ve biçimsel batı aleyh-
tarlığı akımlarının durumu, şehir küçük burjuvazisinin ide-
olojik yapısı, emperyalizmin Türkiye'deki stratejisi ve ör-
gütlenmesi; Doğu meselesinin ayrıntılı biçimde ortaya ko-
nulması, emperyalizmin Ortadoğu'daki durumu, düşman-
larımız emperyalist ülkelerdeki çelişkilerin ve proletarya-
nın durumu, Türkiye'deki bütün karşı - devrimci örgütlen-
meler ve taktikleri, partinin geçmişteki hataları ve içinde
bulunduğu durum, teşkilat üstüne yeni teklifler, somut
eylemler...

Ayrıca, çok çekici sözler söyleyebiliriz. Çok parlak

sloganlar atabilir, doğru kararlar alabilir, çok yerinde eleştirir ve özeleştirir yapabiliriz. Ama bütün bunlar kâğıt üstünde, masa başlarında, sigara dumanlı odalarda kaldıkça, bir hiçtir. **DEVRİMCİLİĞİN ÖLÇÜSÜ, KİTLELERLE BERABER, ONLARDAN ÖĞRENEREK, ONLARA ÖĞRETİLEREK EYLEMDE BULUNMAKTIR.** Kendimizi, yazıp konuştuklarımızla değil, somut eylemler içinde yaptıklarımızla ve ikisi arasındaki ilişkilerle eleştirmek tek ölçüt olmalıdır.

Ve unutmayalım ki, **DEVRİMCİNİN GÖREVİ DEVRİM YAPMAKTIR.**

sıcak mücadele dönemi

DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'nin emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadelesinde, emperyalizmin o ülkedeki iktisadi konumu ve jeo - politik önemi, halk düşmanlarının direnişini belirleyecek en önemli faktördür.

Emperyalizme bağımlı az gelişmiş ülkelerde **DEVRİMCİ HALK CEPHESİ**'nin emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı sıcak mücadele vermeden **DEMOKRATİK HALK İKTİDARI**'nı kurabileceği düşünülemez; bu görev barışçıl yollarla gerçekleştirilemez. Çünkü, **DEVRİMCİ HALK CEPHESİ**'nin emperyalizme ve yerli egemen sınıflara karşı yürüttükleri mücadele keskinleştikçe, egemen sınıflar emperyalizmin çıkarlarını savunamaz oldukça, emperyalizm kendi donanmış güçleriyle doğrudan doğruya müdahale etmek zorunda kalacaktır.

Emperyalizmin doğrudan müdahalesi, devrimci saf-ları birden genişletecek, yeni yığınlar antiemperyalist mücadeleye seferber olacaklardır. Bu dönem, emperyalizme karşı en amansız bir mücadelenin verileceği bir dönemdir. Böyle bir dönemde antiemperyalist cephenin güçlülüğü, bu cepheyi yönetecek olan işçi sınıfının daha önceki örgütlenme düzeyine bağlıdır. Onun için işçi sınıfı her dönemde, her türlü mücadele biçimine uygun olarak örgütlenir, halkı hazırlar. Sıcak mücadele döneminde işçi sınıfı, partinin emrindeki donanmış gücünün öncülüğünde denenmiş halk savaşı taktikleri kullanacak ve ülkenin somut şartlarına göre bu taktikleri geliştirecektir. Sıcak mücadele sırasında işçi sınıfının ideolojik ve politik mücadelesi yeni boyutlara ulaşacaktır.

devrimci demokratik halk iktidarı

İşçi sınıfının öncülük edeceği, devrimci halk cephesinin kuracağı iktidar, demokratik halk iktidarı olacaktır. Demokratik halk iktidarı, işçi - köylü temel ittifakının damgasını taşır. Bu bakımdan bu geçiş iktidarına **DEVRİMCİ İŞÇİ - KÖYLÜ İKTİDARI** da denilebilir. Demokratik halk iktidarı bir hedef değildir. İşçi sınıfı, **KESİNTİSİZ devrim süreci** içinde hiç duraklamadan kendi mutlak iktidarını kurar ve sosyalist dönüşümleri gerçekleştirir.

Devrimci **DEMOKRATİK HALK İKTİDARI**'nın özellikleri şunlardır:

● *Proletaryanın öncülüğündedir:* Proletarya iktidarda her bakımdan öncüdür. İşçi sınıfının iktidardaki öncülüğü,

bu iktidara kadar iyice güçlenmiş örgütünün önderliği demektir. Proletaryanın iktidardaki hegemonyasının derecesi, örgütünün gücüne, müttefikler üzerindeki disiplinine, donanmış gücüne, toplumun o andaki durumuna, muhtemel bir karşı devrimin önem düzeyine v.b., bağlıdır.

● *İşçi - köylü temel ittifakı üzerine kurulmuştur:* Diğer sınıf, tabakalar ve zümreler olmakla beraber, bu iktidar işçi - köylü temel ittifakı üzerinde yükselen halk iktidarındır.

● *Devrimcidir:* İşçi sınıfının mücadelesini daha ileri aşamalara götürmek, sosyal ve siyasal hareket ve dönüşümlerin bütünselliğini sürdürmek, karşı - devrim çabalarını ve geriye dönüş özlemlerini anında önleyerek, toplumun gelişmesini sağlamak ve kesintisiz devrimi aksaksız sürdürmek görevlerine titizlikle bağlı olduğu için devrimcidir.

● *Demokratiktir:* Bu halk iktidarı, mevcut bütün antidemokratik yasa ve kurumları tasviye edip, burjuva demokrasisini değil, halkın demokrasisini uygular. Öncü işçi sınıfı partisi iktidarı demokratik gereklerini her zaman korur ve geliştirir.

● *Otoriterdir:* İktidar bütün ülke içindeki halk düşmanlarına, emperyalist uşaklarına, halk devletinin yasalarına karşı gelenlere, yani tüm karşı devrimcilere karşı tutumunda şüphesiz ki otoriter olacaktır.

● *Geçiş iktidarındır, sosyalizme geçişi hazırlayıcıdır:* Kesintisiz devrim içinde ülkeyi sosyalizme götürecektir. Kesintisiz devrim içinde bu iktidar bir geçiş iktidarındır. Sosyalizmin kurulmasını geciktirebilecek bütün engelleri ortadan kaldırır, ülkeyi sosyalizme hazırlar.

Devrimci Demokratik Halk İktidarı, sosyalist üretim biçimine geçişi sağlayacak bir dönemin iktidarındır. KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde bu iktidar, siyasal görevlerinin yanı sıra, ülkede geçiş dönüşümlerini de gerçekleştirecektir. Demokratik halk devleti, burjuva devlet mekanizmasında bilimsel sosyalizmin öngördüğü değişiklikleri, ülke koşullarına göre bir süreç içinde yapacaktır. İktidarın programı, proletaryanın asgari programı ile başlar. Bu program müttefik sınıfların azami programını içerir.

Program konusunda ayrıntılara girmek, ancak o zamanki somut durumların somut tahlili ile mümkündür. Ama en geneli anlamda bu iktidar başlıca şu temel dönüşümleri gerçekleştirecektir:

● Sanayi kesiminde gerekli kamulaştırma görevini yerine getirecek, yani halk ekonomisini, özellikle sanayi alanında kurma yoluna girecektir. İşe eskiden işbirlikçi kapitalistlerin elinde olan ağır sanayiden başlayarak, işbirlikçilerden devralınan bankacılık, dış ticaret ve sigortacılığın, ithalat, ihracat ve içteki büyük ticaretin devletleştirilmesini gerçekleştirecek, merkezi planlamaya bağlı iktisadi üniteler kuracaktır. Bunun yanı sıra, sanayileşmeye hız verecektir. Kamulaştırma muhtemelen devlet kapitalizmi şeklinde başlayıp, kısa zamanda sosyalist ünitelere dönüşecektir.

● Tarım kesiminde gerekli demokratik dönüşümlerle mevcut kapitalizmi öncesi kahrutları tasfiye edecek, gerekli bölgelerde toprak reformu yapacak ve öngörülen bölgelerde küçük üreticilerin kooperatifler halinde örgütlenmesini sağlayacak, tarım araçları istasyonları, tohum ve gübre da-

ğıtma merkezleri kuracak, adil kredi dağıtımını sağlayacak, köy ekonomisini geliştirecektir...

● Belli kesimlerde ve özellikle ileriki dönemlerde kolektivizasyon denemelerine gidebilecektir.

● İlk planda tasfiye edilen işbirlikçi tarım kapitalistlerinden sonra köydeki küçük tarım kapitalistlerini zamanla mülksüzleştirecektir .

● Özellikle kamusal kuruluşu iktisadi üniteler güçlenip ülkenin iktisadi ve sosyal hayatına hakim oldukça proletaryanın hegemonyası da güçlenecek ve sosyalizminin kurulması kolaylaşacaktır.

Bu arada ortaya çıkabilecek siyasi ihtilaflar, karşıdevrim çabaları v.b. gibi zararlı olaylar için proletarya kendi siyasi gücünü, donanım gücünü kuvvetlendirmek zorundadır. O zamanki siyasi olaylar ne olur, proleter iktidara geçiş hangi şartlar altında nasıl sağlanır, KESİNTİSİZ DEVRİM'in siyasi ve iktisadi cephelerinin seyri ne biçimde olur, proleter iktidarına ne kadar zamanda geçilir v.b. gibi sorular, ancak süreç içinde somut durumların somut tahlili ile cevap bulacaktır.

Ancak şu noktayı da belirtmeliyiz ki, bu KESİNTİSİZ DEVRİM süreci içinde bir yandan gerekli alt yapı dönüşümleri yerine getirilirken, öte yandan proletarya ve yoksul köylüler, yanlarındaki müttefik güçleri iktidardan tasfiye ederek proletaryanın mutlak iktidarını kurup sosyalist toplumu gerçekleştireceklerdir. (Bazı sağ sapıkları ifade ettiği gibi Türkiye'de sosyalist iktidar aynı zamanda orta köylülerle de ittifak üzerine kurulmayacaktır.) *Bütün bu görevler ancak ve ancak proletaryanın öncüllüğü ile gerçekleştirilecektir.*

İşçi sınıfının gelişen kendiliğinden hareketlerini destekleyelim, ekonomik mücadelelere yardım edelim, bunları yayalım.

İşçi sınıfı mücadelesini, ekonomik mücadele alanından siyasal mücadele alanına geçirmek için çalışalım. Bu yolda örgütlennmeleri gerçekleştirelim. İşçi sınıfına kendi ideolojisini ve hedeflerini gösterselim, benimsetelim.

Gelişen köylü hareketlerini devrimci kanallardan akıtmağa ve işçi - köylü ittifakına yönelmesine çalışalım. İşçilerin ve köylülerin devrimci ittifakını sağlayalım. Sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini sapırmadan yürütelim.

Küçük burjuva sosyalizmine karşı, proleter sosyalizmi TIP'ne hakim kılalım.

Proleter sosyalizmi etrafında ideoloji ve örgüt birliğine yönelelim.

Partiyi, işçi - köylü yığınları içinde bir silah haline getirelim.

Partiyi Proleter Sosyalizmi hakim kılalım, onu devrimci demokratik halk iktidarına yönelen devrimci halk cephesinde önder kılalım.

SOSYALİZMİN ZAFERİ İÇİN KESİNTİSİZ DEVRİM YOLUNDA İLERİ!

ant

devrimci halk cephesini gerçekleştirelim

çetin özek

— | —

Çağımız, bir açıdan, faşist güçlerle antifaşist, devrimci eylemin savaş çağı olarak görülüyor. Emperyalizmin boyunurduğu altında, ona bağımlı siyasal bir yönetim altındaki geri bırakılmış ülkelerde, «demokratik halk iktidarlarını» gerçekleştirmeye yönelmiş, emperyalizme karşı sınıflar ve «demokratik halk iktidarını» «sosyalist düzeni» gerçekleştirecek «işçi sınıfı» iktidarına dönüştürmek amacındaki sosyalistler, emperyalist güçlere ve işbirlikçilerine dayanan siyasal iktidarların ağır baskısı altındadırlar. Siyasal yapı görüntüsü ne olursa olsun, «demokratik halk iktidarları»na karşı olan geri bırakılmış ülkelerin işbirlikçi sınıfları ve bu sınıfların siyasal iktidarları, kendi sınıfsal iktidarlarını sürdürmek açısından her türlü zorbalığa, yetki saptırmasına, kanunsuzluğa başvurmaktan geri kalmamaktadırlar. Emperyalizmin ve işbirlikçi sınıfların siyasal iktidarlarını sürdürmek ve «demokratik halk iktidarlarını» engellemek konusundaki çabaları, gizli veya açık faşist sistemleri ortaya çıkartmaktadır.

Faşizmin sadece geri bırakılmış ve kapitalist metropole bağılılığını sürdüren ülkeler için söz konusu olmadığını da gözden uzak tutmamak gerekir. Bugün Amerika gibi kapitalist gelişimin en uç noktaya eriştiği ülkelerde dahi kesin ve gizli bir faşizmin egemen olduğunu görmek güç değildir. Bütün demokratik görüntüsüne rağmen, Amerika'da, İngiltere'de, Fransa'da, Almanya'da gerçekte faşizme yakın, yönelik yönetimlerden söz etmek mümkündür. Doğal olarak bu ülkelerde faşist gelişim, geri bırakılmış ülkelerdekinden farklı nedenlere dayanmakta ve değişik biçimlerde gerçekleşmektedir. Emperyalist devletlerin emperyalist yayılması, bu ülkelere egemen olan sınıflarla kendi halkları arasında da bazı çelişkilerin doğmasına yol açmaktadır ve bu çelişkilerin egemen sınıflardan yana çözümünmesi için faşist bir yöneliş kendisini ortaya koymaktadır. Amerika'da uygulanan «pentagonizm», ordu - kapital işbirliğinin, halka karşı faşist yönetiminin başka birşey değildir. Fransa'da De Gaulle ve onu izleyen Pompidou yönetimi, hukuksal yapısı açısından, kişisel otoriteye olanak sağlayan bir biçimde olduğu gibi, büyük sermayeye dayanan kökeniyle de, zorunlu olarak, sermayeden yana bir işleyişi gerçekleştirmektedir. Küçük işletmelere hayat hakkı tanımayan, «Ortak Pazar» yoluyla sermayenin belirli ellerde toplanmasını sağlayan, büyük endüstrinin yönelişleriyle devletin stabilizasyon planı arasında paralellik kuran, emekçi hareketlerini denetim altına alıp, özel teşebbüse devlet desteğini gerçekleştiren Fransa'daki siyasal iktidar, ücretleri sınırlayarak kapitali özgür bırakmak.

zami niteliği, kökeni ve gelişimi üzerinde durmasını zorunlu kalmaktadır. Faşizmde gerçek nitelik ve gerçekleşiş nitelikleri üzerinde durmak, çağımızın faşizminin özelliklerini saparak, faşizme karşı savaş konusunda doğru çözümleri bulma, muza da yardımcı olacaktır.

Faşizmin kökeni ve tanımı

Faşizmde ne anlama geldiği konusunda sonuçlara varmadan önce, genellikle düşünülen bir yanlış üzerinde durmak gerekir. Faşizm, gerçekte, ne Mussolini ile doğmuştur ve ne de onunla birlikte bitmiştir. «Faşizm» siyasal bir sistem olarak, sadece, İtalya'nın belirli bir döneminde uyguladığı rejimin adı da değildir. İtalyan faşizmi, klasik faşizm açısından çağın en büyük örneği olmakla beraber, faşizmi salt bu örnekten ibaret sayarak çağımızın burjuva demokratik ülkeleri ardına saklanan halka karşı sistemlerin faşist nitelik taşıdığını inkar etmek, bu konudaki gerçekleri saklamak anlamından başka bir anlama gelmemektedir. Faşizmin kökenini ve nedenlerini incelediğinizde, göreceğiz ki, faşizm kendiliğinden doğmuş veya sadece bir çığır kişinin ihtirasının ürünü değildir. Faşizm bir siyasal iktidar biçimlenmesidir ve fakat bu biçimleniş de rastgele değildir. Belirli sınıf gelişimleri ve bu gelişimlerin çözülmesi konusundaki mücadele, belirli koşullar altında faşist yönetimlere yol açmaktadır. Bu durumda aynı sınıf gelişimlerinin varoluğu, aynı koşulların ortaya çıktığı her zaman ve her yerde faşizmin ortaya çıkması da doğaldır. Diğer doğal bir gerçek de, gelişimlerin, gelişimlerin çözümü için gerçekleştirilen mücadelelerin, faşizme yol açan koşulların temelde aynı kalmakla beraber, her ülkenin kendi özelliklerini de taşıyacağıdır. Bu nedenledir ki, faşizmi mutlaka belirli biçimler içinde aramak, belirli biçimsel unsurları faşizmin ayrımcı kriteri olarak görmek hatalıdır. Faşizm burjuva demokratik biçimler ardında dahi gerçekleştirilebilir. Faşist düzenlerin ayrımcı kriterini «biçimlerde» değil, düzenin yöneldiği amaçlarda, gerçekleştirmek istediği sonuçlarda bulmak mümkündür.

Faşizmin yönelttiği septamak ve onun ana niteliklerini gün yüzüne çıkarmak açısından, faşizmin doğuş nedenlerine gitmek ve bu nedenleri İtalyan deneyi içinde doğrulamak yerinde olsa gerektir.

1789 burjuva devrimi, feodal düzene son vermesi açısından devrimsel bir harekettir. Bu devrimi, belirli nedenler içinde uzun bir süredir gelişen ve güçlenen bir sınıfın, burjuvazinin siyasal iktidarı ele geçirmesi anlamını taşımaktadır. Siyasal iktidarı ele geçiren burjuvazi kendi devlet ve hukuk düzenini kurmuştur. Gerçekte, Fransa devrimini hazırlayan «aydınlık çağı» düşünceleri, daha devrimsel önce, burjuvazinin çıkarlarına uygun siyasal doktrini hazırlamıştır. Burjuva demokratik düzen, devletin kişisel ilişkiler dışında bir jandarma gücü kabul edilen kişilerin, kendi aralarındaki ilişkileri dışında tüm bağımsız ve sınırsız oldukları, teorik olarak bütün sınıf ve kişilere zenginleşme imkanlarını sağlayan bir sistemdir. Böyle bir sistemin siyasal nedeni olarak da, burjuva özgürlük anlayışı, kişinin özgürlük konusunda sınırsızlığı tezi ileri sürülmektedir. Gerçekte bu özgürlük anlayışı, üretim araçlarına sahip olan burjuvazinin, hiçbir sınıra karşılanmaksızın, sermaye birikimini gerçekleştirme ve sömürü olanaklarını artıran ve bu gerçekçi «eşitlik» perdesi ardına saklayan, kişilerin zenginleşme eşitliğini teorik planda bırakan bir anlayıştır⁽⁴⁾. Tarihin belirli üretim ilişkilerine

(4) Soboul, La rivoluzione francese, Bari 1966, 169-171, 594-598; Gerçekte devrimden sonra kurulan siyasal sistem içinde, teori ve hukuk alanındaki eşitlik dahi sağlanmış değildir. Burjuva devriminin siyasal kuralları olan, «halk egemenliği», «kurvetler ayrılığı», «millet kavramı», salt siyasal iktidarı sınırlayıp burjuvaziyi egemen bırakmak için kabul edilmiş, diğer yandan seçkinlere, siyasal iktidarı biçimlenmesine iştirak hakkı

dayanan her dönemde olduğu gibi, siyasi iktidara sahip bulunan sınıf kendi özgürlük ve devlet anlayışını da beraberinde getirmiştir. Burjuvazi soyut bir «eşitlik» ve «özgürlük» sistemi içinde, gerçekte üretim araçlarına sahip sınıf kendisi olduğu için, kendisinin sınırsız kazanma sistemini kurmuştur. Ayrıca burjuvazi kendisini tarihin son sınıfı olarak görüp, siyasi iktidarını güven altında sandığı için de, devleti ekonomik ilişkilerin tüm dışına çıkarmış ve böylece bu siyasi organizasyonun herhangi bir sınırlamasından da kurtulmuştur. Özgürlüklerin gerçekleştirileceği devlet sistemi olarak savunulan «klasik burjuva demokratik devleti», gerçekte, burjuvazinin kendini tüm sınırlardan kurtararak artık değeri alabildiğine elde edebildiği bir siyasal yapıdan öteye gitmemektedir.

Belirtilen sistem içinde, dış sömürü olanaklarından da yararlanarak gelişen kapitalizm, endüstrileşmeyi ve büyük sanayi doğurmuştur. Fransız devrimi, burjuvazinin elindeki servet birikiminin gelişmesine, kişisel yönden özgür olmakla beraber üretim araçlarından yoksun bulundukları için emeklerini satmak zorunda olan ve feodalitenin çöküşüyle serbest kalmış halk yığınının artmasına yol açmakla, kapitalizmin gelişimini sağlamıştır. Böylece, Fransız devrimi, emekçileri derebeyinin boyunduruğundan kurtarıp sınıfsal özgürlük sistemi içinde, kendi boyunduruğu altına almıştır. Toprağın kopan ve toprak sahibi yapılmayan köylü kentlere akın ederek emeğini satmaktan başka bir çıkaryol bulamamıştır. Böylece devrimden önce başlayan sermaye birikim süreci daha da gelişmiş ve kapital, gittikçe büyüyen bir biçimde üretim aracına veya üretim gartı olan şeylere çevrilerek büyüme hızı artmıştır. Biriken kapitalin endüstriye yatırılışı bir yandan üretici güçleri görülmemiş bir biçimde artırırken, diğer yandan küçük işletmeleri küçümüş ve bu alandaki kişilerin de emeğini satması zorunluluğunu yaratmıştır. Makinalar, insanın çalışmasını kolaylaştırırken üretimi ve kârı da sınırsızlaştırmıştır. Böylesine gelişen ve basitten karmaşığa giden ekonomik ilişkiler, büyük işletmelerin ve dolayısıyla sermayenin belirli cillerde toplanmasını, bankacılığın gelişmesini, banka ve endüstri sermayesinin birleşerek «mali sermayenin» yaratılmasını gerçekleştirmiştir⁽⁵⁾.

Kapitalizmin gelişimi, insanın insan tarafından sömürülmesinin son dönemine geçişini oluşturunken, üretim güçlerinin sınırsız artımına rağmen sermaye birikimi halka dönüş-türülmediğinden, kapitalizm tarihin en gaddar sömürü sistemi olarak ortaya çıktı. Ayrıca, artan üretim gücü sadece belirli bir azınlığın yararına çalıştığından, insanlığın doğa üzerindeki gücünün daha artmasını da engellediğinden, burjuva iktidarı, devrimci bir çıkıştan, gerici bir sistem durumuna düştü⁽⁶⁾. Fakat, nasıl feodal düzen yapısıyla burjuvazinin iktidarına temel atmışsa, kapitalizm de yarattığı gelişmelerle işçi sınıfı iktidarlarına, işçi sınıfının doğarak, kapitalist sisteme başkaldırmasına yol açmıştır.

Gerçekten, kapitalizm yarattığı üretim güçleri - üretim ilişkileri çelişkisiyle işçi sınıfının gelişmesine emek - sermaye çelişkisi şeklindeki çağımızın temel çelişkisinin doğmasına yol açmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısı, gelişen işçi sınıfı ile burjuvazinin kavgasıyla doludur. İşçi sınıfının başkaldırısı, burjuvaziye bir geçişi öğretmiştir: burjuvazi tarihin son sınıfı değildir ve gelişen işçi sınıfının devrimci eylemi ergeç

«mülk sahibi» bulunma koşuluna bağlanarak özgürlük ve eşitlik kavramları tümünden soyutlanmıştır. Nitekim Sieyes'e göre, seçimlere iştirak gibi demokratik haklar, «kişiliklerin, mülkiyetin ve özgürlüklerin savunulması» için kabul edilmiştir. Mülk sahibi bulunmayanların, bu nedenle, böylesine haklara sahip çıkması anlamsızdır.

(5) Kulcsar, *Sociale factors in the evolution of civic rights, in Socialist Concept of Human Rights* Budapest 1966, 127 v.s.

(6) Kovacs, *General problems of rights, in Socialist Concept of Human Rights, Budapest 1969, 11.*

başarıya ulaşip siyasi iktidarı kendi eline alacak ve kendi devletini kuracaktır.

Burjuvazinin karşılaştığı bu somut gerçek, bu sınıf siyasi iktidarını sürdürmek çarelerini aramak zorunda bırakır. Siyasi iktidara sahip olmakla ekonomik düzenin buna sahip olan sınıftan yana işlemesi arasındaki sağlam bağıntı, burjuvazinin iktidarı bırakmamak için direnmesinin nedenini ortaya koyar. Burjuvazi siyasi iktidarını elden kagırmamak yollarını ararken, temelde bulduğu çare, devlete kendi sınıfsal iktidarını destekleme ve koruma fonksiyonunu yüklemesidir. Sınıfsal yapısı gözlerden saklanan devlet, burjuvazinin siyasal iktidarını sürdürmekle görevlendirilirken, doğan sonuç, devletin kişisel ilişkilere katılması, ekonomik ilişkileri düzenlemesi ve ilişkilere dışardan bakan klasik burjuva devlet sisteminin tarihe karışmasıdır. Temelde durum böyle olmakla beraber, devletin ekonomik ve kişisel ilişkilerde katılma ve düzenleme biçimi, ülkelerin yapısına ve burjuvazinin gelişin derecelerine göre değişiklik olmuştur:

a) Endüstri devrimini gerçekleştirmiş, kapitalizmi güçlü ve dış sömürü olanakları bulunan toplumlarda, devlet, ekonomik ilişkilere, işçi sınıfından yana bazı haklar sağlamak, klasik özgürlükleri düzenlemek yolunda katılmaktadır. Burjuvazi, işçi sınıfından yana bazı hakların kabulü yoluna gitmekle, işçilerin ekonomik durumlarını düzeltmek ve onların devrimci baskılarından bu açıdan korunmak amacını gütmektedir. Böylece eski klasik özgürlüklerle "sosyal haklar" arasında bir sentez yapılmış olmaktadır. Bu sentez yapmak, burjuvazinin, bir ölçüde iç sömürüyü azaltması anlamına gelmektedir⁽¹⁾. İç sömürüden, içte elde edilen artık değerden bir ölçüde vazgeçtiği halde, sermayenin gerekli gördüğü bütün yoldaki sermaye birikimini yine de sağlayabilmesi ise, kapitalizmin dış sömürü olanaklarına sahip bulunması durumunda mümkündür. Bu nedendir ki, sosyal haklar tanımak yoluyla, işçi sınıfının siyasi iktidara yönelik devrimci eylemini geciktirmek yolu ancak kapitalizmi geliştirmiş, sömürge edinmiş ülkelerde uygulanabilmektedir. Devlet, bu toplumlarda, ekonomik ilişkileri düzenlerken, iç sömürüyü güdülen amaca uygun olarak sistemleştiren bir görev görmektedir.

b) Dış sömürüden yoksun, endüstri devrimini gerçekleştirmemiş ülkelerde ise işçi sınıfının devrimci atılımını, kendisine tavizler tanıyarak geciktirmek olarak kapitalizmi için söz konusu değildir. "Liberal devlet" sistemi ise, burjuvazinin geleceğini, siyasi iktidarını gereğince koruyabilecek güçte değildir. Henüz geri bir kapitalist dönemdeki bu ülkeler için, kapitalizmi geliştirmek açısından devletin desteğine daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Devlet liberal sistem içinde bu güvenliği sağlayamayınca, yeni biçimler içinde bu güvenliğin sağlanması yoluna gitmektedir. Bu biçimler bütün değişikliklerine rağmen, temelde, işçi sınıfının siyasi iktidarı elde edilmesini zorbalıkla engelleme yönündendir. Birleşmeler ve bu birleştikleri nokta nedeniyle faşistler.

Bu açıdan faşizm, çağımızın temel çelişkisini burjuvaziden yana sürdürmek için başvurulan zorbalık rejimidir şeklinde tanımlanabilir.

italyan deneyinin öğrettikleri

İtalya'da faşizmin gelişimi, kökeni, nedenleri üzerinde uzun boylu durmak gereksizdir⁽²⁾. Sadece, faşizmin kökeni açısından ileri sürülen mekanizmanın doğruluğunu kanıtlaması açısından İtalyan deneyi üzerine eğilebileceğimiz gibi,

(1) Sosyal hakları tanımamanın bir harcamayı, iç sömürüden bir ölçüde vazgeçisi ifade etmesi dahi, gerçekte, teoriktir. Zira, sosyal hakların tanınması işçiye bir ölçüde tüketim imkanı vermekte ve bu şekilde dolaylı olarak yeni sömürün imkanları doğmaktadır.

(2) Bu konuda geniş bilgi için bk. Özek, Direnen Faşizm, İstanbul 1966, 143-255.

bu deney bize faşizm konusunda bazı genel yargılara varmamız olanaklarını da sağlayacaktır.

İtalyanın siyasi birliğini geç kuruşu ve diğer bazı etkenler, İtalyan kapitalizminin geri kalınlığı ve bu nedenle de sürekli olarak devlet desteğini araması konusunda etken olmuştur. I. dünya savaşına kadar devlet kapitalizmine yeterince güvenlik sağlayabildiği gibi, kapitalizm güçlü bir işçi hareketiyle de karşı karşıya değildir. I. dünya savaşı, İtalya'da herken gelen bir kapitalistleşmeye yol açmıştır. Gerçekten, savaş süresince uygulanan ekonomik politika büyük işletmelerin, anormal ve aşırı büyümelerine yol açmıştır⁽⁹⁾. Fakat bu kapitalist gelişim olagan ekonomik koşulların bir sonucu olmamıştır. II. savaş sonrasında, işletmeler aynı üretim seviyesini koruyamamışlar, savaş içinde bulabildikleri tüketim imkanlarını, pazarları olmadığı için baskı ekonomisi içinde sağlayamamışlardır. Bu sonuç: büyük ekonomik krizlere işsizliğe, iflaslara, çöküntüye yol açmıştır⁽¹⁰⁾. Bu olgu, İtalyan burjuvazisini, savaşta önce karşılaşmadığı bir tehlikeyle, işçi sınıfının siyasi iktidara yönelmesi gerçeğiyle karşılaştırmıştır. Özellikle 1919-1921 yılları arasındaki fabrika ve toprak işgalleri, büyük genel grevler v.b. işçi hareketinin burjuva siyasi iktidarı kökünden sılıp götürülebileceğinin somut örnekleri olarak belirmiştir. Bu somut örnekler, 1921 yılından sonra, kapitalizmin açık bir biçimde faşizmi desteklemesi ve onu iktidara getirmesi sonucunu doğurmuştur⁽¹¹⁾. Faşizmi, kapitalizm-ordü-aristokrasi-kilise desteklerken, işçi hareketlerinden tedirginlik duyan küçük burjuvazi, orta sınıflar ve eski zenginliklerini kaybeden, yoksullaşan, iş olanakları bulamayıp işgillere uğranan olan köylü kesim de faşizmi desteklemiştir. Faşist hareket, görünüşte, yoksullaşan bu sınıflara hitap etmiş, onlara mutlak yararlar vaat etmiştir. Gerçekte faşizm yoksullaşan bu sınıfların vurucu gücüyle iktidara gelirken, oyunun perdesi ardına saklanan büyük burjuvazi kendi iktidarını sağlamlaştırarak zorbalık rejimini kurmuştur.

İtalya'da faşizmin gerçekliği biçimi, işleyişi ve yapısı.

(9) Bu konuda bir kaç örnek vermek yararlı olabilir. Dört yıllık savaş süresinde Ansaldo'nun çabırdığı işçiler 1.000'den 56.000'e yükselmiştir. Ansaldo'nun sermayesi ise 30 milyon fireten 500 milyon firete yükselmiştir. I.LVA bu süre içinde bütün maden üretimi, metal emne geçirebilmiş, FIAT'ın yıllık araç üretimi miktarı 1914-1917 arasında 444'den 13.184'e yükselmiştir. (Alatri, *La crisi della classe dirigente e le forze sociali del primo dopoguerra, in Fascismo e Antifascismo I*, Milano 1962, 64). Gerçekte I. Dünya Savaşı'na İtalya'nın katılması da kapitalin baskısının bir sonucudur. İtalya'nın savaşa katılmasında etken olan "Interventismo" hareketi, Edison, Şeker Birliği, Fiat, Ansaldo gibi işletmelerin büyük desteğini bulmuştur. Bu işletmeleri temsil eden Esterle, Bruzzone, Agnelli, Pio Perrone gibi kişiler, "Interventismo" hareketinin bas destekçisi Popolo D'Italia gazetesinin mali destekçileridir. Bu şekilde kapitalizm karşı karşıya olduğu krizi, savaşa girmekle bir süre için geçiktirmiştir.

(10) I.LVA ve ANSALDO savaş sonrasında iflasa sürüklenen işletmelerindendir. Bunların denetiminde, Banca Commerciale, Credito Italiano gibi sermaye birleşimleri de kriz geçirmişlerdir.

(11) Kapitalizmin, güvensizliğinin arttığı dönemlerde faşizmi desteklediği İtalyan deneyinde açıkça görülmektedir. İtalyada 1920 seçimlerinde faşist partisi 4.000 oy alabilmiştir. Seçimleri takiben gerçekleşen işçi hareketleri, işgaller büyük sermayeyi korkutmuş, sermaye faşistleri desteklemek konusunda kesin kararını vermiştir. Ansızın faşistler zenginleşip, güçlenmiş, Mussolini "büyük sermayeye karşı savaşa" tezlerinden vazgeçmiş ve 1922'de faşistler iktidara gelmiştir.

faşizm konusunda her zaman için geçerli bazı sonuçlara varmamızı sağlamaktadır:

1 — Faşizm belirli bir dünya görüşü, belirli bir doktrin değildir. «Önce eylem» kuralına dayanan faşizm, bir dünya görüşü değilse de, belirli bir düzenin ve egemen sınıf sisteminin koruyucusu olan siyasî sistemdir. Bu açıdandır ki faşizm:

a) gerici tutucu bir iktidar biçimidir.

b) antidemokratiktir. İşçi sınıfının kendi iktidarını kurmasına, ne bahasına olursa olsun engel olmak amacıyla taşıdığı için en demokratik biçimler içinde görünse dahi bu amaçla taşıyan rejimler faşisttir ve antidemokratiktir.

c) Emperyalist, saldırgan bir nitelik taşıy. Genel olarak kapitalizme tüketim olanakları sağladığından saldırganlığı veya saldırganlardan yana olması doğaldır.

2 — Faşizm özellikle kapitalistleşme dönemlerinde doğan koşulları yarattığı bir sistemdir. Kapitalistleşme, zorunlu olarak işçi sınıfını ve işçi sınıfının devrime tepkisini yaratırken, kapitalizmin geri kalması; burjuvazinin kendi gücüyle siyasî iktidarı korumak olanaklarını da yitirmektedir. Bu nedenle burjuvazi liberal devletin de ötesinde devlet eliyle güçlü bir korunmayı aramaktadır. Bu arayış faşist sisteme yer açarken, faşizm bu açıdan şu nitelikleri taşımaktadır:

a) Elit kadro yönetimine dayanmaktadır. Özellikle klasik faşist sistemlerde tek parti yönetiminin elde eden ve bu, rokratik nitelik taşıyan kadromun «millet adına» toplumsal çıkarları saptama yetkisi vardır ve bu yetki her zaman burjuvazinin çıkarlarından yana kullanılmaktadır.

b) Faşizm sınıfların varlığını ve sınıf mücadelesinin doğallığını inkar etmektedir. Faşist görüşler, devletin, değişik sınıflara ait çıkarları bir bütün içinde telis edeceğini ileri sürmekte, bu nedenle devletin üstünlüğü ve yüceliği tezi, ni işlemektedir. Gerçekti ki, sınıfların inkarı ve devletin, bütün sınıfların haklarını bir haklık düzeni içinde sistematik olarak ileri sürmek, devletin araçlarına sahip olmak nedeniyle güçlü olan kapitalistlerin korunması demektir. Faşist devlet, sınıfları inkar ederek, işçi sınıfını da temsil ettiğini ileri sürerek, işçi sınıfının sınıfsal mücadele yollarını yasaklamakta ve böylece burjuvaziye güven verici bir yapıyı gerçekleştirmektedir.

c) Faşist devletlerdeki ekonomik politika, «devlet eliyle kapitalist yaratma» kuramıyla açıklanabilir. Çoğunlukla devletin ekonomik hayata müdahaleciliği şeklinde ortaya çıkan politika, gerçekti, hem işçilerin sınıfsal mücadele haklarını yok ederek ve hem de işlemlerin zararını üzerine alıp kârı kapitaliste bırakarak, egemen sınıflar için mutlak kârı bir ekonomik sistemi işlemektedir. İtalyadaki SÖFİDİT ve IRI teşkilatları bu konuda kesin örneklerdir.

d) Belirtilen ekonomik işleyiş içinde, faşist devletin, halktan yana gözetkenisi, zaman zaman «antiemperyalist» çıkışlar yapması, hatta «büyük sermayeye» savaş açması büyük bir adaletten öteye gitmemektedir. Ekonomik yapı, zorunlu olarak işçi sınıfının aleyhine işlerken⁽⁴²⁾, faşiz-

(42) Faşizm temelde kapitalizme gerici döneminde beliren siyasî bir sistem olmakla beraber, gelişmiş emperyalist devletlerin bir ölçüde sömürü olanaklarının gültüğe sürülmesi, devrime eylemleri ederek dünyadaki sömürü alanlarını elde tutmak için girişilen işlemlerin gültüğe maliyetinin artması, sermayenin özellikle savaşla ilgili alanlara akması v.b. nedenler. İe, bu ülkelerde de tekelci sermaye sınıfı ile halk arasındaki çelişki artmakta ve bu gelişmiş kapitalist ülkelerde de faşizm belirmektedir.

(43) Bk. Özek, 246 v.s.

(44) Örnek vermek gerekirse, İtalya'da 1921 yılında, birim olarak 127 olan işçi ücretleri 1927 yılında 111,5'e inmiştir. Geniş bilgi için bk. Roa, V., Le strutture economiche e la politica economica del regime fascista, in Fascismo e antifascismo Milano 1962, 275 v.s.

min aldatıcı tezleri yine de, halkın bazı kesimlerinin faşist yönetimleri desteklemesi sonucunu doğurmaktadır.

3 — Faşizmin, belirttiğimiz gibi, belirli bir dünya görüşü olmadığı gibi belirli bir siyasi biçimi de yoktur. Bu açıdan, faşizm İtalya ve Almanya'daki gibi klasik ve açık bir biçimde gerçekleştirileceği gibi, burjuva demokratik biçimler altında da gerçekleştirilebilir. Faşizm hangi biçim ardına salsanıza salsanızın, siyasi iktidarın yöneldiği egemenlik sistemi ve bu yöneltiş içinde kullandığı tezlerle hemen tanımlanmaktadır. Bu açıdan faşizm:

a. Spiritualist, dini hislere dayanan, moral bazı tezlerle halkı şartlandırıp ileri akınları destekleyen tutuculuğu toplum içinde sistemleştirmekte ve böylece halkın önyargılarından da yararlanarak onun desteğini bir ölçüde sağlamaktadır.

b) Klasik faşizm belirli mitler yaratmakta, bu mitler etrafında sevenist tezler oryaya atmaktadır. Böylece «mit» in aldatıcı üstünlüğü etrafında halkın desteği sağlanmakta, sevenist tezlerle de saldırganlık — emperyalist veya emperyalizm — yanak tutum sistemleştirilmektedir.

c) Faşizmin yayılması, yerleşmesi ve gerektiğinde « gizli faşizm » den « açık faşizme » geçiş konusunda « antikomünizm » temel tez ve taktik olarak görülmektedir. Faşizm komünizmi bir « öcü » olarak topluma tanıtmakta, toplumun bu öcünün tehdidi altında olduğu propagandası yapmaktadır ve hatta bunu doğrulayacak tertiplere girilmektedir. Bu durumda otoriter burjuva demokratik özgürlüklerini bile kısıtlayacak tutum, yaratılan uydurulan tehlikeye karşı bir savunma yolu olarak topluma kabul ettirilmektedir. Her devrimci olayın komünizm olarak nitelendirildiği bu dönemlerde faşizm bir kartançı olarak ortaya çıkmaktadır⁽¹⁵⁾. Çağımızda, değişik antikomünist birliklerin büyük tekelci sermayeyle olan ilişkileri, bu birliklerin her devrimci eylemi komünistlikle nitelendirisi ve değişik faşist gruplarla bu tür birlikler arasındaki ilişki, antikomünizm aldatmacasının faşizme yöneltiş bir taktik olduğunu ve antikomünizmin ve faşizmin sermayeye desteklendiğini göstermektedir⁽¹⁶⁾.

d) Faşizm, gizli veya açık olsun, devleti yücelten, ona en üst otoriteyi tanıyan bir yöneltiştir⁽¹⁷⁾. Devleti, bütün siyasal ilişkilerden soyut bir üst siyasal organizasyon olarak kabul eden faşizm, bu aldatmacasıyla, devletin gerçekte burjuvaziden yana tutumunu, halka devlet adına kabul ettirmektedir. Devletin sınıflar üstü, tarafsız bir siyasi yapı içinde gösterilmesiyle, devlete izafe edilen en totaliter ve işçi sınıfına karşı tutumun da, objektif ve « tüm milletin » yararına bir işlem olduğu yanılgısı yaratılmaktadır.

e) Genellikle devleti yücelten ve otoriteleştiren faşizm,

(15) Nitekim faşizmin çağımızda doktrinini yapmağa kalkışan ve faşist örgütler için lideri olan Bardeche, faşizmi « kahramanlık anlatıma çözüm yolu » olarak işlenilmektedir: Bardeche, M. *Qu'est-ce Que le Fascisme*, Paris 1961, 87.

(16) Sermaye ile günümüzün faşist — antikomünist kuru. ilişkileri arasındaki ilgi, bağlantının ayrıntıları için bk. Ernest Henri, *Qui finance l'anticommunisme?*, « La Nouvelle Revue Internationale », 162 no. 2, 37 v.s.

(17) Klasik ve açık faşizmde, devletin yüceltilişi çok daha açık ve kesindir. Devlette tek parti kaynaştırılmakta, devlet halkın dışında, onun iradesiyle ilişkisiz bir siyasi gerçek olarak görülmekte; tek tek kişilerin iradelerinin ürünü olmayan tecrik bir zorlak iradenin devletçe temsil edildiği kabul edilerek ahlaki değerlere dayanan, moral, metafizik bir varlık sayılmaktadır. Hukuku yaratan devlettir ve toplumdaki çıkar çelişkilerinin sentezini devlet gerçekleştirecektir. Kısının devlet karşısında bir varlığı ve talep hakkı yoktur. Formül, *« Tutto nello Stato, niente fuori dello Stato »*. Hersey devlet içinde, devlet dışında hiçbir şeydir (Bk. Chindenti, *Diritto Costituzionale fascista*, Torino, 671).

bu nedenle, burjuva demokratik devlet sistemine de karşıdır. Gerçekten, gerek Alman, gerek İtalyan faşizmi, burjuva devletinin, «kuvvetler ayrılığı», «parlamentonun üstünlüğü», «temsil» vs. gibi bütün müesseselerini reddetmiştir⁽¹⁾. Demokratik biçimselliği sağlayan bu sistemlerin, gününüzün, gizli faşist düzenlerinde teorik olarak varolsalar bile, fiilen işlevlenmediklerini, yasalardaki biçimlenişini nasıl olursa olsun, işleyişinin burjuva demokratik sistemini uygulayan ülkelerden farklı olduğunu görmekteyiz. *Geri bırakmış ülkelerde*, burjuvazi, demokratik sistemi biçimsel anlamda kabul eden ve uygulayan devlet sistemini dahi kendi güvenliği için tenkidli görmekte ve güvensizliği artıran demokratik biçimselliğe dahi karşı çıkmaktadır⁽²⁾. Açık faşist sistemlerde, örneğin İtalyan deneyinde, demokratik biçimler tümden yok edilmiştir.

Faşizmin demokratik biçimleri tümden yoketmesi veya işletmemesi, faşizmin burjuva demokratik devletinde egemen olan burjuvazinin sınıfsal egemenliğine de karşı olduğu şeklinde anlaşılmamalıdır. Gerçekten, faşist devletlerle, sosyal haklar sentezini uygulayan burjuva demokratik düzenler arasında, egemen olan sınıflar açısından bir farklılaşma mevcut değildir. Faşizm, burjuvazinin egemenliğine değil, onun siyasi sistemine karşıdır. Bu karşılık da, doğrudan doğruya, burjuvaziye daha güçlü bir güvenlik sağlamak amacıyla açıklanabilir. Soruna bu açıdan bakıldığında, sosyal demokratlarla faşist sistemler arasındaki farkın, egemen sınıfların farklılığından değil bu egemenliğin kullanış şeklinden doğduğu ortaya çıkar. Diğer bir deyişle, faşizmi kapitalizmi, burjuvazinin egemenliğini değil, sadece siyasi sistemini inkar etmektedir.

faşist örgütler ve güçler

İtalyan ve Alman faşist düzenlerinin çıktığından sonra Avrupa'da açık faşizmi İspanya ve Portekiz sürdüürken, bunlara son olarak Yunanistan da katılmıştır. Faşizmin açık biçimde egemen olduğu bu ülkelerin dışında kalan ülkelerde de, güçlü faşist örgütlerin varlığını görmekteyiz. Genellikle kapitalistleşmiş Avrupa ülkelerindeki faşist parti ve örgütleri, demokratik biçimlerden yana olan siyasi iktidarları etkilediği gibi, uluslararası ilişkilerde de, emperyalist güçleri destekleyen tezleri ileri sürmektedir. Faşist örgütler içinde, parti olarak biçimlenen İtalyan «Movimento Sociale Italiano» ya en güçlüsü olarak belirtilebilir. Almanya'da «Mittel Demokratik Parti-NPD», Danimarka'da «Nasyonal Sosyalist Parti», Norveç'te «Union Nationale», Finlandiya'da «Finlandia Nationale Unedom» ve «Suomen Sosialien Liike», İsveç'te «Nouvelle Ordre Européen», Belçika'daki «Comité d'Action et de Défense des Belges d'Afrique» ve «Mouvement d'Action Civique», «Arms du Grand Reich Allemand» gibi örgütler, Avrupa'daki faşist örgütlere örnektir. Bu örgütlerin hepsi, Malmö'de 1960 yılında kurulmuş bulunan «Mouvement Social Européen»e bağlıdır⁽³⁾. «Ku Klux Klan», «John Birch Society» de Amerika'daki faşist örgütlere örnek olarak gösterilebilir.

Örnek olarak sıraladığımız faşist örgütlerin tek tek nitelikleri üzerinde duracak değiliz. Sadece bu örgütlerin ortak niteliklerini, ana çizgileriyle belirtmek, çağımızın faşizmini kavrayarak aşından yararlı olacaktır:

1) Kapitalist dünyanın sınıfsız kesimini genişletmek amaçındaki faşist örgütler, genellikle seçerle işbaşına gelmeği düşünmekte ve kendilerine bakan sağlayacak ola-

(1) Klasik faşizmin siyasi yapı ve kuralları ilgili görüşleri için: Örneğin, 113-127.

(2) Ülkemizde AP'nin, her soruna burjuva demokratik düzeni özentisi siyasal müesseselere bağlaması bu nedenle, bir rüşvetin sonucu değildir.

(3) Eisenberg, D., «Fascistes et nazis d'aujourd'hui», Paris 1962, 9.

güçüstü durumları beklemektedirler. Bu nedenle de, burjuva demokrasilerinin demokratik biçimlerine karşı çıkmaktadırlar. Bu açıdan, faşist örgütler (özellikle partiler):

a) dikey kuruluşu, merkezci, üyeleri ile ilişkileri disiplinli, otoriter partilerdir

b) faşizm, «elitlerin devleti yönetmesi» olarak kabul eden faşistler, parti içinde gerçekleştirilecek bir «demokratik yönetişim», «politik feodalizm» olarak isimlendirmekte ve «olargik» yönetimi benimsemektedir.

c) Parti ve «İder» kutsallaştırılmıştır. Tek partili düzende, faşistlerin «partiye» tamınak istedikleri «kutsallık», partiyi yüceltmek ve parti karşısında kişinin önemini hiçe indirmek için kullanılan bir niteliktir. Bu arada İder de, «gövenist ve «milli» tezler etrafında yüceltilmekte, mitleştirilmekte ve bu mit etrafında halkın eylemci gücü toplanması istenmektedir. İder, olağanüstü durumlarda yurdu kurtaran bir kişi, toplumun «amaç ve genel yararını» saptaayan, uygulayan «ilahi» bir iktidar olarak kabul edilmektedir.

e) Faşist partiler, genellikle olağanüstü durumları hazırlayıcı ve bu durumların gerçekleştiği hallerde kesin darbeyi vuruca «milli» güçleri düzenlemektedir. Faşist örgütler için, seçimin çok, vuruca, kandöküclü, kıyıcı milliler önemlidir. İtalya'daki «I figli del sole», Arjantin'deki «Tacara», Belçika'daki «Agra» ve «SCadba», Finlandiya'daki «FNU», Sorrel, Maurras ve Pareto'nun «elitlerin üstünlüğü, eylemin uzunluğu ve kıyıcılığı» şeklindeki faşist tezlerinin cabir gücünü oluşturan kuruluşlara örneklerdir⁽²⁾.

2 — Faşistlerin gerek günümüzde, gerek eski deneyler, de oy ve destek sağladığı çevreler geniş ölçüde birbirine benzemektedir. Yeni toplumsal ve ekonomik yapı içinde de, gerisini yitiren ve değişimlere bu nedenle tepki gösteren, yoksullaşan «şaşırt orta sınıf» faşizmi desteklemektedir. XVIII. yüzyıl «liberalizmine» tepki olan faşizm, gelenekçi tarımcıların, tekelleşmeden zarar gören el sanatçıların, kısacası değişen ekonomik koşullardan zarar gören bütün tabakaların desteğini bulabilmektedir. Yeni endüstrileşmiş ülkelerde veya bölgelerde, henüz köylülükle ilişkisi kopmamış, geleceksel toplum yapılarından kurtulmamış «kendisi için sınıf» olmamış işçilerin de desteğini almaktadır. Arjantin'deki Peronco, Brezilya'daki Vargas düzenler, geniş ölçüde işçinin desteğini sağlamıştır. İtalya'da da, kuzeyin gelişmiş endüstri bölgelerindeki işçiler «Komünist Partisi'ni» desteklerken, güney bölgelerinin işçileri faşist M.S.I.'yi desteklemektedir. Orta sınıfın, demokratik biçimler içinde oraya çıkan sınıf mücadelesinden ve doğan çekişmelerden duyduğu tedirginlik de, «disiplinli - milliyetçi, sınıflar üstü bir adil yönetime» yönelmiş görünen faşist örgütlere yönelmesine yol açmaktadır. Faşist örgütler de, halkın yitirilmiş umudunun, gövenist duygularını, düzene karstıklıklarını ustaca kullanmakta, onların sorunlarına yönelik tezler ardında, küçüla burjuvazinin güvenliğini sağlayacak bir siyasal sistemin temellerini atmaktadır. Almanya'daki NPDAP, Avusturya'daki Volkspartei, Fransa'daki Poujadist hareketin partisi UDCA gibi partilerin orta sınıfın oylarını alışı bir rastlantı değildir.

3 — Faşizmin günümüzde doktrinini yapacağı çelişen Bardeche gibi kişiler dahi, faşizmin burjuvaziye dayanarak iktidara gelebileceğini, burjuvazinin ise korınadıkça faşizmi desteklemeyeceğini kabul ederek, «faşist çagını, burjuvazinin güvensizlik duyduğu olağanüstü durumlarda doğacağını kabul etmektedirler⁽³⁾. Gerçekten de, faşizm, mali olguların en emperyalist, en göven, en reaksiyoner ve terörist diktatörlüğüdür. Avrupa'nın sömürgeci ülkelerinin, savaş sonrasında sömürgelerini kaybettiği anlar, faşistlerin en güçlendiği dönemlerdir. Belçika'nın Kongo'yu kaybettiği, faşist örgütlerin güçlenmesine ve saldırgan olmasına yol açmıştır. Afrika'nın Allah tarafından sömürge olarak yaratıldığı öne sürülmüştür. Cezayir'in kaybı, Fransa'da OAS hareketine olgarken «Aspect de La France», «Ressemblance Natio-

(2) Pareto, V., I Sistemi Socialisti, Torino 1934, 3 v.s. 94 v.s.

(3) Bardeche, 87 v.s.

nal», «Parti Patritique Revolutionere» gibi örgütler OAS etrafında birleşmişler, orduyla içli dışlı olan Max Baessa, Andre Canal gibi büyük kapitalistlerin desteğini bulmuşlardır. Bidault'un kurduğu «Comite National de la Resistance - CNR» örgütü, hareketi uluslararası niteliğe sokmuş ve OAS saldırganlığı John Birch Society'den, Franco İspanyasına kadar birçok çevreden destek görmüştür. Bu açıdan faşizmin, günümüzde de, eski deneylerde olduğu gibi ulusal çalkantılardan, bir konudaki başarısızlıktan doğan kırıntıları etrafına toplayıp, onlara eylemci güç kazandırdığı gerçektir.

4 — Yeni faşistler, «Avrupa Birliği» içinde gerçekleştirmek istedikleri «Totaliter Sosyalizm» uydurmacasını doktrin olarak ileri sürmektedirler. Buna göre, faşizm, demokrasiye, sınıf düzenine ve marksist sosyalizme karşı savaş verdiğinden «totaliter» olmalıdır. Buna karşılık, faşizm, özel tegebbüse dayanmakla beraber, haksız zenginliklere ve aşırı sermaye birikimlerine karşı olduğu için «sosyalisttir». «Marksist sosyalizm liberal olduğu halde, faşist sosyalizm totaliter olacaktır» ve «demokratik düzenin bozduğu Asya ve Afrika ülkelerinin komünizm çevresinde kümelenmelerini faşizmin totaliter sosyalizmi önleyecek ve işçileri kendi çevresinde birleştirecektir. Bu nedenle, faşizm, sosyalist, otoriter ve antikomünist» olmak zorundadır⁽²³⁾. Bu yolla varılacak sonuçlar ise şöyle sıralanabilir:

a) «totaliter sosyalizm» bütün Avrupa'yı birleştirecek ve günümüzün otoritesini kaybetmiş ülkelere yeni güç sağlayacaktır. Hitler ve Mussolini'nin 1933'de kararlaştırdıkları «Büyük Avrupa İmparatorluğu» kurulmalı, Avrupa «uluslararası mali güçlerin etki alanı» olmaktan çıkartılarak «daha çok çelik isteyen Avrupa» çeliğe kavuşturulmalıdır.

b) Ulusların kendi özellik ve değerlerini kaybetmeden gerçekleştirecekleri Avrupa Birliği, hristiyan ahlakına, «Avrupa'nın geri kalmış ülkelere uygarlık götürücü, yaratıcı görevlerini yeniden yüklenişine» dayanacaktır. Avrupa savaş sonrasında kaybettiği sömürgelerine böylece yeniden kavuşacaktır⁽²⁴⁾.

c) Güçlü ve eski «sömürgecilik haklarına» kavuşmuş Avrupa, Amerika ile Rusya arasında üçüncü «sağcı güç» olacaktır. «Ortak pazar» bu konuda atılmış ilk adımdır. Bu konuda, özellikle, Amerika ile Avrupa arasında olan çıkar çatışması, Amerika'nın Avrupa'ya ait bütün sömürgelere el koymuş bulunduğu unutulmamalıdır. Avrupayı çökerten Yalta Antlaşması'nı Amerika yapmıştır. Bu açıdan, Avrupa Birliği'ni sağlayacak Ortak Pazar'a, Amerika, onun uydusu İngiltere ve İngiltere'ye bağlı ve hem de beyaz olmayan ülkeler alınmamalıdır. Avrupa'nın bu yolla, eski sömürü alanlarını yeniden elde etmesi «hem hak, hem de görevdir»⁽²⁵⁾. Bu alanlar Avrupa'nın hayat sahası olduğu için, buraları elde etmek «hakkıdır». Tarihsel yönden ise Avrupa, Asya ve Afrika'ya uygarlık götürmekle yükümlüdür. Bu açıdan da, Avrupa'nın yeniden buraları elde etmesi «tarihsel görevi» somucudur.

5 — Nihayet çağımızın faşist grupları da klasik «antikomünizm» silahını kullanmaktadırlar. Özellikle bu konuda faşist grupların büyük sermaye ile kaynaşma içinde bulunduğu açıktır. Faşist örgütler tarafından, «antikomünist yan örgütler»e dayanılarak yürütülen «karşıt devrimci» eylem'in, gerek gelişmiş, gerek geri bırakılmış ülkelerde, «kilise», «ordu» ve «mali oligarşi» tarafından desteklendiği açıktır. Uluslararası alanda «antikomünizm» aldatmacası altında «karşıt devrimci» eylem yürüten sayısız kuruluşlar arasındadır. «Özgür Avrupa Birliği-FEC», 1950'de Berlin'de kurulan «Kültür özgürlüğü için kongre-C.C.F.», 1951'de CIA tarafından kurulan «Amerika Bolşeviklikten Kurtulma Komitesi -A.C.L.B.», 1954'de Seul'de kurulan «Asya Halkları An-

(23) Bardeche, 110

(24) Caradonna, 11 cento - sinistra contro l'europa, 1. II M. S. I. agli italiani, 5-6

(25) Waring, R., De Gaulle e L'Europa, in Centro Europa Unita, Roma 1963, no. 1, s. 2-3.

Ülkemümlist Birliğı. A.P.A.C.I. 1954'de Latin Amerika'da kurulan «Kıta Korunması Konfederasyonu. C.I.D.C.», «Uluslararası Antifolgovik Bloku-A.B.N.», «Manevi Silahlannna Birliğı-M.R.A.» örnek olarak sayılabilir. Bu değişik «Antikomünist-faşist» örgütlerin ortak yanları şöylece sıralanabilir:

a) Bu örgütler genellikle, emperyalist devletlerin ve bağlılıkları ülkelerin ordusuyla ilişki içindedir. Ordu yüksek ko. mutasyyla faşist örgütler arasında benzersiz bir yakınlığna vardır ve tekelci kapitalizm ekonomik yapıyı askerleştir. meğe yönelmektedir. Amerika'da «pentagonizm»e varan askeri yönetimi, De Gaulle'in orduca işbaşına getiriliğı, Japon ve Alman ordularının iç politikadaki etkinliğı üzerinde önemle durulmak gerekir. Düzenle kaynaşan ordu genellikle, mali oligarşinin eğilimlerine yatkın bir politikanın izleyicisi durumundadır ve bu nedenle de ordu faşist, karşı devrimci kuruluşlarla paralele girmekte, «antikomünizm» ordunun da resmi politikası durumuna gelmektedir. Amerikan Genelkurmayı, Dominik, Vietnam, Küba, Kore olaylarında bu niteliğini açıkça ortaya koymuştur. Faşist örgütler ordunun da desteğiyle, suikastlar, sabotajlar düzenlemektedir. Domuzlar Körfezi çıkartması bu konuda örnektir.

b) Faşist örgütlerin dini kuruluşlarla olan bağlantısı da gözden kaçmamaktadır. Komünizmi faşistlerle aynı açıdan ele alan ve düzenli tutuculuğuyla da faşizme yaklaşan dinsel kuruluşların, faşizmle kendiliğinden bir paralele gördükleri açıktır. Eski nazilerin, Almanya'da, «Demokrat Hristiyan Partisi» içinde yer almaları, Japonya'da faşistlerin dini kökenlere dayanmaları, İtalya'da sağ darbe sayılabilecek Tambroni hükümetinin kiliseye desteklenmesi rastlantı değildir. «Hristiyan ahlakının» faşist düzenin temeli olacağını savunan faşistlerin, kilisenin desteğini bu şekilde sağladıkları, İspanya'da rejimin baş desteğinin kilise olduğu bilinmektedir. 22 ülkede kolu olan Rahip Buchmann'ın kurduğu «Manevi Silahlannna Birliğı-M.R.A.», uluslar ve sınıflar arasındaki farklılığı kutsallaştırırken, buna karşı görüşleri «komünist» olarak nitelendirmektedir. Buchmann, sosyalist blokla birlikte yaşamın düce olanaksızlığını ıleri sürüp, sosyalizmin yıkılması şartıyla dünyada bir «tanrı kralığının» kurulacağını vadedmektedir. Schaefhouse Kantonu papası Karl Neuk, «La Resurrection d l'Allemagne» adlı kitabında, «dünyanın kurtuluşu ve komünizmin ezilisi naziliğin doğumuna ve canlanmasına bağlıdır» demek ve bütün nazilerin ortak görüşünü dinsel görüşle dile getirmektedir.

c) Faşist örgütlerle, tekelier arasındaki ilişki de açıktır. Yukarıda sözünü ettiğimiz antikomünist örgütlerin yöneticileri arasında, Rockefeller, Standart Oil Co., Morgan Steel Trusts, General Motors, Westinghouse Electric Co., Magnesium Development Co., American Telephone and Telegraph Co., United Fruit Co., gibi tekelierin temsilcileri, Gannum, Kaiser, Hearst, Mellon gibi grupların adamları yer almaktadır. Aynı örgütlerde, Dean Rusk, Dillon, Acheson, Mc Namara, Dulles gibi politikaacılar da yer almaktadır ve böylece bu faşist örgütler sermayeyle politikaacıları aynı parakilde birleştirir fonksiyon da görmektedir.

dışardan gelen faşizm

Sömürgecilğin politik ve klasik anlamlı içinde silindiği çağımızda, eski sömürgeleler ve yeni sömürgeleler sömürülmesi bitmiş değildir. Fakat, sömürü yeni biçimler ardında çok daha keskinleşmiş ve sinislenmiş bir biçimde devam etmektedir. Eski sömürgeleler, başarıyla sonuçlandırdıkları emel,

① İspanya'da Kiliseye bağlı, «Groupes Ouvriers d'Action Catholique», «Jeunesse Ouvrière Chrétienne», Kilise adına siyasal hayata katılmakta ve etkilemektedir. Tolleria, Catholiques et Vie politique, «Demokratik Nouvelle», numero spécial 1964, 77 v.s.»

② Alvarez, Communistes et catholiques, in La Nouvelle Revue Internationale 1965, no. 6 s. 54 v.s.

sal kurtuluş savaşları» sonunda siyasal bağımsızlıklarını elde etmişler ve fakat «ekonomik bağımsızlığa» kavuşamamışlardır. Sömürgeciler uluslaşırken, emperyalizmin genç ulusların yapılarına attığı dinsel, ırksal v.s. gelişmeler, kurtuluş savaşlarının küçük burjuvazinin önderliğinde ve belirli bir ideolojiden yoksun bir biçimde gerçekleştirilği, halkın devrimci eylem içinde denge kuracak güçten yoksun oluşu v.b. nedenlerle gerçek bir bağımsızlığa kavuşamamıştır.

Kalkınma zorunluluğunda olan genç uluslar, bu konuda kapitalist model benimsenerek, kapitalist metropolden kopmadıkları içindir ki, sömürgeciliğin yeni biçimlerine konu olmaktadır. Geri bırakılmış bir ülkenin kalkınması, emperyalist ilkeyle olan eşitsiz değer değişiminin meydana getirdiği ekonomik sistemin kaldırılmasını ve belirli bir endüstri temelli ile sağlanmış yeni bir ekonomik sistemi gerektirmektedir. Tekelci sermayenin egemenliğindeki dünya sisteminin dışına çıkmak anlamını taşıyan böyle bir ekonomik sistem ise «sosyalist» modelin benimsenmesine bağlı bulunmaktadır⁽²⁸⁾. Halbuki ulusal kurtuluş hareketlerinin öncüllük yapmış bulunan küçük burjuvazi, kurtuluşun sonra da yapısal devrinlere karşı çıkmaktadır. Yeni düzenin egemen, «elit» sınıfı durumuna gelen küçük burjuvazi, alt yapı değişimlerini kendi çıkarlarına da karşı bulduğundan, kendi sınıfının devrimcilik anlayışıyla düzensel değişimleri de sınırlandırmakta, bağımsızlık savaşında bilinci etkinliği olmayan halk sınıfları kendi demokratik iktidarlarını kurarak devrimi daha öteye götürememektedir⁽²⁹⁾. Bu açıdan, küçük burjuvazinin önderliğinde bağımsızlığa kavuşan genç uluslar, sonuçta «kapitalist model» uygun olarak kalkınma yolunu denemektedirler. Halbuki, içbirikimi az, feodal kalıntıların etkisinde, geleneksel yapının sürdüğü bu toplumlarda kapitalist yolla kalkınmak mümkün olamamaktadır. Bu konudaki bağımsızlık devleti, burjuvaziyi zenginleştirmekte görevli bir müdahaleci politikasına iteliyor. Bu yolla bir ölçüde kalkınan ticaret burjuvazisi ise, feodal kalıntılarla işbirliği halinde, kendisi siyasi iktidarı ele geçiriyor. Çoğunlukla «burjuva demokratik düzenini» gerçekleştirme iddiası ile siyasi iktidara sahip çıkan burjuvazi, kendi sınıfı çıkarları açısından, kendi öz ekonomik gücünü aşan bir üretim sistemi içine girmekte ve bu nedenle de, emperyalizmin «yardım» ve «yatırım» sistemlerine bağınmaktadır. Bu şekilde, genç ulusların egemen ve bu nedenle siyasi iktidarı ele geçiren burjuvazisiyle emperyalist güçler arasında bir ekonomik ilişki doğmaktadır. Bu ilişkinin, ekonomik ve siyasal açıdan doğurduğu sonuçlar şöylece sıralanabilir:

1 — Küçük burjuvazi tarafından gerçekleştirilen «Ulusal Kurtuluş Hareketleri»nin başından sonra, egemen duruma gelen küçük burjuvazi, feodal kalıntıları ortadan kaldırmadığı, toprak reformu denemelerini burjuva özellikleri içinde ve yüzeyde ele aldığı, reformları ideolojik-teorik bir temele dayanmadığı için bağımsızlık sonrasında «demokratik devrimi» gerçekleştirmek mümkün olamamakta, «demokratik halk iktidarları» kurulamamaktadır. Bu durumda gelişen burjuvazi, daha da gelişmek için, yabancı sermaye yatırımlarını ve yardımı yeğlemektedir. Yardım ve yatırımlar ise, tekelci sermayenin ülkenin ekonomik hayatı içindeki yerinin büyümesinden başka anlam taşımıyor⁽³⁰⁾.

2 — Dış ekonomik güçlerle ilişkiler içine giren yerli burjuvazi gittikçe zenginleşirken, zenginleşmesinin ancak emperyalizmde olan ilişkilerden doğduğunu da bilmektedir. Dış yardım ve yatırım, ülke burjuvazisini dünya pazarlarında rakip duruma getirmeyi amaç bilmektedir. Bu nedenle de, geri

(28) Ledda, R., *Independence et voies de développement, La Nouvelle Revue Internationale* 1962, no. 4, 133

(29) İşçi sınıfının, köylü ittifakını gerçekleştirerek öncüllük ettiği devrim hareketleri ise, Çin ve Vietnam örneklerinde olduğu gibi gerçek devrimci çizgiye oturabilmiştir.

(30) Yata, A., *Il neocolonialismo in Africa*, in *Nuova Rivista Internazionale*, 1967, no. 1.9-10 Brancovic, Il problema del paese sottosviluppato, Milano 1959, 42

birakılmış ülke burjuvazisi tam anlamıyla kapitalistleşememekte ve ağır sanayinin kurulması engellenmektedir. Bu açıdan, ülke burjuvazisi, emperyalizmin yönelişleriyle sınırlı bir ölçüde kapitalist olabilmekte, çıkarı emperyalizme bağımlı ekonomik sistemle özdeşleşmektedir, «aracı burjuvazi»likten öte gidememektedir. Üçüncü dünya ülkelerindeki iç pazarların zayıflığı nedeniyle ülke ekonomisi dış pazarlara bağlı kalmaktadır. Eski sömürgecilik, burjuvazinin dış pazar olanaklarını da sınırladığından «ulusal bağımsızlık hareketlerinden» yana olan burjuvazi, bağımsızlıktan sonra, emperyalist güçlerle kaynaşmaktadır⁽³¹⁾.

3 — Buna karşılık, emperyalist devletler, eski sömürge-lerden olsun veya olmasın, geri bırakılmış ülkelere vazgeçmeyeceği bazı çıkarlar sağlamaktadırlar. Bu çıkarlar, ana çizgileriyle, şöylece sıralanabilir:

a) Genç uluslar, siyasal bağımsızlıklarına rağmen, eski sömürgecilikte olduğu gibi, emperyalist ülkelerin, hammadde deposu ve istedikleri malları sürebildikleri pazarı durumundadırlar. Bu yolla, yeni sömürgeleşen eski sömürgeleşen tarımsal sömürülüş biçimine konu olmaktadır⁽³²⁾.

b) Emperyalist ülkelerin geri bırakılmış ülkelere vazgeçemediği çıkarları sadece ucuz hammadde olanaklarına ve pazarlamaya dayanmamaktadır. Gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki «yardım», «kredi», «yatırım» biçimlerinde ki ekonomik ilişkiler de başlıbaşına kâr kaynağı olmaktadır. Bu ilişkiler karşılıklı değer aktarımına yolaçarken, değer değişimindeki eşitsizlik, emperyalist ülkeden yana işlemektedir. Yardım, kredi ve yatırım olarak geri bırakılmış ülkelere gelen değerler, «faiz» «kâr» ve «temettü» olarak fazlasıyla geriye dönmektedir. Geri bırakılmış ülkeye giren değerle, çıkan değer arasındaki gelişmemiş ülke aleyhindeki fark, gerçekte yoksul ülke emekçilerinin yarattıkları «artık değerden» başka birşey değildir⁽³³⁾.

c) Bazı geri bırakılmış ülkeler de, ekonomik yönden emperyalizm açısından pek önem taşımazlar da, ekonomik önemi olan bölgelerin elde tutulabilmesi için askeri-stratejik

(31) Lacoste, sınıf açısından az gelişmişlik, İstanbul 1966, 83

(32) Özellikle endüstri için gerekli ilkel ürünlerin çoğu geri bırakılmış ülkelerdedir. 1948-1962 yılları arasında, ilkel maddeler çıkartmasındaki %116 oranındaki artış, bu maddelerin gelişmiş ülkeler ekonomisi için önemini göstermektedir. Tarım ürünleri için de durum aynıdır ve emperyalist devletler geri bırakılmış ülkeleri, tek ürün üretimine itelemekte ve böylece bu ülkelerin ekonomik hayatının dengesini bu tek ürünün pazar bulmasına bağlamaktadır. Durum böyle olunca, geri bırakılmış ülkenin bu ürünün pazarı durumundaki emperyalist ülke bu ürünün fiyatını tek tarafı olarak tespit edip, bir yıl düşürmektedir. Sonuçta da bu ürünün ihracat miktarı artsa dahi, elde edilen değer azalmakta ve geri bırakılmış ülkenin dış ticareti gittikçe artan bir biçimde açık vermektedir. Bunu karşılık gelişmiş emperyalist ülke bu ürünleri gittikçe daha ucuza kapatabilmektedir. Bu konuda örnek vermek gerekirse, Latin Amerika, 1950 yılında ihracatının % 80'i ile elde edebildiği malları, 1970 yılında ihracatının %46 sı ile elde edebilmekteydi. Borsalarda endüstriyel alanda kullanılan ilkel ürünlerin değeri sürekli düşerken (örneğin 1956 yılında 42 sent olan bakırın libresi, 1963 de 28 sente düşmüştür), mamul ürünlerin fiyatı artmakta ve bu durum geri bırakılmış ülkenin dış ticaret açığını gittikçe artırmaktadır. Bk., Brancovic, 14-17; Camerota, I problemi economici dell'Africa e L'Europa, Roma 1961, 127 v.s.; Jalee, Yoksul ülkeler nasıl soyuluyor, İst. 1965, 33.50.

(33) Örneğin 1944-1953 yılları arasında Amerikanın toplam sermaye ihracı 6 milyar 346 milyon dolarlık, transfer ettiği kâr miktarı 11 milyar 656 milyon dolardır. Brankovic, 46.

bir değer taşımaktadırlar. Emperyalizm, bu ülkelerde üslenerek çıkarlarının «bekçi köpekliğini» yapmaktadır.

d) Emperyalist devlet, yardım, yatırım ve kredi yollarıyla kurduğu ekonomik ilişkileri, geri bırakılmış ülkelerde elde ettiği siyasal etkilene olanaklarıyla tamamlamaktadır. Geri bırakılmış ülkeyle olan ilişki, emperyalist devlete, geri bırakılmış ülkenin ekonomik yönelişlerini etkilemek hakkını sağlamaktadır. Çoğunlukla, belirli koşullara bağlanmış ve özellikle ekonomik politikayı düzenleme hakkını tanıyan yardım ve krediler sistemi, somuta, emperyalist devleti, geri bırakılmış ülkenin siyasal yapısında da söz sahibi kılmaktadır. Gerçekte, zaten ekonomik çıkarları paralel düştüğü için, emperyalist devlete, geri kalan ülkenin aracı burjuvaziye dayanan siyasal iktidarı tam bir uyuma içindedir. Emperyalist devletin siyasal yapıya karışması kendinden yana siyasal iktidarın varlığını sürdürmek açısındandır. Böylesi emperyalizm, ilke içindeki işbirlikçileri eliyle siyasal iktidara egemen güç durumuna gelmektedir.

Geride bırakılmış ülkeyle, emperyalist devlet arasında belirlenen türden ilişkiler, gerçekte, klasik sömürgecilikten kurulan ulusların ve eskinin yarı sömürgecilerinin yeni tür bir sömürgecilik konus olmalarına yol açmıştır. Uluslaşma, dünyada klasik sömürgecilik çağını sona erdiği, bağımsızlık savası veren yığınlarla emperyalist devletler arasındaki tarihi çelişkiye son vermiş değildir. Ekonomik, politik, askeri yollarla ortaya çıkartılan bu durum, eski sömürgecilik durumunun yeni biçimler içinde sürdürüldüğünü göstermektedir. «Yeni sömürgecilik» diye adlandırılan bu sistem, 1961 Afrika Uluslararası 3. Toplantısı'nda, «özgürlüklerini kazanmış ve ya kazanmak üzere olan geri bırakılmış ülkeler için ağır bir tehdit» olarak nitelendirilmiştir. Yine 1961 yılında Belgrad'da toplanan «Tarafsız Ülkeler Konferansı'nda ise, «yeşil sömürgecilik», «genç devletlerin siyasal bağımsızlıklarının tanınması bahasına sömürge sisteminin artakalığıdır. Bu genç devletlerin siyasal, ekonomik, toplumsal ve teknik araçlarını kullanılmasıyla dolaylı biçimde genç sömürge egemenliğinin kurbanı olmaları» şeklinde tanımlanmıştır⁽⁴⁾. Lenin'in belirttiği, «bütün devletlerin ve özellikle geri bırakılmış ülkelerin çahşan yığınlarına emperyalist güçler tarafından siyasal yandan bağımsız devletler örtüldü altında, siyasal, mali ve askeri bakımdan kendilerine tüm olarak bağlı devletler yaratılması biçiminde sistematik bir yolla uygulanan aldatmaca, yorulmadan anlaşılmalı ve üzerinde durulmalıdır» görüşü, çağımızda gerçekleşmiştir⁽⁵⁾.

Siyasal bağımsızlık, toplumsal devrimle tülenmediğinden, siyasal bağımsızlık sömürgecilik sistemine bir alternatif getirmemekte, geriye dönüş kesin çizgilerle belirlenmektedir. Siyasal bağımsızlığın tanınmasından sonra ortaya çıkan ekonomik ilişkilere dayanan ve emperyalizme geri bırakılmış ülkenin siyasal hayatını etkileme olanaklarını sağlayan «yeşil sömürgecilik» sistemi, gerçekte geri bırakılmış ülkelerin siyasal bağımsızlığını da ortadan kaldırmaktadır. Gerçekten, emperyalist devlet, ekonomik çıkarlarının ancak işbirlikçi sınıfların siyasal iktidar düzeni içinde gerçekleştirileceğini bildiğinden, ekonomik çıkarlarını, işbirlikçi iktidarlara, her ne bahasına olursa olsun, tutmakla sınırlanmış amaçlanmaktadır. Bunun için de her tür etkileneyi gerçekleştiren ve bundan sakınmayan emperyalist devletin geri bırakılmış ülkeye zorladığı ve uygun sürdüğü siyasal model, mutlaka «faşist model» olmaktadır. Gerçekten, mademki faşizm halk iktidarını engellemek ve siyasal iktidarı ezen sınıflar dışındaki sınıflara kapalı tutmak anlamına gelmektedir ve geri bırakılmış ülkedeki ekonomik durum nedeniyle işçilerin devrimci atılmalarını geektirmek olanığı yoktur, bu ülkelerde uygulanan siyasal sistem, hangi biçim altında gerçekleşirse gerçekleşsin, temelde faşist nitelik taşıyacaktır. Emperyalizmi kendi işbirlikçi sınıfların dışındaki sınıflara siyasal iktidar olanağı tanımayacaktır. Bu açı-

(4) Dutt, P. Aspects du neo-colonialisme, La Nouvelle Revue Internationale, 1962, no. 4, 39.

(5) Lenin, Ouvres, Ed. Sociales, Paris, C. 31, 151

dan klasik İtalyan ve Alman faşist modellerinin gemisi ile gündüzün geri bırakılmış ülke faşizmi gemisi arasında büyük bir fark yoktur; aradaki fark, gündüzün faşizminin dışardan gerçekleştirilen eylemlerle oluşturulmasıdır. Bu nedenle, bu ülkelerdeki faşizme «dışardan gelen faşizm» denilmesi hata olmasa gerekir.

faşizmi yollarında malîyet meselesi

Emperyalizm ve işbirlikçileri artık değer elde etmek çabasını gösterirken geri bırakılmış ülkelerde siyasal bağımsızlığın ekonomik bağımsızlıkla tümlenmekle bir anlam kazanacağı ve ekonomik bağımsızlık içinde yapısal değişimlere gidilmesinin zorunlu olduğu bilinci gittikçe yayılmaktadır. Ekonomik bağımsızlığı sağlayacak toplumsal devrim ihtiyacı, geri bırakılmış ülke haklarını ideolojik temellere oturan yeni yeni kurtuluş savaşlarına itelemektedir. Siyasal bağımsızlığın, sömürgecilik döneminden artakalan yapılar içinde bir anlam taşımadığı anlaşılmaktadır. Bu bilinçlenme süreci araştırmaların devlet içinde toplanması, devletin artık değerli merkezleştirilmesi, artık değerim emredici bir plan içinde kullanılması zorunluluğuna yabancı yaratmaktadır⁶⁰. Siyasal bağımsızlığın gerçekte sömürgecilik dönemine son vermediği anlaşıldıkça, yabancı sermaye yardımlarına gerekliliğin duyulmayacağı basilea temel yapı değişimlerinin gerçekleştirilmesine yönelmektedir. Nasıl eski sömürgecilik sisteminin silinmesini Bizat sömürgecilik ve kapitalist dünyanın kendi iç çelişkileri hazırlamışsa, yeni sömürgecilik sisteminin kendisi de toplumsal devrimin etkenlerini hazırlamaktadır. Geri bırakılmış ülkeye yatırım yapan tekelci sermaye, üretime pazar bulmak zorunluluğu içinde «kapalı ekonomiden», «pazar ekonomisine» geçmek, tüketici yaratmak durumundadır. Bu tür değişim ise, geleneksel yapıların sarsılmasına, yeni toplumsal ilişkilerin oluşmasına yol açmaktadır. Bu noktada emperyalizmi, bir taraftan sömürgecilik sistemini gerçekleştirebilmek için geleneksel yapıyı sürdürmek, diğer yandan pazar gereksinmesi nedeniyle de feodal toprak düzeninin değişmesini sağlamak zorunda olduğundan açnaza düşmektedir⁶¹. Ekonomik kalkınmanın emekçilerden alınan dolaylı vergilere dayanışı, toprak reformu sorununun alt yapıya ilişkin olarak ele alınmayışı sebebiyle yoksul köylülerin durumunun düzeltilmesi, emekçi sınıfların düzenli, yer yer çatışmasına yol açmaktadır ve bu çatışma her ülkenin koşullarına göre değişik ölçüler içinde gerçekleşmektedir. Emperyalizme karşı devrimci eylem, emperyalizme kaynaşmış genç aydınlarca desteklendiği gibi, çıkarları emperyalizmle paralelle girmeyen ve hatta onunla çatışan baskıncı sınıflar da, emperyalizme karşı devrimci eyleme girmektedirler. Örneğin, yeni sömürgecilik sistemi içinde emperyalizmle işbirliği «yeni sınıflar» üremektedir. Emperyalist devletin yatırımları ve kredilerinin yarattığı ekonomik yayılmadan yararlanan «yeni eli sınıfları», eski geleneksel düzenin eli kad. rolünün yerini alırken ve bu sınıfsal baskılaşmadan zarar gören sınıflar, emperyalizme karşı çıkabilmektedir. Bunun örneğini Vietnam'da görülmektedir. Bu açıdan, bugün bağlan- gıç döneminde de olsa, katılan sınıfların mücadeleleri ülkeden ülkeye değişse de, emperyalizme karşı gerçek bağımsızlık savaşı bütün geri bırakılmış ülkelerde gelişmektedir. Bu devrimci eylem, işçi sınıfları ile işçi kurtuluş ve onun öncülüğünde geliştiği ölçüde basarıya ulaşabilmekte, azgelişmiş üretim güçlerini toplayıp güçlendirmek, yeni üretim ilişkileri içinde yeni yapılara geçmek, «sosyalist devrimi» gerçekleştirmek olanaklarını bulmaktadır⁶².

⁶⁰ Bellal, *Independence et voies de developpement*, La Nouvelle Revue Internationale, 1962 no. 4, 113.

⁶¹ Kholi, *La lotta antiimperialistica in Africa*, in *Nova Rivista Internazionale*, 1967 no. 1, 28.

⁶² Hodgkin, *Nazionalismo nell'Africa Coloniale*, Roma 1959, 19.

Geri bırakılmış ülkelerde varlığına işaret ettiğimiz bu devrimci eylem, gücüyle orantılı bir karşıt devrimci tepkiye de yol açmaktadır. Eski sömürgecilik sisteminin yıkılmasın emperyalizm pek de önemsenmiş değildir. Tersine bazı durumlarda, siyasal bağımsızlık, emperyalizmi, klasik sömürgecilik sistemi içinde mecbur olduğu bazı üst yapı yatırımlarından da kurtarmaktadır. Buna karşılık emperyalizm, toplumsal yapı değişimlerine yöneltmiş devrimciliğin geri bırakılmış ülkelerdeki «işbirliği sınıflar iktidara» ve dolayısıyla kendi çıkar düzenine son vereceğini bilmektedir. 1955 Bandung, 1957 Kahire, 1966 Küba Konferansları, Cezayir Kurtuluş Savaşı'nın sağladığı başarı, Vietnam, Kongo, Küba, Demokratik Angola, Mozambik, Gine gibi ülkelerin halklarının başkaldırısı, Um Nyobe, Mounie, Lumumba gibi liderlerin işledikleri tezleri emperyalizme, tüm geri bırakılmış ülkeler için söz konusu olan bir devrimci eylemde karşı karşıya bulduğumu göstermektedir. Bu çizideki bir devrimci eylem, emperyalizme, sorunun artık, geri bırakılmış ülkelerde siyasal iktidarı dolaylı veya doğrudan doğruya kullanmak sorunu olmadığına göstermektedir. Emperyalizm bu devrimci eylemler karşısında, doğrudan yönetimsel kaybettiği geri bırakılmış ülkeleri, kendinden yana iktidarlara dolaylı bir biçimde elde bulandırmak yollarını aramaktadır. Bu noktada, emperyalizmin sadece basit bir taklidi olmadığı, gelişme yolundaki ülkeleri tehdit eden politik bir nitelik taşıdığı da ortaya çıkmaktadır¹.

Devrimci eylemde karşılanan emperyalizmi için temel sorun, kendisine bağlı olan geri bırakılmış ülkedeki siyasal iktidarı şu veya bu şekilde elde bulandırmak sorunu oluyor. Emperyalizmin, geri bırakılmış ülkedeki vazgeçemediği çıkarlarını sürdürmek açısından o ülkedeki siyasal iktidar düzenine egemen olmak arasındaki çarpıcı bağlantıyı kavradığından şüphe edilemez. Emperyalizm, geri bırakılmış ülkelerdeki «halk - emperyalizm» arasındaki çelişkiliyi kendin, den yana sürdürmek amacıyla, siyasal iktidar biçimleri zorlarken, gerçekte, faşizmin genel semasına uygun olarak, «faşist» model zorlanmış olmaktadır. Gerçekten, «faşist modelin en ayırtıcı kriteri olan, «çelişkileri toplumsal gelişimin gerektirdiği doğal çözümler biçimleri dışında, zorla, egemen güçlerden yana sürdürme» unsuru, emperyalizm tarafındandır. Bu geri bırakılmış ülkelerde gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan, geri bırakılmış ülkelerdeki aşas çelişkisinin emperyalizmin, den yana sürdürmesi sonucu olan ve yeni sömürgecilik sistemi içindeki ilişkilerin doğurduğu siyasal sistemler «faşist» nitelik taşımaktadır.

Emperyalizm, geri bırakılmış ülkeyi kendinden yana tutmak için, siyasal iktidar yapısını bu amaçla uygun bir biçimde düzenlenmeye çalışırken, özellikle iki «tekrar», bu konuda seçilecek «siyasal modelin saptanmasında» rol oynamaktadır:

1 — Seçilecek model, o ülkedeki devrimci eylemin gücüyle yakın ilişki içindedir. Nasıl İtalyan ve Alman faşist deneylerinde, burjuvazi devrimci eylemi kendisi için en tehlikeli, kendi siyasal iktidarını yitirmek en acı noktaya vardığı zaman açık ve kesin faşizme karar vermişse, emperyalizm de, geri bırakılmış ülkedeki faşist modelin devrimci eylemin kendi egemenliği için doğurduğu tehlike ile ölgüli olarak saptamaktadır. Diğer bir deyişle, devrimci eylemin gücü ve özellikle işçi sınıfları olan sınıflar ve bu sınıflar öncülüğünde emperyalizmin faşist model seçtiği konusunda elbette olmaktadır. Sadece bu konuda berrak görünüm belirtmek gerekir ki, faşist siyasal iktidar modelini seçen, gizli faşizmden açık faşizme dönüşüm konusunda karar vererek, devrimcilerin dışında, emperyalizmin lehine tabii bir konudur. Emperyalizm, devrimci eylemin kendi çıkarları için doğurabileceği tehlike açısından değerlendirecek ve bu değer yargısının ışığında modelini uygulayacak, bir modelden diğerine geçecektir. Bu karar, devrimcinin etkilemesi veya değiştirilmesi veya engellenmesi iktidarı dışında berrak. Bu nedenle, «faşizm gelir» endişesiyle, devrimci eylemi sınırlamak, durdurmak, engellemek

yanlış bir hareket, zararlı bir pasifizm ve helki düzeni olduğu gibi tutmak hususunda emperyalizmin oyununa düşmek anlamına gelir. Gerçekten, «faşizm» korkusuyla devrimci eyleme karşı çıkmak ve hem de devrimcilik iddia etmek mümkün değildir, zira, eğer belirli bir ölçüde devrimci potansiyel varsa, bunu durdurmak mümkün değildir ve bu devrimci potansiyel devrimci eylemi sınırlamak isteyen devrimci cephe içindeki güçleri ezer, bir kenara iter ve geçer. Devrimci eylemi sınırlamak isteyen güçler, devrimci gelişiminin dışına düşmekten başka birşey yapmanus olurlar. Devrimci eylem o ülkedeki koşulların doğurduğu olagan ve toplumsal bir gerçek olduğuna göre, bu gerçek kendi yapısının o koşullar içinde doğuracağı sonuçları yaratacaktır. Kaldı ki, geri bırakılmış ve emperyalizme bağımlı ülkelerde uygulanan model ne olursa olsun, temel niteliği «faşist» olmalıdır. Bu bakımdan, geri bırakılmış ülkelerde «faşizmin gelmesinden» değil, emperyalizmin «faşist modeli» değiştirmesinden söz edilebilir. Bu model değişikliği, nasıl devrimci eylemin gücüyle oranlı ise, her model değişiminin de devrimci eylemin yöneldiği, türü, stratejisi ve gücü üzerinde karşı etkisi olacaktır.

2 — Faşist modellerin seçimi, emperyalizm açısından bir «maliyet» meselesidir de. Geri bırakılmış ülkenin emperyalizmden yana bir siyasal biçim içinde tutulabilmesi emperyalizm açısından belirli bir harcama gerektirmektedir, bu için belirli bir maliyeti mevcuttur. Emperyalist devletler, kendi iç ekonomik sorunları ve kendi içlerindeki sınıfsal gelişmeler nedeniyle, bu maliyeti asgariye indirmek, geri bırakılmış ülkeyi en ucuzundan «kapatmak» istemektedir. Bu açıdandır ki, emperyalist devlet, uygulamasını sağlamak için seçeceği model saptarken, o ülkedeki devrimci eylemin gücü kadar, o ülkeyi elden kaçırmakla uğrayacağı zarar ile, daha pahalı bir modele geçme durumunda artacak maliyet arasındaki farkı da göz önünde bulundurmak zorundadır. Bu açıdan, bir geri bırakılmış ülkenin emperyalizme bağımlılığının en ucuz sürdürülme biçimi «burjuva demokratik biçim içinde faşizm» tipidir. Diğer nedenler yanında, maliyetin ucuzluğu da, emperyalizmin mümkün olduğu, bu tür içinde sömürüyü sürdürmek yolunu seçmesine yol açmaktadır.

Emperyalist devletlerin, geri bırakılmış ülkeyi sömürme olanaklarını sürdürmek açısından uygulamaya, uygulanmaya çalıştıkları, faşist nitelik taşıyan siyasal iktidar modelleri, başlıca üç tanedir:

1) **Burjuva demokratik faşizmi:** Özellikle ulusal bağımsızlığına yeni kavuşmuş ülkelerde, batının burjuva demokratik düzeni biçimi olarak kabul edilmektedir. Burjuva demokratik biçimi içinde, işbirlikçi burjuvazinin iktidarı kurulup, emperyalizmle siyasal iktidarın çıkar paraleli kurulup işledikçe, bu sistemin muhafazasına çalışılmaktadır. Böyle bir sistemin varlığı içinde çıkar sistemini işletmek, hem «büt dünyamın bekçisi» aldatılmasını yüklenmiş emperyalist devlete bu aldatılmasını sürdürmek olanaklarını sağlamak ve hem de düzen en ucuzda elde tutulmaktadır. Halbuki gerçekte, burjuva demokratik sisteminin bütün biçimsel varlığına rağmen, gerçekte bu tür demokratik bir sistem de varolanmamaktadır. Zira:

a) Burjuva demokratik düzenleri, hiç değilse teorik olarak, sınıfsal bir siyasal iktidar değişikliğine, işçi sınıfının kendi mutlak iktidarını kurmasına açıktır. Geri bırakılmış ülkelerdeki burjuva demokratik düzen özentilerinde ise, bu olanak gerek hukuken gerek fiilen önlenmiştir. Bu açıdan, geri bırakılmış ülkelerdeki siyasal iktidar değişimi, aynı egemen sınıfa dayanan partiler arasında «iktidar etme» imkânının nöbetleşe kullanılmasıyla ibarettir.

b) Sosyal haklar, kişi özgürlükleri, sentezine dayanan burjuva demokratik sisteminin bu temel unsurları da gerçekte, leşmemektedir. Kişi özgürlükleri, devrimci bilinçlenme ve gelişme yolaçmamak için, fiilen, sınırlandırılmaktadır. Sosyal haklar ise, bu hakların gerçekleştirilmesini sağlayacak iç birikim olmadığı, işbirlikçi burjuvazi bu konuda «tayız» verecek ekonomik olanaklara sahip bulunmadığı, artık, değerini

büyük bir kısmı emperyalist ölkeye akıp, geri kalanı da belirli ellerde toplandığı için, «sosyal haklar» da gerçekleştirilememektedir. Bu sonuç, o gün için iktidarda bulunan ve işbirlikçi sermayeyi temsil eden yönetici kadronun isteğinin değil, işbirlikçi düzene hakim kuralların doğurduğu bir olgudur. Bu açıdan, geri bırakılmış ülkelerin burjuva demokratik biçimleri, bizi aldatmamalıdır. Geri bırakılmış ülke, hiçbir zaman tam burjuva demokrasisi olamamakta ve işçi sınıflarına iktidar kapalı tutulduğu için, gerçekte gizli faşizm söz konusu olmaktadır. «Bütün demokrasileri» diye adlandırılan bu tür düzenlerde, demokratik görüntü sürdürülüyorsa bu, emperyalizmi zorlayacak, onu yeni yollara itelecek bir devrimci gücün o toplumda mevcut bulunmamasının sonucudur. Bu açıdan faşizmi ancak «burjuva demokratik özgürlüklerini» tümünden ve açıkça kaldırıldığı hallerde mevcut sayan ve biçimsel burjuva demokratik sistemi, gerçek bir burjuva demokrasisi sanarak bu sistemi savunmayı devrimci görevi sayan görüşler büyük yanılgıya düşmüş olurlar. Böyle bir tutum, emperyalizmin varlığını göremememize, devrimci mücadelenin dayanması zorunlu olan anti - faşist temelli kaybetmemize ve giderek biçimsel devrimci sistemi sürdürme çabaları içinde doğrudan doğruya emperyalizmle paralel düşmemize yol açar.

Dünya kamucuyunca II. Dünya Savaşında lanetlenmiş açık faşizme geçmeden «halk sınıflarına» siyasi iktidarı kapalı tutmak isteyen emperyalizmi, bu biçimsellik içinde devrimci bir çölemin gelişip, güçlenmesini engellemek amaç ve durumundadır. Bu açıdan her türlü devrimci gelişimi suçlamak, ezmek yolu seçilir. Bu arada toplumun emperyalizmden yana bir tutuma sürüklenmesi için de bir mücadele gerçekleştirilir. Bu mücadele:

a) Her devrimci akımı komünizm olarak suçlamak, antikomünist propaganda yapmak, kamucuyu yanılgılara düşürmek gibi **ideolojik mücadele**dir,

b) Kamucunun emperyalizmden yana şartlandırılması için geliştirilen **kültürel mücadele**dir,

c) Sendikaların sarılaştırılması, bazı kişilerin satın alınması, emperyalizmle işbirlikçi çevrelerin mali yönden desteklenmesi v.b. için geliştirilen **ekonomik mücadele**dir.

Emperyalizm, bu mücadele biçimleri içinde, burjuva demokratik biçimselliğini kendisine güven verici bir güçlülük içinde sürdürmeye, kendisine karşı devrimci tepkiyi mümkün olduğu kadar geciktirip, güçsüzleştirmeğe çalışır. Bu amaca yönelirken de, belirli araçlardan yararlanır:

a) Emperyalist ülkelerin, geri bırakılmış ülkelerin iç düzenlerini tutmak konusundaki en büyük kozu, ekonomik ilişkileri içinde yarattığı «işbirlikçi burjuvazidir». İşbirlikçi burjuvazi, askeri birlikler içinde emperyalizmle organik bağlar kurmakta ve bu açıdan, NATO, CENTO, CEATO gibi blokları, sınıflar emperyalizm emrinde ulusal kuruluş hareketlerini ezmeğe çalışan saldırganlık örgütleri olmaktadır.

b) Halkların birleşerek «devrimci çember» kurmalarını engellemek için, ırk, din, dil kabile ayrımlarına dayanan bölünmeler, halklar arası çatışmalar yaratılır. Afrika Birliğinin ballanması, «İslam paktı» oyunları, «Malezya federasyonu» bölücülüğü bu konuda örnektir.

c) Sömürgecilik düzeni içinde emperyalist ölkelerle iç pazar arasındaki delaysız olan ilişki, yeni sömürgecilik düzeninde delaysız bir biçime girmekte ve geri bırakılmış ülke emekçisinin artık değerini dışarı aktaran «aracı burjuvazi» yeni egemen sınıf olmaktadır. Emperyalizm bu sınıf düzeni kurarken, buna karşı sınıfların belirmemesini sağlamağa çalışmaktadır. Bu nedenle, işçi sınıfının gelişmediği, işçilerin köylülüğün kopmadığı geleneksel toplum yapısını değiştirmemesini, işbirlikçi burjuvazinin siyasi iktidarının sürdürülebilmesi için zorunlu görmektedir.

2) İçten gelen açık faşizm: Geri bırakılmış ülkelerdeki burjuva demokratik biçimsellik, emperyalizmin çıkarları ve müsaadesiyle sınırlı bir demokrasiye ve hiçbir zaman için gerçek bir burjuva demokrasisi dahi olamamaktadır. Bu nedendir ki, emperyalizm burjuva demokratik düzeni içinde

gıkar düzenini tutmaya çalışmakta beraber, devrimci eylem gelişip mücadele edilen burjuva demokratik birleşikliğinin sınırlarını zorlamaya başladığı anda, emperyalizm yeni bir model denemekten çekilmemektedir. Burjuva demokratik birleşikliği, kendisi için yeterince güven verinceyse, emperyalizm yeni bir takım işbirlikleriyle ülkenin siyasal yapı biçimini değiştirmektedir. Bu değişim ilke içi güçlere dayanarak, açık bir faşizmi getirmek şeklinde olmaktadır. Emperyalizm siyasal biçim değişimine giderken, demokratik birleşiklik içinde kendisine destek, onun yönetici kadrolarına da feda olmaktan çekilmemekte ve yeni bazı kadrolara dayanmaktadır. Endonezya ve Yunanistan bu konuda parlak örneklerdir.

Batı İtirdi demokrasi oyunlarının açık faşizme dönüşmesinde ordunun rolü önemlidir. Güney Amerika'da 1930 yılından bu yana kırtan fazla askeri darbelerin gerçekleştiği, bu davranışın gerçekleşme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Endonezya'daki, Togo'daki, Gana'daki, Brezilya'daki, Nijerya'daki ordu hareketleri bu konuda örnektir. Aralarında farklar bulunsa da, ordunun Afrika, Asya ve Latin Amerika'da gerici yönetimlere eğilimi ortak nokta olmaktadır.

Afrika'da düzenli ordular yeni yeni kurulmaktadır. Çoğunlukla İtirdi askerlerden oluşan ordu önderleri, kökenleri yönünden gelenekçi yapının temsilcileridir. Subaylar batıda yetişmişlerdir ve sömürgecilik düzeninin seçkinler sınıfından gelmişlerdir. Bu durum, batı sistemi ve ideolojilerine bağlılık yaratmaktadır. Bu şekilde ordu subayları, bürokratik burjuvazinin üniformalılarından başka birşey olmamaktadır. Latin Amerika'da da, subaylar, feodal seçkinlerin, Latifundia ağalarının soyundandır. Düzenin sümesi ordu, onun ayrıcalıklarını silidirmesi anlamını taşımaktadır. Bu açıdan, gerekince totaliter biçimler içinde düzenin sürdürülmesi subaylardan da istenmektedir. Ordunun mevcut ekonomik yapıyla kaynaşması, Latin Amerika'nın birleşik bir burjuva demokratik düzenine dahi geçmesini engellemektedir.

Geri bırakılmış ülkelerin tek organize güç olan ordu, çoğunlukla emperyalist ülkelerde yetişmiş, şartlandırılmış subaylarca yönetilmektedir. 1964 yılında, Afrika'da 1560 subay Fransızda yetişmiş durumdaydı. Aynı şekilde 700 Afrika'nın İngiltere'de okuyordu. Gana Ordusu'nun 120'si İngiliz okullarında yetişmişti. Burjuvazi, gerekince kendisine de karşı çıkacak orduyu, üstün bir zümre, ayrıcalıklı bir tabaka durumuna getirirken, orduyu gerçekte halktan da koparmış olmaktadır. Bunun yanında askeri yardımı ve bloklar yoluyla ordu emperyalizmin denetim altına da almaktadır. 1964 yılında, Afrika'da askeri danışman adıyla 3.000 Fransız, 600 İngiliz subayı mevcuttu. Ordu yönetimindeki en etkin güçler de bu yabancı subaylardır. Bu nedenledir ki, Kongo, Gana, Zimbawe'deki gerici askeri darbelerle hiç şaşmamak gerekir.

Devrimden yana güçlerin organize olmayışı, öncelikli yapılacak işçi sınıfı örgütlenişini yokluğu ordunun darbelerini ve faşizme kayışını daha da kolaylaştırmaktadır. Zaten disiplinli yetkin gelenekçi yapıya alışkın yapılar, üniformalıları pek de kuşkuyla karşılamamaktadır da. Bu nedenle faşizme yönelen ordu, halkan direnciyle de karşılaşmamaktadır. Yığınların gerçek öncü örgütleri kurulmadıkça, halkın içi yapısal değişim zorunluluğu karşısında küçük burjuvazinin ideolojik dogmatizmi, devlet mekanizmasının bürokratizmi ve bonapartizmi ile birleşmekte ve devrimci eyleme de karşı çıkmaktadır. Zaten emperyalizmin ordunun devrimci engelleyici niteliğini sağladuktan sonra, eski sömürgeciye bağımsızlık sağladıkları ve bu durumu sürdürmek için her tedbir aldıkları gerçektir. Souf mücaddelesinin ve birleşmesinin ordu eliyle önlenmesi, eski sömürge ilişkilerini sürdürmek görevinin orduya verildiğini göstermektedir. Ordunun, salt yığın psikolojisinden yararlanmak için, gerici darbelerinden sonra «antiemperyalizmandan» bahsetmesi, devrimine karşı tutumunu saklayan bir maskeden öteye geçmemektedir. Bin Belçika'nın Cezayir'de devriliği bu konuda örnektir. Ordu darbelerinin gerçekleştiği ülkelerde rejim çoğunlukla bir lide-

rin kişiliğine dayandığından ve devrimci düzenler liderin kişiliğine bağlı bir mülk taşıdığından, liderin devriliği «rejimin» devriliği anlamını da taşıyor. Liderin devrimci politikasının «kişisel» kalıp «ulusallığı» kavuşması, liderin devriliğine toplumsal bir tepkinin gösterilmesini de engelliyor. Guatemala Nkrumah'ın devriliğine kendi partisinin dahil tepki göstermeyişi başka nasıl yorumlanabilir.

3) Dışarı gelen açık faşizm: Emperyalizmin ülke içinde kurduğunu açık faşist sistemler dahil kendi güçlerini ağırlıktan gereken güveni vermediği veya ülke içinde kendisine tam güvenlik verecek açık faşizmden yana kadrolar bulamadığı zaman, faşist düzeni gerçekleştirmek için, o ülkeye silahlı müdahalede bulunmak yolunu da seçebilmektedir. Örneğin 1954 yılında Guatemala'da «United Fruit Com» imtiyazlarının iptali, Amerika'nın ülkeye silahlı müdahalesi ve reformcu Arbenz yönetiminin yıkılarak yerini Armas faşizminin alınması yoludur. Amerika'nın, Dominika'ya yaptığı ve Küba'ya yapmaya kalktığı müdahaleler de bu konuda örneklerdir. Fakat emperyalizmin silahlı kuvvetleriyle güçlü ve devrinde yönetmiş eylemleri bastırma çabalarının en önemli örneği Vietnam örneğidir. Doğal olarak emperyalizmin baş vurduğu bu yol, onun için en pahalı bir yoldur ve kamuzca, o bölgedeki çıkarlarının önemiyle paralel olarak böyle bir yola başvurmağa karar verilebilmektedir. Bu konuda karar vermek durumunda olan da, yine devrimciler değil, emperyalizmin ilzzat kendisidir.

Emperyalizmin uyguladığı faşist model hangisi olursa olsun, bu modelleri dünya kamuyu önünde sevinli ve hakkı göstermeye gayret etmektedir. «Özgürlüğün, demokrasinin» koruyuculuğu tezi, en aşağılık bir silahlı müdahale durumunda dahi ileri sürülen tez olmaktadır. Fakat, dünyanın geri bırakılmış kesimindeki halklar, artık «kan dökererek özgürlük koruma» aldatmacasına kanmamakta ve antiemperyalist, anti-faşist devrimci eylemlerini geliştirmektedirler. Devrimci eylemin, ulusal sınırların dışında bir bütünleşmeye yöneldiği bu «sıcak savaş» döneminde, halklar kendi iktidarlarını korumak için faşizme ve emperyalizme son vermenin savaşını yapmaktadır. Bilinmektedir ki, emperyalizmin siyasal sistemi olan faşizm, ancak emperyalizmin ortadan kalkmasıyla silinecektir. Faşizmle ve emperyalizmle savaşmak, emperyalist yapıyla kaynamaması bütün sınıf ve tabakalar için zorunlu bir görev olarak gözükmektedir. Bu nedenle, de dünyanın her bölümünde, «faşizme karşı devrimci halk cepheleeri» kurulmaktadır, kurulmaktadır. Dünyadaki örnekler, bu cephelerin küçük burjuvazinin kaynığını da sürüklenmekten kurtulup, işçi sınıfının önderliğinde gerçekleştirdiği ölçüde başarıya ulaşabildiğini göstermektedir. Yine dünyadaki örnekler göstermektedir ki, «faşizme karşı devrimci halk cepheleeri», faşizm tehlikesiyle karşı karşıya kalan kapitalist toplumlar, küçük burjuvazinin önderliğinde siyasal bağımsızlık savaşı vermiş eski sömürgelerde, işçi sınıfının öncülüğünün gerçekleştirdiği ve silahlı müdahalelerin yapıldığı toplumlar, değişik oluşum biçimlerine varmakta, değişik eylem göstermekte ve değişik sonuçlara ulaşabilmektedir.

Gelecek yazımızda, dünyadaki «anti faşist devrimci halk cepheleeri» örneklerine değineceğiz ve bu örnekler içinde Türkiye'nin durumuna değineceğiz. Fakat daha şimdiden şunu belirtelim ki, Türkiye geri bırakılmış bir ülke olarak, «burjuva demokratik faşizmi» modeli içinde bulunmakta ve geri bırakılmış bütün ülkeler için söz konusu olan tehlikelere ve model değişimi ihtimallerine açıktır. Bu nedenle, Türkiye'de emperyalizme karşı, anti-faşist ve anti-emperyalist bütün güçlerin gerçekleştirmek zorunda oldukları ilk görev «devrimci halk cephesini» gerçekleştirmek olacaktır. «Devrimci anti-faşist halk cephesinin» kurulmasında gelmek, değiştirilebilecek faşist modele karşı uygulanması gereken değişik devrimci eylem yollarının gerisinde kalmamız sonucuna doğacaktır.

kıbrıs'taki seçim oyunlarına dikkat !

On yıldan beri ilk kez 5 Temmuz 1970 tarihinde Kıbrıs'ta Türk ve Rum kesimlerinde milletvekili ve ayrıca Türk kesiminde Cemaat Meclisi seçimleri yapılacaktır. «Ortadoğu Devrimci Çemberi» açısından büyük önem taşıyan bu seçimler dolayısıyla Kıbrıs'ta, özellikle Türk kesiminde döndürülmek istenen dolapları, Kıbrıs Türk halkının en basit insan haklarını dahi tanımayan Türk liderliğinin durumunu, Kıbrıs Türk Ulusal Öğrenci Federasyonu ve İstanbul Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti'nin değerlendirmelerine dayanarak okurlarımıza sunuyoruz.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1960 tarihli anayasasına göre, yasama yetkisi Temsilatler Meclisi'ne verilmiştir. Temsilatler Meclisi'nin üye sayısı 50'dir. Bu temsilatilerin 35'i Rum, 15'i de Türk'tür. Ayrıca cemaatlerle ilgili yasalar koyma yetkisi cemaat meclislerine tanınmıştır.

Temsilatlerin aynı günde genel tek dereceli ve gizli oyla ayrı ayrı seçilmesi, yani Türk temsilatleri Türklerin Rum temsilatleri de Rumların seçmesi gerekmektedir. Temsilatler Meclisi'nin görev süresi beş yıldır. Temsilatler Meclisi'nin başkanı Rum, başkan muavini ise Türk'tür.

İlk seçim 10 yıl önce yapılmış, ancak üç yıllık bir faaliyet döneminden sonra, emperyalizmin kışkırtmasıyla iki cemaat arasında patlak veren kanlı olaylar üzerine 1963'te Türk temsilatler, meclis çalışmalarından çekilmişlerdir. Bu tarihten sonra adada biri Rum, diğeri de Türk yönetimi olmak üzere iki yönetim söz konusu olmuştur. Rum yönetimi Türk temsilatlerinin katılmamasına rağmen, Temsilatler Meclisi'nde tüm adaya garril olmak üzere kanunlar yapmışlar ve bunları uygulamışlardır.

Anayasaya göre, Türk ve Rum cemaatlerinin özel sorunlarını gözöndemek üzere ayrıca Türk ve Rum cemaat meclisleri kurulmuştur. 1963 olaylarından sonra Rumlar kendi cemaat meclislerini feshetmişlerdir. Türk cemaat meclisi ise faaliyetini sürdürmüştür.

1965 yılında yeni seçimlere gidilmek gerekirken, her iki taraf da cemaatler arası çatışmaları ileri sürerek seçimleri ertelemeye başlamışlardır. Bu yeni dönemde sadece 1968 yılında cumhurbaşkanı ve cumhurbaşkanı muavini seçimleri yapılmıştır. Rum kesiminde Makarios, kendisine karşı adaylığını koyan -şimdiki aşırı sağcı Demokratik Milli Parti (DEK) Başkanı- Dr. Dakis Evdokas'ı, geçerli oyların yüzde 90'ından fazlasını alarak ezici bir çoğunlukla yenmiş ve yeniden seçilmiştir. Türk kesiminde ise Dr. Küçük, kendisine karşı adaylığını koyan İngiliz dönemi başbakanı Mehmet Zekâ Bey'in her zaman olduğu gibi, son dakikada (!) adaylığını geri çekmesi üzerine seçime gidilmeden yeniden seçilmiş sayılmıştır.

5 temmuz seçimleri

Makarios, Aralık 1969'da Economist adlı İngiliz dergisi muhabirine verdiği mülakatta, İlk kez, 1970 yılında seçime gidileceğini şöyle açıklamıştır: «Özellikle yıl seçim yapılması gerektiğine inanıyorum. Temsilciler Meclisi'nin hizmet süresinin Meclis tarafından geçirilen kanunla devamlı olarak uzatılması anti - demokratik bir harekettir. Aynı zamanda buna inanıyorum ki, hizmet süresi bir kez daha uzatıldığı takdirde, meclisin itibarı sarsılacaktır.»

Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi, seçime gidilmesinin ana amacı, anti-demokratik bir uygulamaya, önkemek ve meclisin itibarının zedelemesini önlemektir.

Temsilciler Meclisi ve cemaat meclisleri seçimleri 1959 Seçim Kanunu'na göre yapılacaktır. Bu seçim kanunu, «Rumlara, Rum milletvekili adaylarına, Türklerin de Türk milletvekili adaylarına ayrı ayrı oy vermelemini öngörmektedir.» Rum yönetiminin 1965'te yaptığı yeni kanuna göre, Türklerle Rumların ortak liste ile seçime gitmesi öngörülmüştür. Ancak, bu kanun Türk kesimince geçerli sayılmadığından, Rum kesiminde tüm ısrarlarına rağmen neticede 5 Temmuz seçimlerinin 1959 Kanunu'na göre yapılmasında anlaşmaya varılmıştır. Seçimler konusunda daha önce her iki taraf da, birbirlerinden habersiz seçime gitme, meclis konusunda prensip anlaşmazlığına varmışlardır. Seçimler için Türk yönetimi, «Rumlar seçime giderse biz de gideriz» görüşünü savunuyordu. Seçimler, «Genç Bölgeci Basit Çoğunluk Sistemi'ne göre yapılacaktır. Oyda bu sisteme, AKEL dahil, küçük partiler iliniz etmiş ve bu sistemin yerine «halkın demokratik bir biçimde temsil edilmesine fırsat vermek için, bütün partilere imvvetleri nbebinde meclise gitmek hakkını verecek nisbi sistemi uygulanması fikri savunulmasına rağmen, Makarios'un bu sistemi mahzarlı bulması ve Birleşik Parti'ne de muhalefetiyle, diğer partilerin bu teklifleri reddettiler. Seçim sistemi, yine eski basit çoğunluk sistemi olarak kalırlar.

Rum kesiminde durum

Rum kesiminde seçime gidileceği haberi üzerine yoğun bir siyasal çabıya gözle bakılmaktadır. Rum tarafında halen sağdan sola kadar örgütlenmesini tamamlanmış altı siyasal parti vardır. Partilerin seçim döneminde hükümetten istediklerinin başlıcaları şöyle sıralanabilir:

Tedhişliğin önlenmesi, basit çoğunluk sistemi yerine nisbi seçim sisteminin uygulanması, radyo dan her partiına eşit şekilde istifade ettirilmesi, hükümet kademesinde ve kamu hizmetinde, özellikle Birleşik Parti lehine olan partizanlığın önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması.

Makarios'un kendi siyasal partisi yoktur, partiler listeli kalmaya azami dikkat sarfetmektedir. Partilerin seçime gitmesini istememekte, partilerin kontenjan usulü işbirliği yapmasını istemektedir. Bu hususta yapılan temaslarda Makarios'u destekleyen yalnız AKEL partisi olmuştur. Rum kesiminde seçim döneminde en çok istisnalar edilen husus ENOSİS'tir. Özellikle sağda sağ partiler, Makarios'u ve sol cemaat partileri Enosis'i istememekle anlaşılmaktadır. AKEL Partisi hariç, diğer partilerin siyasal muzileri birkaç yön göstermektedir.

Rum siyasal partiler yelpazesi

Rum siyasal partiler yelpazesinin sonunda AKEL partisi ile EDEK Partisi, sağında ise Birleşik Parti, Hericiler Cephesi, Hericiler Partisi, DEE Partisi yer almaktadır.

1 — AKEL (Emekçi Halkın Terakkiperver Partisi):

14 Nisan 1941 yılında kurulmuş Solcu bir partidir.

1926 yılında kurulan Kıbrıs Komünist Partisi'ni illegal durumdan kurtarmak amacı ile kurulmuştur. Başkanı El. Papaioannu'dur. Yayın organı Kıbrıs'ın, 12.800 tirajla en yüksek tirajlı gazetesi Haravgi'dir. Makarios'un 1969 yılı sonlarındaki bir konuşmasında dediği gibi, «Akel'den başka iyi teşkilatlanmış siyasi partiler henüz mevcut değildir. Gerçekten Akel, toplum sallaarının her yanında örgütlenebilmüş tek partidir. Makarios'un «Mümkün Çözüm» politikası ile, muvafık siyasi partiler arasında, asgari bir program üzerinde işbirliği yapılımasını desteklemektedir. Yunan Cuntası'na kesin olarak karşıdır. 13 bin üyesi vardır. Kıbrıs görüşü: «Bağımsız, birleşik egemen, demokratik, bloksuz, toprağı bütün ve askerden arınmış Kıbrıs Devleti'dir». Halen Mecliste 5 milletvekili vardır.

2 — EDEK (Birleşik Demokratik Merkez Birliği):

Solcu bir partidir. Başkanı Dr. V. Lissarides'dir. Yayın organı 5000 tirajlı Ta Nea gazetesidir. Makarios'un «Mümkün Çözüm» politikasını desteklemekte ayrıca muvafık siyasi partilerin işbirliği yapmasından yanadır. Yunan Cuntası'na karşıdır. Kıbrıs görüşü: «Birleşik, bağımsız, askerden arınmış, yabancı müdahaleden uzak veya yabancıların yeri olmayan bir Kıbrıs Devleti... Ayrıca halkın Selfdetermination hakkını daimi olarak ihtimal dışı eden bir çözüm şeklinin sürekli olmayacağına inanmaktadır.

3 — Birleşik Parti:

Halén Temsilciler (yasama) Meclisi'nde en çok milletvekili olan ılımlı sağcı bir partidir. Başkanı, Temsilciler Meclisi Başkanı ve Rum Cemaati adına toplumlararası görüşmelerini yürüten G. Klerides'dir. Yayın organı 7.500 tirajlı Agon gazetesidir. Enosis'i değişmez hedef olarak benimsemişine rağmen, bugün için gerçekleştirme olanakları olmadığını için O da «Mümkün Çözüm» politikasını desteklemekte, muvafık siyasi partiler arası işbirliğini kendi partisine mecliste 751 ekseriyet verildiği takdirde, desteklemektedir. Bu tekilif hiçbir parti tarafından kabul edilmemektedir. Yunanistan'daki rejim hakkında hiçbir fikir beyan etmeden Yunanistan'la sıkı işbirliğini savunur. Bugünkü Kıbrıs görüşü: «Kıbrıs'ın bağımsızlığını muhafaza ve birleşik devlet görüşünü savunmaktadır.

4 — Hericeller Cephesi:

Sağcı bir partidir. Başkanı Lefkoşa Rum Belediye Reisi Dr. O. Ioannides'dir. halen net görüşleri olmamasına rağmen, Enosis'i olduğundan zerre kadar şüpheli yoktur. Halen kendine ait bir yayın organı yoktur. Yunan Cuntası ile arasında hiçbir çelişki yoktur. Birleşik Parti ile seçim işbirliği yapması kuvvetle muhtemeldir.

5 — Hericeller Partisi:

Aynı sağıcı bir partidir. Başkanı olan N. Sampson aynı zamanda partinin 6.700 tirajlı günlük Maki ve 8.400 tirajlı haftalık Tharros gazetelerinin de sahibidir. Kıbrıs'taki her entekali işte eski E.O.K.A.'cı ve emperyalizmin ajanı olduğundan zerre kadar şüpheli edilmeyen N. Sampson'un ismini bulmak mümkündür. Makarios'un «Mümkün Çözüm» politikasını katli olarak reddeder. «Enosis ve yalnız Enosis» sloganını savunur. Yunan Cuntası'ndan yanadır. Devamlı olarak sol cephah partilere hücum etmekte, onları «Milli Dayanışma» dikkatlerini olarak fan etmektedir. Partiler arası işbirliğini kabul etmemekte. Kıbrıs'ın Batı Bloku içerisinde yerleşmesini savunmaktadır.

6 — DEK (Demokratik Millî Parti):

Aynı sağıcı, Makarios ve hükümetle muhalif bir partidir. Başkanı, 1968 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Makarios'a karşı adaylığını koyan ve halen Makarios'a hükümet ettiği için 2 ayık mahkumiyetini çekmekte olan Dr. D. Evdokas'dır.

Makarios'un «Mümkün Çözüm» politikasının anlamını «Türkler ne isterse» olarak kabul eder ve Makarios'un «millî dayanışma» ilanesi eden, bir kimse olarak suçlar. Selfdetermination prensibinin tatbiki ile «Millî Emellerin», yani Enosis'in gerçekleştirilmesi gerektiğini ileri sürer. Kıbrıs'ta Hebron'un baş fellaallığını yapmaktadır. Aynı zamanda faşist ve

emperyalist, rjanı General Grivas'ın Kibris'lahi bag destekleyicilerindendir. Makarios'un Enosis'i istemediği kanaatinde dir. Partiler arasđ işbirliđiñi kabul etmemektedir. Yayın organı 3900 tirajlı haftalık Genel gazetesidir.

türk tarafında durum

Türk tarafında halen hiçbir siyasi parti yoktur. Türk Liderliği her türlü yola başvurusuk siyasi partilerin kurulmasına engel olmaktadır. Liderliđin parti kurulmaması hakkındaki gerekçeleri: içinde bulunduğumuz bu kritik günlerde siyasi parti kurulması doğru değildir, millî bütünlüğü bozar ve bunun gibi beylik laflardan öteye geçmemektedir.

1960 Seçimlerinde Türk Liderliği, Temsilciler Meclisi ve Cemaat Meclisi adaylarını, Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu, Millî Parti ve Gençlik Partisi'ne seçti. Baf, Limasol ve Magosa bölgelerinden muhalif çıkan adaylara karşı her yola başvurusuk engel oldu.

1963 Olaylarından sonra Türk bölgelerinin idaresini, hakkında çok az şey bilinen Genel Komite yürüttü. 29 Aralık 1967 yılında Temsilciler Meclisi, Cemaat Meclisi üyeleri ile Genel Komite mensuplarının birliği dışında bir oldu birliği neticesinde Kıbrıs Geçici Türk Yönetiminin Kurulduğu ilan edildi ve Temel Kuralları (Anayasası) yayınlandı. Neticede Cumhuriyet dönemi Temsilciler Meclisi üyeleri ile T.C. Meclisi üyelerinden meydana gelen bir Yasama Meclisi kuruldu. Ayrıca başkan ve başkan yardımcısı da dahil olmak üzere 11 kişilik bir Yürütme Kurulu (kabin) kuruldu. Temel Kuralları neticesinde aşağıdaki anti-demokratik rejim doğdu. Yeni rejime göre:

— Cumhurbaşkanı Yardımcısı (Dr. Küçük) otomatikman Yönetim Kurulu Başkanıdır.

— T.C. Meclisi Başkanı (R. Denktaş) otomatikman Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı.

— Bütün temel tayinler ikisinden birinin teklifi ve diğersinin de tavsihi ile olur.

— Yürütme Kurulu üyeleri (bakanlar) toplumun iradesi dışında atanır. Örneğin, 9 kişilik üyelikten 6'sı hiçbir seçimin den geçmemiştir.

— Yasama Meclisi Yönetim Kurulunu denetleme yetkisinden yoksundur.

— Bütçenin Yasama Meclisi tarafından tasvibine yer verilmemiştir.

— Yürütme Kurulunun (Hükümetin) Yasama Meclisinden güvenoyu alması söz konusu bile değildir.

— Yürütme Kurulunun Başkanı, Başkan Yardımcısı ve üyelerinin yaptıkları eylem ve işlemleri denetleyecek hiçbir organ yoktur.

Bunlar sadece Küçük - Denktaş yönetiminin ilk gözde hatan anti - demokratik yanlarıdır. Bunların altında yönetimin hukuka bağı olmaması, mevcut anayasa ve kanunların halka tamdığı en basit insan haklarından olan düşünce ve kanaatlerini açıklama; dernek ve siyasi parti kurma vb. gibi vazgeçilmez özgürlükleri fiilen önlemesi de yatmaktadır.

Yönetim, çıkardığı kuralları (kanunları) Resmi Gazete'de yayınlaması gerekirken yayınlamadan yürürlüğe koyar. Bazı milletvekillerinin bile ellerine Resmi Gazete'nin geçmediği şikayetleri vardır. Bu yönetim, yoksul Türk halkını amansızca vergilendirirken, büyük işletmeleri ve avazları denetlememekte, onlardan vergi almak bir yana, devlet eliyle kişi zengin etmek mekanizması ile büyük paralar varınalarına yardım etmektedir. Gene bu yönetim, 7 yıllık sefaletin ve yöneticilerin bankalarına olan borçlarını ödemeleri için yapılan baskıların altında ezilen yoksul halkın tek alternatifli olan «toprağı en çok verene -ki, bunlar Rumlardır- satmasını» terörist yollarla önleyerek kendi şebekelerine söz konusu toprakları ucuz kapatıp astronomik rakamlarla Rum'lara satma imkanları yaratmaktadır.

5 Temmuz seçimlerindeki oyunlar

Rum tarafının seçimlere gideceğini açıklamaması üzerine Türk Liderliği de, seçime gitme zorunda kalmıştır. Seçim söylentileri üzerine R. Denktas mart ayı içerisinde Bozkurt Gazetesine verdiği özel mülakatta Türk tarafının seçimlere nasıl gideceğini şöyle müjdeliyordu: «Mecburiyet hâsıl olursa millî bir cephe kurabiliriz.» Yalnız bu Millî Cephe'nin hangi şartlarda kurulacağı üzerinde herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

26 Nisan tarihli Bozkurt Gazetesinde Cumhuriyetçi Parti kurucu heyeti sözleşti şöyle bir açıklamada bulunuyor: «Seçimleri destekliyoruz. Toplumumuz monarşiye değil, demokrasiye layıktır. Bize kontenjan verilse bile partililik çabışlarından vazgeçmiyoruz. Mecliste bugünkü acalı topluluk, toplumumuzda partililik disiplininin yerleşmesi için birer adım geliyor... Muhalefet partisi olduğumuzu kabul etmiyoruz çünkü memleketin iktidar yok ki muhalefet olsun... Örnek olarak Cumhuriyet Halk Partisi'ni, ama CHP'nin Bülent Ecevitçi kanadını aldık!» diyorlar.

Bu durum herhalde Denktas'ın sözünü ettiği «Mecburiyetten hâsıl olduğunu» göstermektedir ki, bu atılımın Küçük Denktas tarafından hangi formül ile egellendiğini Denktas'ın 29 Mayıs 1970 günü Saray Otelinde «Ulusal Dayanışma Programını temsilciler ile güya tartıştığı toplantıda Cumhuriyetçi Parti kurucu heyeti adına söz alan M. Berberoğlu'ndan öğrenelim: «Partimizin programını ve tüzüğünü 4 Mayıs'ta tavsiyelerini bize bildirmesi gerekçesi ile, mevzuatın Kıbrıs'taki temsilcilerine sunduk. Bir süre sonra Türkiye'den gelen 3 kişilik heyet, içinde bulunduğumuz politik ahval dolayısıyla seçimlere millî bir formasyon içinde katılmamızı istedi. Millî formasyon sistemine parti olarak katılmak istedik, buna da engel olmadık...»

Bu kez Millî Liderliği Denktas bu atılımın önlenmesi için AP hükûmeti kanalı ile yapmak kurnazlığını gösterdi. Ancak yine kendi sözleri ile saptayalım. Kendisinin önce meclisimize direkt katılmakla halinde tek endişeli tarafa altın harflerle geçecek demokratikliği kişiliğine gölge düşürmemektir. 30 Mayıs günü Bozkurt Gazetesinde yayımlanan konuşmasında şöyle diyor Denktas: «Seçimlere hazır verdiğimiz zaman, biz partiler kurubasına engel olunması gerektiği görüşünde olduğumuzu, Türk hükûmetine teklif ederek bildirdik, çünkü seçimin ne olacağını tecrübelerle biliyoruz... Heride «Kah, olsun Denktas... parti kurduğunda denir ve durum tarihe mal olur. Bizim görüşümüzde Kıbrıs'ta dilleyenlerin parti kurabilecekleri merkezindedir. Kendileri Türkiye'nin görüşüne uyup aksi bir yöne sevrilirse, buna ne yenebiliriz, ne de Türkiye'ye mal edemeler.»

Bu durumun sorunları açıkça ortada iken, celâkâllı demagoglarla koruyucu melek kolları suçu nerede ise parti kurmak isteyenlere yükleyeceklerdir!

Memurların aday olabilmesi de türlü tartışmalara vesile oldu. Nihayet geçici ve muvazaf memurların 15 Haziran - 5 Temmuz arasında izin alarak ve kendi memuriyet bölgeleri dışında olmak kaydı ile kendi bölgelerinde koyalara memuriyetle ilişkileri kesilir ve fiducî dönem seçimleri kazandıranların memuriyete tekrardan dönemeyecekleri tehdidi ile memurlara da aday olma şansı tanıyarak demokratizm de tamamlandı!

24 Mayıs günü Halkın Sesi özel muhabirine demec veren Denktas, seçime gidecek olanların milliyetçiliklerinden emin olmadığını ima edercesine kendisinin seçime katılmak adayları millî bir program altında birleştireceği iddiasında bulunuyor. Asırı uçları keserek, her görüşe programında yer verdiğini de iddia ederken, asırı uçlardan ne anladığını ortaya koymuyor. En sonunda «Vetenüz var mı?» sorusuna Denktas şöyle bir cevap veriyor ki, artık Denktas Kıbrıs Türklerinin Franco'su pagesi (1) vermemek elden gelmiyor. Denktas programına almayacağı kişileri halkın önünde peşinen «Vatan Haini» ilan etmek hakkını acaba hangi millî kurullardan alıyor?

Bu arada 10 yıllık milletvekilliği saltanatının tadı da-
mağında kalan «Uzatmalı Meclisimiz» de kendi kendini fes-
hederken çok duygulu bir jest yaparak, belki de Türk hal-
kını beklenmedik bir durumda Meclis'siz bırakmamak em-
diyesi ile, «Seçimler yapılmadığı takdirde» görev süre-
sini pesinen bir yıl daha uzatma kararı aldı.

En nihayet Denktaş'ın O meşhur! «Ulusal Dayanışma
Programı»nı 29 Mayıs günü Saray Otelde yapılacak toplantı-
da halkın temsilcilerinin «doğrusu kendi temsilcilerine-
açıklayacağı ve tartışacağı haberi çıkıyor. Denktaş, Türk
toplumunun tüm temsilcilerini çağıracağını iddia «edeyorsun
belki de Türk toplumundan saymadığı için ölmek» Türkiye'deki
devrimci Kıbrıs'lı Özgürleşme Örgütlerinden tek bir tem-
silci çağırmanın ve onları böylece bu tarihi (3) toplantıya
kathileden mahrum bırakmanın.

Toplantısına çağırılanlar arasında Türk Mukavemet
Teşkilatı (T.M.T.) diye tarihi bir kuruluşun da bahsedil-
mesi bir rastlantı olmasa gerek. Bildiğiniz kadarı ile
T.M.T.'den uzun zamandan beri hiç söz ediliyordu. Zaten
Rum tarafında da E.O.K.A. isimli yer altı teşkilatı uzun za-
mandan beri fonksiyonunu tamamlamış sayılarak yerini res-
mi «Rum Millî Muhafız Ordusu»na terk ettiği. Şimdi Ma-
karides'un E.O.K.A.'cı olduklarını iddia eden «Millî Cephe»
örgütünü değiştirmek için uğraştığını ve örgütü kanunsuz ola-
rak ilan edip mensuplarını tıhız ettiğini gülmek basın-
da sık sık görüyoruz. Türk kesiminde de «Rum tarafındaki
gibi - T.M.T.'nin de fonksiyonunu «Milletler Ordusu'na
devretmesi gerekiyordu. Oyle olmadı. Bu durum bir müddet
önce, «İldeğin, imkânların bir kısmını tekrardan yerel
tuna indireceği» haberlerini açıkça doğrulamaktadır.

Resmî bir millî gücümüz varken «Milletler Ordusu» ge-
çmiş tartışmaya fırsat verilmeyen ve varlığında son za-
manlara kadar gizlendiği anlaşılan T.M.T.'nin seçin dâve-
minde varlığı açığa vurularak toplantıya resmen çağırıl-
ma, geçmiş seçimlerde olduğu gibi bu seçimlerde de Denk-
taş'ın adaylarını bu güçlerin temsilisi altında seçimlere
gönderil ve halkımıza geçmişte olduğu gibi serbestçe oy-
nun kullandırılmayacağını açıkça ortaya koymaktadır. Bakın
nasıl konuşuyoruz T.M.T.'nin sözünü, idin imkânlarla
adına, sözde demokratik olan bir toplantıda: «Ulusal Day-
anışma Programı üzerinde belki tartışmaya katılmayacağı-
mız gibi, öne sürdüğümüz görüşlerin tartışılmasını da ka-
bul etmiyoruz» gibi benzeri ifadelerle. Arkasından da son
günlerde iderlerimizin yakalandığı devrimci ve demok-
ratik hastalığımıza uygun olarak «Seçimlerin demokratik ve
idarat esaslarına göre cemateniz içinde bir gaile ve problem
yaratılacak şekilde yapılması samimî arzucuzdur» söz-
cükleriyle ekleyerek samimiyetsizliğin ta kendisini ortaya
koyuyor. «Biz yeraltı teşkilatlarıyız, dediğimiz ölmek» de-
se, belki de daha serfî ve iften konuşmuş olsaydı bu teş-
kilat sözünü. Fakat suçu bu kişilerde değil onları kullanan-
larda aramak gerekir. Bu durum 29 Mayıs toplantısı delege-
lerinin «Ulusal Dayanışma Programı»nı şabli beyatların
gölgesinde kabul ettirmek ve bağunsuz aday olarak çık-
mak isteyenlere gözdağı vermekten başka amaç gütmese
gerek. Oysa tehdit unsuru olarak kullanılan bu güçlerin bir
sehsin veya bir grubun programını empoze etmek için
kullanılmaması gerekirdi. Bu güçleri bu amaçlar için kul-
lanılarda bu güçlerin manevî kusurlarına karşı en büyük
ihaneti yaptıklarını zaman gösterecektir. T.M.T.'nin devil-
tilmesi gerekcesinin ve de «Mucabit Ordumuz» dururken bu
teşkilatın diriltilmesine neden gerek duyulduğunun halkımıza
da açıklanması zorunludur.

denktaş'ın ulusal dayanışma programı

Tüm bu entrikalara rağmen Denktaş hiç sıkılmadan
hem de sözde Ulusal Dayanışma Programı'yla halkımıza
öfne nasıl çıkabiliyor?

Bir kere Ulusal Dayanışma Programı bir seçim tertibi, bir göstermelik bir belgedir. Bu programı yapan eğer samimi olsa idi, belki de kendisi ilkindir. İken bu gündü yaptığı programı uygulama yolunu tutardı.

Programda sık sık tekrarlanan «Kemalizm, devrimcilik, sosyal adalet, İnsan hakları vs.» gibi kavramlar, Denktaş'ın dışı karşı küğünsemeye çalıştığı, fakat biriki yıldan beri her zaman hesaba katması gerektiğini anladığı devrimci gençlik realitesinin bir neticesidir. Büyük bir iltihalla devrimci gençliği aldatmak amacı ile yapılan bu programın sahifine beklenen neticeyi vermiyeceği, devrimci gençliğin bellingi eleştirileri karşısında belli olacaktır.

Görüldüğü gibi seçimler, Kıbrıs Türkleri arasında hiç bir değişiklik yapmayacaktır. Devrimcilere ve özellikle devrimci gençliğe düşen görev Ulusal Dayanışma Programı yalanın halkımıza anlatılmasıdır.

entrikaların istanbul'da yansınası

Kıbrıs'ta böylesine korkunç entrikalar çevrilediyseniz, İstanbul'da da devrimci Kıbrıslıların örgütleri İKTTC ve KTUOF merkezleri karşı - devrimcilere işgal ettirilmiştir...

Ankara Üniversitesi'ndeki sınavların Eylülle bırakılması nedeniyle Ankara'daki arkadaşlarımız dağılmıştır. Kıbrıs'ta dağılmış ve örgütsüz olan devrimciler ise namusların gelgesinde zaten şiddetlenmiştir. Bu durumda kendilerini eleştirebilecek tek kesim kalan İstanbul'daki devrimci Kıbrıslı öğrencilere bir İÇ SORUN yaratılmak, seçimlere yönelik çalışmalarını önlemek amacı güden bu hareket, polis'in de yardımı ile faşist Kıbrıslılarca gerçekleştirilmiştir.

30 Mayıs 1970 tarihinde polis'in oyunları ile İKTTC ve KTUOF merkezlerinin bulunduğu Sirkeci'deki Kıbrıs Yurdu'na işgal eden karşı - devrimciler, polis'in müdahale etmesi engellenmesine rağmen, kesin karaklıklarımız, devrimci dayanışma ve güçlü denetimimiz karşısında, kısa bir süre sonra 3 Mayıs'ta RHİ durumunu kayıtsız şartsız kaldırmak zorunda kalmışlardır. Böylece Küçük - Denktaş yönetimi bir kez daha öğrenmiştir ki, entrikaları, tarihi bir gelişim olan devrimci kavgayı darduramayacak ve bunca zaman amansızca istismar ettikleri halkımızın bir gün kendilerinden hesap sormasını önleyemeyecektir.

kaybettiğimiz büyük yazar

yaratıcı orhan kemal

süreyya berfe

Emekçi sınıflar en dürüst dostlarını, en güçlü yazarlarını kaybettiler. Edebiyatımız, özellikle Türk hikayeciliği ve romancılığı Orhan Kemal'in ölümüyle zedelendi, bir yanı eksildi. Kendisini ve kalemini Türkiye halkının kurtuluşuna adanmış yılmaz bir savaşçı ayırdı aramızdan. Ama edebiyatımıza ve halkımıza bırakılan hemen unutulacak, eskiyip gidecek şeyler değil. Orhan Kemal'in bütün eserlerini tek bir adla anabiliriz: Türkiye emekçilerinin serüveni yada direniş destanı. Bu destan gelecek kuşaklara çok şey öğretecektir.

Orhan Kemal Adana'nın Ceyhan ilçesinde «seferberlik davulları çalınırken» doğdu. Çocukluğu «Baba Evi»nde geçti. Babası Abdülkâdir Kemâlî bey avukat, toprak ağası ve Ahâlî Fırkası'nın ileri gelenlerinden. Cumhuriyetten sonraki demokrasicilik oyunlarına sert tepkiler gösteren Abdülkâdir Kemâlî bey, artırılan baskılar karşısında Suriye'ye kaçmak zorunda kaldı. Orhan Kemal de babasıyla birlikte gitti. Oralarda «Avare Yıllar» geçirdi. Yurda döndükten sonra kendisini tekrar «Bereketli Topraklar Üzerinde» buldu: Fabrikada işçilik, memurluk, okuma ve öğrenme tutkusu, toplumsal sorunlarla ilgilenme, yani cezaevine hazırlık... Orhan Kemal yazarlığa başlayışını şöyle anlatıyor:

«...babam çiftçilik yapıyordu, çiftlik işletiyordu, çiftlik beyi idi, ağasıydı. Çocukluğum bu şartlar altında geçti. Bir takım intibalar almışım çocukluğumda, bilmiyerek. Gün geldi, zaman geldi yurdumu ve insanlarımı sevdiğimi anladım. Yurdumun kalkınmasını, gelişmesini, batı ülkeleri ayarında ülkeler seviyesine çıkmasını istiyordum. Bu neden olmuyordu? Nedenlerini, niçinlerini aradım. Bu konuda okulun öğretemediklerini babamdan öğrendim. Babamın özel öğretmenliği, okuldan daha etkin oldu. Sosyal problemlerin köklerine inerek gördüm, anladım ki, ülkem de bütün geri ülkeler gibi istismar ediliyor. Peki bu ne olacaktı? Buradan çıkarak hayata bakış, bazı sonuçlara varış derken hapishane. Hapishane benim için bir çeşit üniversite oldu diyebilirim. Hikayeci, romancı kabiliyetim orada keşfedildi ve gelişme yoluna girdi.»

Orhan Kemal edebiyata şirle başladı. Cezaevi arkadaşı ve ustası Nazım Hikmet'in yüreklendirmesiyle hikayeye geçti. 1949 yılında Varlık'ın açtığı bir hikaye yarışmasında birinci oldu: İkinci Fahri Erdoğdu, üçüncü İlhan Tarus... Birbiri ardından yayımlanan eserleriyle Orhan Kemal, edebiyatımızın yeni ve özgün bir kişiliği oldu. Sabahattin Ali'nin öncülük ettiği toplumsal gerçekçilik

anlayışına değişik örnekler getirdi, bu anlayışı büyük ustalığıyla geliştirdi. Özellikle Murtaza, 72. Koğuş ve Bereketli Topraklar Üzerinde adlı eserleriyle sınıflı bir toplumda yaşayan yazarın neler yapabileceğini netlik seçik gösterdi.

«Bize ne lazım? Aydınlık, ileri; kötülüklerle, deliliklerle, alçaklıklarla, bayağılıklarla mücadele edecek aydın tipler lazım. Sefaletin sebebini bilen adam lazım. Romancının vaz'edeceği felsefe böyle olacaktır. Tabii endişem sadece bu değil, ortada bir de estetik endişe var.»

«Olumlu tip vardır. Ve olumlu tip de doğrudan doğruya romancının kendisidir. Yani dünya görüşüdür romancının, dünya görüşü içerisinde kendi memleketinin geleceğidir. Olumlu romancının kendisi, yurdu ve dünyası hakkındaki görüşüdür. Memleketi ve umumiyyede insanlık üzerindeki düşüncesidir.»

Orhan Kemal 1960'larda böyle düşünüyordu. Bu düşünceleri ölene kadar da değişmedi. Ama gelişti, çeşitlendi ve yeni boyutlar kazandı. Murtaza adlı eşsiz romanına iki bölüm daha ekleyerek genişletmesi, bir bakıma tamamlanması ve yeni Murtaza'lar yazmak istemesi Orhan Kemal'in gerçekten yaratıcı bir yazar olduğunu kanıtlıyor. Edebiyatımızın bu büyüklüğü ustası idealist dünya görüşünü reddeder, ona karşı çıkan bir yazardır. Eserlerinde kişileri ve olayları idealize etmedi. Yazdığı her şeyi gerçeğin güneşine acık tuttu. Ama kaba gerçek değildi, ham gerçek değildi yöneldiği. Gerçeğe, var olana, yaşayana, sürüp gidene ne sevgisi kaldı, ne de onları olduğu gibi yansıttı. Bütün şartların değiştirilebileceğine inanarak yazdı. İstisnai ve özellikle Gorki'yi iyi okumuş olanlar Orhan Kemal'in bu yanını hemen anlayacaklardır. Karamsar değildi Orhan Kemal. İnsanları, özellikle ezilen sınıf ve tabakaların insanlarına bön bir iyimserlikle de yaklaşıyordu. Hangi kitabını okursanız okursanız, yıkıntılar içinde bir toprak, kimsesiz olanaksızlıklar içinde bir olanak, çıkış yolu; ölümler içinde dirimlik, yani bir doğuş vardır. Birakalım dışardakilerin serüvenlerini, içerdikilerin: 72. Koğuştakilerin bile serüvenleri çıkmaza saplanmaz. Hayattan umudu kesmeyi, bir şey beklemeyi, dünyadan bezmeyi, onu sırt çevirmeyi nerdeyse yasaklamıştır Orhan Kemal. Zorluklara, açlık yıllarına, geçim kaygılarına, tutuklanmalara ve baskılara aldırılmıyarak bilinciyle dava adamlarına ve büyük yazarlarına özgü bir dirençle karşı koymuştur hepisine. Oysa, onu yürüdüğü aydınlık, verimli ve örnek olduktan altıyabilecek bütün şartlar hazırda. Daha doğrusu iktidarlar tarafından hazırlanıyordu. Egemen sınıfların bir darbesine, o darbenin güleliden -varsa- daha büyük bir gülele karşı koydu. «Alacaksın rakı şişesini, vurup dibini kıracaksın. Geri kalan kısmı çatalı olur ya, işte onunla nasıl iş görüyorsa kafası kazan, daralan bir insan, öyle çalışacaksın. Keskin, parçalayıcı ve yırtıcı bir gücün olacak. Yoksa pezevenge benzetirler insanı.» diyordu. Yunusadı mı Orhan Kemal? Hayır. Ne yunusadı, ne sapıttı ve ne de bunadı. Her geçen gün sezgisine, sağduyusuna keskinlik, aklıma ve kavrayış yetisine olgunluk kazandırıyordu. Emekçi sınıfların kendilerini sömüren sınıflara karşı yapacakları mücadeleye inarak başladı yazarlığa.

Aynı doğrultuda sürdürdü; inancını yitirmeyi ve savaşı da alarak, Durmadan yazdı. Yazmak ve yaşamak eş anlamlıydı onun için. Geçim sıkıntısı yüzünden aceleyle getirdiği kitapları oldu, ama yararcılığını etkilemedi bu zorunluluk. Çünkü kuru bir yazarı değil, usta bir yaratıcıydı Orhan Kemal.

«Çamaşırcının Kızı»na, «Suçlu»lara, «Gurbet Kuşları»na, «Sarhoşlar»a, «Cemile»ye, «Kaçak»lara hiçbir zaman tepeden bakmadı. Onlar üzerinde ileri geri çıkarımlar yapan bir edebiyatçı - filozof ukatılığına düşmedi. İnsanlara acıyor diye bir söylenti çıkardıklarında şöyle söylemişti:

«Ne olacak insanlar? Suçlu düşecek, sefil, perişan düşecek, şunu yapacaklar, bunu yapacaklar... Ben bana tahammül edemem. Çünkü onları kendi çocuğum, kendi evladım yerinde görüyorum. Dünyalarının yıkılmasını istemiyorum. Yüzyıllar boyunca gelip geçen insanları kast ediyorum aynı zamanda. İnsanoğlu kolay kolay mahvolmuyor, yıkılmıyor.»

Gerçekten de insanoğlu savaşlar, kıyımlar, sömürül-ler görmüş ama dayanmış, ayakta kalabilmiş. II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'sı, Kore, Vietnam, Afrika, Küba, Ortadoğu, Kamboçya insanoğlunun yigilik serlivenine birer örnektir. Orhan Kemal bunları çok iyi bilen bir yazardı. Kendi halkını dünya halklarıyla birlikte düşünüyordu. Orhan Kemal'in önemle belirtilmesi gereken bir başka yanı da «taviz»siz yaşamış olmasıydı. Küçük hesaplar peşinde koşmadı. Çektiği çilelere karşılık kimsenin çanağını yalamadı. Yaratarak omuzladı bütün engelleri. Sonunda hakettiği üne kavuştu, ama başı dönmedi. Ne dostluklara dayadı sırtını ne de edebiyat salonlarının «müdavimi» oldu.

«Sosyalist romançı, siyasal buyrukları süsleyip püsleyeceğine yaşamın içine daldım. Sanat yoluyla gördüğünü yansıtsın, gizleneni açığa vursun, gerçek nedenleri bulsun, toplumsal düzenin çarklarını, olayların karışıklığını, derin anlamlarını ve genel devinimi bulup gün ışığına çıkarsın. Ezbere, dua kitabının kafasına kakılmasını değil, gerçeklerin açık açık anlatılmasını isteyen okuyucunun kendisi bir değişikliğin kaçınılmazlığına, gerekliliğine karar vermelidir.» -Jenn Freville, Eğilim Yapıtın Kendinden Çıkmasıdır; Yeni Dergi, Marx'çı Eleştiri Özel Sayısı-

Orhan Kemal yukarıdaki doğru saptanmış ilkeleri kusursuz sayılabilecek bir şekilde uygulaması olan bir romancıdır. Orhan Kemal okuru dünyaya yaşlı gözlerle bakmaz; inanca, gülele ve onu değiştirmek isteğiyle davranır. Ayrıca türkçenin kullanışındaki güzelliği, karakter yaratmadaki başarıyı da görür.

Orhan Kemal'in son yıllarda yazmağa başladığı oyunlar diğer alanlardaki başarılarının tamamlayıcısı, uzantılarından. Orhan Kemal gibi öne ve büyük bir yazarın ölümü edebiyatımız için bir kayıptır. Kişiliğinin ve eserlerinin önünde saygıyla eğiliyoruz. Onun ardından yapacağımız şey, burjuva pilliçiliği olmayacaktır. Bugünkü ve yarınki kusaklara düşen görev Orhan Kemal'in açtığı yolda ilerlemek, getirdiklerini geliştirmek, yılmadan işlediği toplumsal gerçeği anlayışı daha büyük kitlelere ulaştırmaktır.

marksist toplum tipolojisi
konusunda son gelişmeler

asya tipi üretim tarzı ve bir tuzak

oysa sencer

a) Toplumların tipolojisini yapma ve evrimleşme doğrultularını çizme denemesi çağlar boyunca, sosyal düşünce- nin sosyal felsefenin, sosyoloji, antropoloji, tarih ve genel olarak sosyal bilimlerin başlıca ilgi alanlarından birini meydana getirmiştir. Doğal tarihin gelişmeleri bu ilgiyi artırmış, sosyolojinin sosyal alanın kanunlarını bulma iddiası ve amacıyla doğması, toplum tipolojisi ve evrimleşme konularına yeni bir boyut kazandırmış, gelişen antropoloji bilimi yer yer konudan kaçınmak istese de, gerekli temelleri sağlamış; marksizm, konuyu öğretisinin belkemiği yapmış, böylece 19. yüzyıl sonlarına gelindiğinde «tipoloji» kavramı sosyal alana bilimsel ve çözümlenmesi gereken bir kavram olarak kesinlikle girmiştir.

Çok çeşitli biçimler kazanan, farklı temel etkenlere dayanan tipoloji ve evrimleşme taslaklarından biri, marksizmin sunduğu taslak, konumuz gereği bizi ilgilendirmek- te; öte yandan da dünyadaki son gelişme ve siyasal-ideolo- jik akımları değerlendirmede, iyi bir ipucu olması yönünden, ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu inceleme çerçevesinde marksizmin temelince, «dya- lektik ve tarihsel maddeciliğe» dönmeyeceğiz. «Tarihsel maddeciliğin», «dialektik maddeciliği» tarih ve toplumlara da uyguladığını, yani toplumların tarihini dialektik bir süreç içinde geliştiğini ve bu evrimleşmenin temelindeki hareket ettirici gücün, toplumların maddi şartları, yani üretim biçimi, giderek teknolojiadaki gelişmeler olduğunu hatırlatmakla yetineceğiz.

Alt-yapının, ona bağlı olarak da üst-yapının değişmesi belli bir evrimleşme süreci ile, yani birbirini izleyen belli toplum tiplerinden geçilerek olur... İşte burada Marx ve Engels «toplum tipolojisi» ve «evrimleşme» kavramlarına girerler.

marx ve engels'in toplum tipolojisiyle ilgili fikirleri

Marx ve Engels'in, konuyla ilgili ilk fikirlerine 1845- 1846 yıllarının ürünü olan «Alman İdeolojisinde» rastlıyoruz. Burada sosyal işbölümünün çeşitli aşamalarının değişik mülkiyet biçimlerine karşılık olduğu ilkesinden kalkılarak şu mülkiyet biçimlerinden yani şu toplumsal tiplerden söz edilir:

İkkel «kabile» mülkiyeti, köleliğin de bulunduğu antik kamusal veya devlet mülkiyeti, feodal veya tabakalar mülkiyeti, kapitalist mülkiyet.

Bu çözümleme 1848'de yayınlanan Komünist Manifesto'nun temelidir. Manifesto'da 3 ayrı sınıflı toplum biçi-

minden söz eder: Antik çağın köle toplumu, feodalizm ve burjuva toplumu.

Bu tipoloji ve evrimleşme gerisinde 1853 yıllarına kadar bir değişiklik görülüyor. 1853 baharı, Marx'ın Doğu ile ilgilenmeye başladığı tarihtir. Bu ilginin ilk izlerine Marx ve Engels'in birbirlerine yazdıkları mektuplarda rastlarız (Marx: 2 Haziran 1853 tarihli mektup, Engels: 6 Haziran 1853 tarihli mektup) Bernier ve benzeri gezginlerin notlarından Marx ve Engels çok önemli bir sonuç çıkarırlardır; Doğu'da özel toprak mülkiyetinin yokluğu. Yine o sıralarda New York Daily Tribune'da Hindistan'da ügfil makalesinde Marx bu gözlemiyle sınırlanmaktadır. Böylece doğu kavramı marksist toplum tipolojisine 1853 yılında girmeştir. Kavramın ve çağdaş tartışmaların sınırsızlığına, Marx'ın «Doğu» yada «Asya» tipolojisini etrafı ve ciddi bir şekilde incelediği notların (Grundrisse der Kritik der Politischen Ökonomie) adıyla yayınlanan taslaklarını «Formen der kapitalistischen Produktion von Hergehen» adlı bölümü) ancak 1939-1941'de Moskova'da yayınlanabilmiş olmasıdır...

1858 yılına gelindiğinde, Marx, artı-değerin sırrını bulmuş ve ekonomik politikanın eleştirisi sağlan bir temele kavuşmuştur. Marx'ın asıl ilgisi ve amacı kapitalist toplumu gözlemlemeye ve kapitalist ilişkileri eleştirmeye yönelmektedir. Özellikle bu konuya dönük olmakla birlikte, edilmekte olduğu yeni bilgiler Marx'ı, kapitalizmi öncesi ekonomik süreçlerin çeşitliliği düşüncesine sürüklemiş ve «formen» bu düşüncenin sonradan uzun yıllar unutulmuş ürünü olmuştur. Oysa artık 1853 gözlemlerinin de yarattığı yeni bir tarihsel evrim gerisi söz konusudur. 1848-49'da Alman İdeolojisi'nde dağınık taslak halinde bulunan kabile aşaması gözlenmesi zenginleştirilmiş. Devletin doğuşu, sınıf topluma geçiş eğitimi açıklanmaya çalışılmış ve basit çama karışıklanmış, gelişmiştir. Herde, ana konumuz olan bu gelişmeye değinmek üzere simdi Marx ve Engels'in düşüncesini izlemeye devam edelim...

1858'den 1877'ye kadar Kapital ve Anti-Dühring'de, bir yandan basit semayı geliştirecek, kabile toplumu, Devletin doğuş biçimleri, yönetici sınıf, İkkel kabile mülkiyeti gibi kavramlar, öte yandan da feodalizden kapitalizme geçiş, kapitalist toplum gibi, bir kısmı yeni geliştirilmiş semaya katkılarla bulunan, bir kısmıysa klasik semayı geliştiren konular işlenir ve açıklığa kavuşturulur.

1880'de, 1870'den beri süren Rus Komünü üzerine yaptığı çalışmalar, 1863'de öğrendiği Meuser'in eski germanik topluluk konusundaki araştırmaları, Kovalevskiy'nin verileri, Marx'ı, yeni bir kavram, «kutsal toplum» kavramını geliştirmeye sürükler. Böylece artık «Asya» pengelenmiş ve tarihsel toplumlar daha diğünük bir biçim kazanmaya başlar, bazı sorunlar açıklık kazanır.

1883-1884'de Morgan'ın buluşu, İkkel tarih gerisine yeni katkıları getirir. Klan organizasyonunun sosyal rolü önem kazanır. Avrupa dışı tip biçimlenmelerin merkezi Asya'dan Amerika'ya, Hindistan modelinden Amerika yerlileri modeline kayar. Engels'in «Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni» kitabı bu çağın ürünüdür ve tarihsel maddeci temel ve klasik şıma üzerinde, çok daha karışık ve açıklanmış bir model yükselir.

Tipoloji ve evrim konusundaki bu gelişmeyi kısaca özetleyecek olursak: Marx ve Engels'in bu konudaki düşünceleri elde ettikleri yeni bilgi ve veriler doğrultusunda bir gelişme göstermiştir. Bu gelişmede metod, yaklaşımlar, temel felsefe değişmemekle birlikte metodun uygulandığı içerik değişikliği ortaya konan tipoloji ve evrim seması da değişmiş ve genişlemiştir. İlk yaklaşımda İkkel, antik, feodal burjuva olarak belirlenen tipoloji; özellikle İkkel kabile toplumundan mülkün çıkışların çeşitliliği fikri ile geliştirilmiş ve yeni tipler eklenmiştir.

(1) M. Godefier: «La Pensée de Marx et d'Engels Aujourd'hui et les Recherches de Demain.» La Pensée No. 143, 1969.

Bunlardan en önemlisi şüphesiz ki, çağımızda -siyasal olaylar gereği- çok tartışılan «Doğu» veya «Asya tipi» dir. Avrupa tipolojisi dışında kalan yapılar ilgi alanına girmez olmakla birlikte Marx'ın, hatta Engels'in Batı'ya dönük düşüncüler olduğu söylenebilir. Marx Avrupa'da kapitalist gelişmenin modelini çizmek istemekte ve kapitalizmin eleştirisinden sosyalist topluma varsayımının konatılmasına varmayı öngörmektedir. Hıçbir şekilde, evrensel bir tarih ve sosyoloji kurma çabalarını inkar etmek anlamına gelmez de bu Batı'ya dönüldüğü unutulmamakta yarar vardır. Böylece «Form»daki çözümlemelerden ve sonraki yapıtlarda yer yer, adeta geçerken şöyle bir dokunulmuş işlenmiş Marx, hatta Engels'in Avrupa dışı bir gelişmeyi bildikleri ve düşündüklerini çıkarabilecek de, kesin çizgilere varmamız mümkün olmaktadır. Yalnız şu kadarını söyleyebiliriz ki, sonraki yapıtlarında bu konuya etraflı yer vermemiş olmaları, kavramı (yani tipolojik kavramları) reddettilerini değil, ilgi alanlarına dahil etmediklerini gösterir. Böylece genaya pek çok katkıların yapıldığı «Atların, Özel Müllüyetin, Devletin kökeni»nde bile -hatta Engels'in 1891'de yaptığı değişikliklere rağmen- yeni tiplere yer verilmiş, klasik şema ile yetinilmiştir.⁽²⁾

Bugün artık bilinen gerçek şudur ki, özellikle daha evrensel bir deha olan Marx, Avrupa dışı biçimlenmeler konusunda sandığından büyük ilgi göstermiş, sandığından çok yer ayırmış ve düşünmüştür.

marksist toplum tipolojisinin marx sonrası macerası

Marksist toplum tipolojisinin Marx sonrası macerası ne olmuştur? Bu pek az bilimsel varsayımın veya kavramın başına gelebilecek bir maceradır. Buna yol açan, genel olarak marksizmin bilimsel yönünün eylemsel yönünden ayrılmaması, Marksist felsefenin özünde teori-eylem birliğinin bulunmasıdır.

Marksizmin, özellikle 1917 devriminden sonra, geniş çapta tartışma konusu olmaya devam etmiştir. Özellikle Marx'ın öngördüğü devrimin, gelişmiş kapitalist aşamadaki bir toplumda değil de Rusya'da gerçekleşmesi, öte yandan Çin'deki devrimci hareketlilik ve saplanan devrim stratejisi, tartışmaların belkendiğini meydana getirmiştir. İşte bu noktada evrimleşme senarileri toplum tipolojisi kavramı, özellikle de Doğu tipi kavramı önem kazanmaktadır.

Rusya'da Asya Tipi Üretim Tarzı tartışmaları 1920'ler, de başlar, 1930'a kadar oldukça geniş yığnada sürer. ATÜT kavramı önce Plekhanov'un hatışını görmüştür. Bu onun popülist olduğu dönemlerde, oldukça ise yarar bir kavramdı. 1908'de yayınlanan «Marksizmin Temel Sorun-

(2) Marx'ın konuya özellikle 1870'lerde çok ilgi duyduğunu biliyoruz. Ancak temel yapıtlardan çok özel mektuplar bunun isaretidir. Ayrıca Kapital'in «Asya tipi sosyal biçimlenmelerle ilgili bölümleri unutulmamalıdır.

(3) Asya Tipi tartışmalarının, özellikle Rusya'daki gelişmeleri için bak: Eric Hobsbawm: Les Formations Précapitalistes dans l'Œuvre de Marx et d'Engels. «Kapitalizm Öncesi Ekonomi Şekilleri»ne Giriş. Jean Suret - Canale: Problèmes Théoriques de l'Économie Internationales à la Lumière du Marxisme dergisi. Özel sayı: 57 - 58).

Jean Suret - Canale: Problèmes Théoriques de l'Économie des Premières Sociétés de Classes (Aynı dergi, aynı sayı).

Yassili Strouvé: Comment Marx définissait les Premières Sociétés de Classes? (Aynı dergi, aynı sayı). Yuri Garouchantz: Deux Etapes de la Discussion (aynı dergi, aynı sayı). E. Varga: Sur le Mode de Production Asiatique (aynı Dergi, aynı sayı).

ları kitabında «Asya» ve «Antik» üretim tarzlarını, «ekonomik gelişmenin aynı düzene rustlayan ve yanyana varolan iki tipi olarak görür. Plekhanov burada bir coğrafi determinizme saptanmakta ve sınıf mücadelesini adeta Rusya sınırları içine hapsetmektedir. ATÜT kavramının Plekhanov için pratik yararı ise Marx'ın Asya toplumlarında özel mülkiyetin bulunmaması düşüncesinden hareketle, Bolşeviklerin toprağın millileştirilmesi siyasetine karşı savaşımdır. Lenin, Plekhanov'a karşı mücadele ederken ATÜT kavramını kullanmıştır. Buna dayanarak, bazıları Lenin'in ATÜT'den yana olduğunu iddia etmişlerdir. Yalnız bu iddia kabul edilemez. Aksine, «aslateline», «Doğu sistemi» terimleri, Lenin tarafından çoğunlukla «gerilik», «ağır gelişme temposu» anlamına kullanılmıştır.⁴⁰ 1920'de yazıldığından 10 yıl sonra Pravda'da yayınlanan makalesinde Lenin, beş aşama içerisinde yeni görülmektedir.⁴¹ Stalin, «Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm» kitabında, Alman ideolojisinin klasik şeması ile yelir ve «Tarihte beş ana üretim ilişkisi bulunmaktadır: ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist tipleri» sözleriyle Asya Tipi'nin varlık alanını resmen ortadan kaldırarak 1920'lerden beri devam eden Doğu veya Asya tartışmalarına bir anlamda son verir. Yine de tartışmalar sürüp gitmiştir.

Asya Tipi kavramının bütün tartışmalara ve kazandığı öneme rağmen resmi öğretilde, sonraları da sosyalist ülkelerde benimsenmemesinin siyasal ve ideolojik nedenleri vardır. Siyasal plandaki en önemli iki neden, bir yada Sosyalist bir devrin gerçekleştirmiş olan Rusya'nın sosyo-ekonomik yapısı konusundaki tartışmaları önlemek, öte yandan da Çin devriminin stratejisi konusunda Komintern'in 1928-1927 yıllarındaki görüşünün dışında görüşleri engellenektir.

Tartışmanın pratik bir önemi kazanması ve salt bilimsel olmaktan çıkması 1927'lerde, Doğu'daki ilk devrimci dalgalanma başarısızlığından sonradır. Bu durum Komintern'in ve SSCB'nin karşısına Asya'nın gerçekte devrimci güçlerine her türlü yardımı sağlama, duruma uygun bir taktik yaratma, bağımsızlık savaşının niteliğini belirleme görevini yüklemiştir. Doğu toplumlarının yapısı üzerine tartışmalar bu sırada alevlenmiş ve ATÜT kavramı Parti Edebiyatında yerleşmeye başlamıştır. 1927'lerde Komintern'in önerdiği strateji, Çin'de demokratik devrimin gerçekleştirilmesi, yani bir yandan emperyalizme bir yandan da feodal kalıtlara karşı savaş verilmesidir. Bu strateji, karşısında iki farklı görüş bulunmaktadır ki, bunlardan birincisi Çin'de bir hareket kapitalizminin gelişmiş olduğu, yani verilecek devrimci kavga, emperyalizme karşı değil de kapitalizme karşı verileceği yolundaki Troçkist görüş, diğeri de yine aynı dönemlerde, Rusya'daki tartışmalar sonucunda yaygınlaşmaya başlayan Çin'in ATÜT modeline girdiği görüşüdür. Her iki görüş de Komintern stratejisinin karşındadır. Bu bakımdan, da ATÜT görüşü, resmi öğretilerin dışında bırakılmıştır.

İdeolojik alandaysa, marksizmin tipolojik kavramının böyle derinlemesine tartışılmasının, bir ölçüde, devrimin hemen arkasından, marksizm üzerinde şüpheler yaratılabileceği kuşkusuna vardır. Gerçekten de ATÜT tartışmaları bir noktada, marksizmin önerdiği tarihsel aşamaların şüphesi konusu yapılmasına ve giderek, teorinin bütününe zedelenmesine yol açmaktadır. Bugün, tartışmalar çok daha ileri ve olgun bir düzeye eriştiğinden, böyle bir tehlike ve kuşku söz konusu değilse de, 1930'ların havası ve tartışmaların ikiliği içinde, saklanması gereken bir noktadır.

1930-1931 yıllarında Tiflis ve Leningrad'da yapılan tartışmalar, böyle bir sosyo-politik ortam içinde, Asya Tipi'nin, köleciğin ve daha çok da Feodalitenin bir çeşitlenmesi olarak kabulüne varmıştır. Leningrad tartışması sonucunda şöyle denmektedir: «Biz Doğu'da Asya Tipi Üretim Biçiminden değil, feodalizmin orijinalitesinden söz etmeyi yeğ-

⁴⁰ Youri Garonchiantz: A.g.m. s: 129-130

⁴¹ Jan Pecirka: A.g.m. s: 65

tutuyoruz.» Böyle bir dar yorumla, aynı zamanda Emperyalizmin ekmeğine yağ süren ve sömürgeci bir toplumun üyesi olmaktan çoğunlukla kurtulamayan Batı'lı sosyalistlerin de itibar ettiği «Asya ülkelerinin kural ve evrim dışılığı», «Asya ülkelerinin tarihsiz toplumlar oldukları» düşüncesi de darbe yemektedir.

Bilimsel alanda bu tutum, köleciliğin ve feodalizmin sınırlarının genişletilmesine ve bu genel tipler içinde pek çok çeşitlemelerin kabulüne varır.

Ancak son yıllarda, Çin devrimi ve Çin-Rus Çatışmasından sonra, kavram yeni bir önem kazandı. Bu defa kendini Batı'lı bir ülke sayan Rusya, Sosyalist Blokun liderliği tartışmasında «Asya Tipi» kavramını Çin aleyhine geliştirebilir ve evrim dışı bir ülkenin Sosyalist Blok liderliğine adaylığını geçersiz hale sokabilirdi. Nitekim Rusya'da konu yeniden bilimsel tartışma alanına çıkmıştır. (Buna karşılık Çin bir süre Asya tipi olmadığını ispatlamak için çırpılmıştır.) Yalnız yine de Rus bilimadamlarının kavramı ihtiyatla karşıladıklarını ekleyelim.

Ayrıca konunun 1960'lardan bu yana özel bir önem kazanması, üçüncü dünya ülkelerinde başlayan hareket, Asya, Afrika, Güney Amerika ülkelerinin sosyalizme geçiş çaba ve yolları ve sosyalizme yönelmiş devrimci hareketlerin gelişmiş kapitalist ülkelere çok bu klasik tema ve tipoloji dışı ülkelere ortaya çıkmasıyla ilgilidir.

Ana soru şudur: Köklerinin Marx'da bulunduğu bugün artık inkar edilmeyen «Asya yada Doğu tipi», az gelişmiş üçüncü dünya ülkelerinin evrimini, bugünkü durumlarını ve geleneklerini açıklayabilecek bir temel varsayım olabilir mi? ATÜT tartışmaları ilk bakışta görüldüğü kadar yararlı ve verimli midir?

Önemli olan nokta, artık bu sorunun, hiç değilse kısmen objektif ve bilimsel bir şekilde sorulabilmesidir.

toplum tipleri ve asya tipinin tipolojideki yeri

Bu soruya cevap vermek üzere son tartışma ve katkılara geçmeden önce, kaynaktaki biçimiyle kısaca toplum tiplerini, hangi doğrultuda evrimleştiklerini ve Asya tipinin Genel Tipolojideki yerini görelim...

Bilindiği gibi, yapının tümüyle ele alınır ve yorumlarsa, Marx'ın hayatının sonuna kadar geliştirdiği şemada yer alan tipler evrim sırasıyla şunlardır:

Önce İkel Komünal Sistem: Marx'ın düşüncesinin ilk gelişme dönemlerinde ilkel komünal sistemden, yani kollektif kabile mülkiyetine dayanan ilkel toplumdaki tek bir çıkış: köleci antik çıkış varken, «Formen» de ifade edildiği biçimiyle, artık üç, hatta dört çıkış yolu vardır: İkel komünal sistem bu mümkün tiplerden birine doğru evrimleşebilir. Şemaya katılan bu yeni tipler Doğu, Antik Germen, az incelenen ve Doğu sistemine benzeyen Slav tipleri. Şu halle evrensel insanlık tarihinin bütünü için söz konusu olmasa bile, kısa tarih süreleri için toplumların tek bir doğru üzerinde değil de çevre şartlarına ve iç dinamiğe göre çeşitli yönlerde evrimleşmesi mümkündür. Marx'da bu imkan ortaya konmuştur ama bu dört ayrı çıkış sonuna kadar ayrı yollar mı izleyecekleri yoksa çeşitli etkilere bir sonraki aşamada mı buluşacaklarına pek değinilmemiştir. (Bizce bu günkü tartışmalar tam da bu noktada toplanmaktadır. Tek aydınlık, Marx'ın bu biçimlenmelerin evrime dayanaklılıkları üzerine yaptığı gözlemlerlerdir.)

Bu dört mümkün çıkıştan sonra (yani 2. aşamada dört biçim mümkün) bir üçüncü aşama olarak feodalite konulmaktadır. (Ama acaba hepsi feodaliteye varacaklar mı, yada bir kısmı atlayabilecek mi?) feodaliteden sonra gelen kapitalist aşama ve geleceği öngörülen Sosyalist toplum aşaması...

Feodal ve kapitalist tipler yada aşamalar özellikle Ba-

tı tarihi için tartışma götürmez biçimde açık ve açıklanmış olmakla birlikte, ilk aşamalar çok tartışmalıdır.

Marx'ın «Asya tipi»ne verdiği önem ve ilkel komünal toplumdaki Germanik ve Slavik çıkışları geçici sayarken «Doğu Tipini» temel bir tip sayması ayrıca da bu tipin bugüne uzantıları kavrama bir kere daha önem kazandırmaktadır.

Ekonomi Politigin Eleştirisi'nin önsözünde «genel çizgileriyle Asya, antik, feodal ve modern burjuva üretim tarzları toplumun ekonomik şekillenmesinin ilerlemesinde ayrı çağlar olarak gösterilebilir» demektedir. (Bu fikrin açıklanması Formen'dedir.)

Demek ki Marx, Asya tipini diğer tipler yanında bir temel tip olarak almıştır.

Bu temel tipin özellikleri nedir? «Formen»den çıkarıldığı kadariyle, ilkel komünal toplumdaki mümkün dört çıkışın temel farklarından biri evrimleşebilme potansiyelleridir. İşte «Asya tipi» evrimleşmeye, çözölmeye ve başka bir tipe kendi iç dinamiğiyle geçebilmeye en az elverişli olan evrime en çok dayanan tiptir. Belki bu yüzden de Slav ve Germanik tipler ancak feodaliteye geçiş tipleri veya bir geçit katalizör niteliği taşıırken Asya tipi baş başına bir tip olarak varlığını koruyabilmektedir. Pekî bu evrimleşmeye direnç nasıl bir ekonomik yapıdan beri gelmektedir. Burada Asya tipinin özelliklerine giriyoruz.

«İklim ve bölgesel şartlar, kanal ve su yolları ile yapılan sulama, Doğu tarımının temelini teşkil eder... Suyu iktisadi ve ortak kullanma ihtiyacı... uygarlığın geri, toprağın çok geniş olduğu Doğu'da merkezî hükümetin müdahalesini gerektirmektedir. Bütün Asya hükümetlerine düşen iktisadi görev, kamu işleri yapmaktır.»⁽⁶⁾

Formen'deki açıklama, geliştirilmiş olmakla birlikte, temelde bundan pek farklı değildir.

a) Başka türlü tarım yapılamıyacak bölgelerde kamu ihtiyacı ve özel koşulların yol açtığı komünal mülkiyet.

b) Bu komünal mülkiyeti elinde bulandıran merkezi otorite veya devlet (doğu despotizmi)

c) Köylünün toprağın mülkiyetine sahip bulunmaması ve artık ürünün bir kısmının devlet tarafından gaspedilerek bir kısmının kamu işlerine yatırılması, (halkın genelleşmiş köleliği).

d) Köy toplulukları içinde zanaatkarlık ve tarımın kendi kendine yeten birliği.

e) Yukardaki nedenlerle, diğer sistemlere oranla çözölmeye ve ekonomik evrime daha çok direnmesi.

f) Bütün direncine rağmen, yine de çok az iç dinamikle (belki ticaret), ve aslında dış dinamikle çözölebilmesi.

İşte çok özetlenmiş olarak Doğu Tipi'nin Marx'daki görünüşü.

Şunu da eklemek gerekir ki, Marx Asya'ya da «Doğu tipi» derken bir coğrafi sınırlandırmadan hareket etmekle birlikte, hep bu sınırlandırma içinde kalmıyor ve örneğin Peru yada eski Kelt toplumunu, Asya'da Hindistan'ı, öte yandan Mısır, Mezopotamya gibi ilk ırmağın uygarlıklarını da Asya tipine sokuyordu.

Aşağıdaki bölümde göreceğimiz gibi bugünkü tartışmaların daha çok Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerince merakla izlenmesi bu açıdan bakıldığında da doğaldır.

Yeni tartışma ve katkılar

Gerçekte «Asya Tipi» konusu, Marx'daki şekliyle olmasa da, adı koyulmadan ve örtük biçimde 1917 ihtilali sonrası Komintern döneminde (Komünist Enternasyonal) ateşli tartışmalara yol açmıştır. Komünist Enternasyonal'in 1920 yılı ikinci kongresi, Batı'da dönük komünist ay-

(6) Marx: The British Rule in India, June 1853

Çinlilerin Doğu'nun uyanan ülkelerinin komünist delegelerinin komuyu tartışmaya başladıkları ilk dönemdir. Bu tartışlarda artık dünya ihtilalinin eksenini Batı'dan Asya'ya doğru kaymakta, Avrupa'dan beklenen devrimin belki de Asya'dan gelebileceği fikri gelişmektedir. Kendisi aksini iddia etmekte biriktir, Rusya da bir bakıma bir Doğu ülkesi değil midir? Özellikle Doğu'dan gelen delegeler arasında daha sonraki kongrelerde bu fikirler komünist (!) bir Türkcülük ve Paulsizmizm noktasına varılana kadar geliştirilecektir.

Sorum'un düğüm noktaları, bir yanda Doğu ülkelerinin, Batı emperyalizminin sömürdüğü proleter ülkeler oldukları ve emperyalizme karşı millî mücadeleler yapmaları gerek, diğ. Öte yanda da kapitalist bir aşamaya girememiş bu ülkelerin bu aşamayı atlayarak sosyalist aşamaya varabilmeleri konusunda toplanmaktadır.

Aynı doğrultuda gelişen Çin Milliyetçiliği ve Çin ihtilali bu örtük Asya tipi tartışmasını noktahtyan olaylardan-
dır.

Devrim Avrupa'dan beklenirken, Asya'dan doğan bu olağanüstü olaylar ve bu örtük tartışmalar yine de Batı dışı ülkelerin farklı gelişme şartlarının ürünü değil midir? Martın 1907'de Rusya'ya da karşı olarak ortaya atılan «Doğu Rüzgarı, Batı Rüzgarını geçti» sloganı gerçekte bu Doğu-Batı, yani emperyalist ülke - sömürülen ülke çatışmasını en açık biçimde dile getiren bir sloganıdır.

1930 - 1940 arasında bu örtük siyasal, ideolojik tartışmalar yanında «Asya tipi» kavramı daha bilimsel boyutlar içinde de ele alınmaya başlanmıştır.⁷⁾ 1930'larda Japonya'da bazı çalışmalar olduğunu biliyoruz... 1939-40'da «Grundrisse, so...» ve onun bir parçası olan Formen'in Rusya'da yayınlannası tartışmanın yeniden başka boyutlarda başlayabilmesine yol açtı. Bu dönemin tanınmış kişisi, marksist Stranvski'nin yanında anti-marksist Karl A. Wittfogel'dir. Wittfogel'in «Doğu Tarihine Teorisi» adlı yapıtı 1938'te inmiştir. Formen'in çıkmasından sonra da öüne dokunulmadı, yeniden gözden geçirilmiştir. Çin tarihi uzmanı olan Wittfogel'in teorisi marksistlerin bilekennine uğramış sonunda antimarksist bir noktaya varmış ama, sonraki Asya tipi tartışmalarına «hidrolik toplum», «doğu despotizmi», «yönetici sınıf-devlet özdeşliği», «kamu görevleri yüklenmiş devlet», «kamusal mülkiyet» v.d. gibi önemli kavramlar da getirmiştir. Marx'da bulunan kavramlar Wittfogel ile birlikte açıkık kazanarak (ters yönde de olsa) tartışmanın kilit noktalarını meydana getireceklerdir. Sonraları pek hehmi «Doğu Despotizmi» (1964) kitabında Wittfogel aynı teorini geliştirecektir. Asya Tipi tartışmalarını bu anlamda yaygınlaştıran olana açısından teorisini özetlemeye gelselim.

«Bu durumunun gösterdiği değişiklikler çeşitli toplum tipleri yaratır. Bu anlamda tarımcı (ilkel) toplumları kurı tarım yaparlar, sulama ile tarım yapanlar olmak üzere iki ana öbeğe ayırmak mümkündür. Bunlar da kendi içlerinde derecelenmeler gösterirler. Sulamalı tarım, (ki Doğu ülkelerinin yağmur ve su durumu ancak buna elverişlidir) sulama kanalları, sulama hizmetleri gibi büyük işlerin yapılmasını gerektirir.

«Bu büyük işlerin denetimini devlet (ya da belli bir otorite) tarafından yapılır. Bağış ve bürokrasistim, yani devlet bürokrasinin bu türli fonksiyonlar yüklenmiş olmaları onları hem bütün toprakları da elinde bulunduran bir merkez haline getirir; hem de despotik bir yönetim gerektirir»⁸⁾

Wittfogel bu temel üzerinde, (yine su ve toprak faktörlerine bağlı olarak) üç tip ayırır. 1) Doğu, 2) Feodalite (Asya feodalitesi ve gerçek feodalite) 3) Antikite...

Wittfogel Doğu despotluklarının nasıl kurulduğunu ve yeniden kurulduğunu da anlatır. Batı Doğu toplumlarında kiziler suyun anormal hallerine bağlıdır. Gelişmiş doğu to-

⁷⁾ Bu dönem tartışmalarını kısa özetli verilmiştir.

⁸⁾ K. Wittfogel: The Theory of Oriental Society

lamlarında da kriz. Devlet bürokrasisinin içindeki değişikliklerle, bu bürokrasinin özel mülkiyete geçmesiyle ve kamu sektörünün zayıflamasıyla belirir. O zaman Doğu despotluğu yıkılır, ama yeni bir despot dengeyi kamu sektöründen yana sağlayacak kısır döngüyü yemler. Böylece düştan bir darbe gelmedikçe Asya toplumunu sürekli olarak kendi kendine, ama gelişmeyen bir biçimde, yenileyerek duruk bir toplumun örneğini verir.

Wittfogel'in sonuçları da pek az değişen temel önerileri görüldüğü gibi her açıdan marksizme ters düşmekte, ayrıca da duruk, değişmeyen toplumların varlığını ileri sürerek, Asya toplumlarının itilale ve değişebilir potansiyelini ortadan kaldırmaktadır. Marksistlerin uzun süre «Asya Tipi» kavramına yaklaşamamalarında, Wittfogel'in, Sencer Divitçioğlu'nun deyişiyle «dogruların yanlışlar çikartmaktaki bu maharetinin» rolü olsa gerektir. Tartışma böylece bir «hidrolik toplum» teorisi içinde kaybolur. 1940'lerden sonra, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da görülen yeni siyasal gelişmeler; üçüncü dünya sorunu, marksistler ve marksist olmayan antropolog, tarihçi ve sosyal bilimciler arasında konuya yeni bir ilgi uyandıracak. Çin-Rus çatışması ve sosyalist blok'un geçirmekte olduğu iç savaşını ve büyüme krizi, konu etrafında yaratılmış, hiç bir zaman da tam uyulmamış yassık perdesini aralayacaktır.

1962 yılında, Fransa'da «Centre d'Etudes et de Recherches Marxistes'in «Asya tipi hareket tarzı» konusunda başlattığı tartışma, son gelişmelerin başlangıç noktası olarak alınabilir. Yine bir Fransız dergisi olan La Pensée, 1964 ilkbaharında 114 numaralı özel sayısıyla konuyu tümüyle aktüel hale getirmiştir. O günden bu yana konuya ilgili derlemeler, makaleler, araştırmalar yayımlanmaktadır. 1962'den beri Sovyet araştırmaları da yeniden Asya tipi ve toplum tipolojisi kavramlarıyla ilgilenmektedirler. 1965 yılında Moskova'da Asya Halkları Enstitüsü'nün düzenlediği kongresim, özellikle de 1966'da Moskova'da Bilimler Akademisi'nin insan bilimleri bölümünün himayesinde geliştirilen tartışma, eski kategorik kavram bırakıldığını gösteriyor. Doğu Berlin Bilimler Akademisi, Japonya, İtalya, Meksika, Latin Amerika, Cezayir, Türkiye Polonya ve pek çok başka ülke tartışmaya katılıyor. K. Wittfogel bile, 1967 Ağustos'unda Ann Arbor (Michigan)'da düzenlenen Uluslararası Orientalistler Kongresi'nde, eski temalarını yeniden, biraz değişik bağında ele alarak katkıda bulunuyor ve yine marksistlerin hücumuna uğruyor. Yalnız artık «30 yıldan beri ötekini, marksistlerin «Asya» tipi konusundaki susuşlarına borçlu oldukları» bu final sürdüremiycekleri görülmüyor.

Tartışmanın bu yeni aşamasında ilginç olan ve umut veren eğilim, gittikçe artan sayıda araştırmacının ATÜTÜ, teorik olarak tartışmada yetinmeyip belli bir toplum ve belli bir sorunun araştırılmasına uygulamalarıdır. R. Gaundry'nin Çin araştırmaları, Meksika'da Mauro Ohmedo'nun Kolomb öncesi Meksika araştırmaları, marksist olmayan Amerika'da tarihçi Lewis Mumford'un Firavunlar dönemi Mısır araştırması, L. Sédov'un Kamboçya Angkor uygarlığı araştırması, Keo Manivanna'nın Laos araştırması, Bükröç'ten Prof. İsmail Banu'nun Eski Doğu'nun kozmolojisi konusundaki makalesi, Macar F. Tükeç'in Çin araştırmaları, Japon Hayakawa, Watanabe'nin araştırmaları, Türkiye'de Osmanlı toplumlarıyla ilgili araştırmalar ve burada adlarını anma imkânımız bile olmayan yüzlerce araştırma bunlardan bazılarıdır.⁹²

türkiye'de, asya üretim biçimi kavramı

Tipoloji ve özellikle azgelişmiş ülkeleri açıklayabileceği sanılan «Asya tipi» tartışmaları, Türkiye'ye belli bir geçirden girilmiş ve o zamandan bu yana yaygınlaşmıştır.

Önceleri Türkiye'de, Mars'daki biçimiyle bilinmeyen,

⁹² Rusya'daki 1960 sonrası tartışmalardan ve makalelerden bazıları dipnot olarak gösterilmiştir.

hatta marksist bir kavram olduğu bile bilinmeyen ATÜT konusu (Formen'in Rusya'da bile ancak 1939-41'de Fransa'da 1966'da yayımlandığı düşünülecek olursa bu doğaldır) bizim bildiğimiz kadarıyla, ilk kez romancı Kemal Tahir çevresinde söz konusu edilmiştir.

Yalnız daha önceleri Osmanlı ve Türk tarihiyle ilgilenen tarihçiler marksist kavramlar dışında, tımlıyla tarihçi bir tutunda, Osmanlı toplumunun özellikle orta çağda Batı'dan farklı temellere sahip olduğu üzerinde durmuşlardır. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Halil İnalcık, Mustafa Akdag ve diğerleri bunlar arasında sayılabilir. Tarihçiler bir tipoloji denemesine girmeseler de, farklı bir yapı fikrini getirerek konuya katkıda bulunmuşlardır. Daha sonra Niyazi Berkes'in çalışmaları da Marx'ın «Asya» tipi kavramına değinmemekle birlikte Osmanlı ve Türk toplumu ile Batı toplumunun farklılığı üzerinde ısrarla durmaktadır. Bir sosyal bilimci olarak Behice Beran, feodalite konusundaki geçitli dergilerde çıkan yazılarıyla, tipoloji tartışmalarını canlandırmıştır.

Nihayet 1965 yılında Selâhattin Hilav'ın Eylem Dergisi'nin 1 Mart 1965 tarihli sayısındaki «Asya Tipi Üretim Biçimi» adlı F. Tokel Ch. Farrain, J. Chesnoux'dan derlenmiş makalesiyle konu gerçek boyutlarıyla Türkiye'ye girmiş olur. Yine aynı yıl Sosyal Adalet Dergisi'nde H. Vargal'ın, «Asya Tipi Üretim Biçimi» makalesi çevirisli yer alır. 1966'da Maurice Godelier'in daha geniş çaplı «Asya Tipi Üretim Tarzı» çalışması yayımlanır. Artık konu aktüel tartışma konuları arasına girmiştir.

İlk yerli inceleme 1965 yılında Sencer Divitçioğlu'nun «Asya Üretim Tarzı ve Az gelişmiş Ülkeler» adlı broşürüdür. Burada Divitçioğlu -sonradan kendisinin de eleştireceği- bir varsayımı ortaya koymakta ve ATÜT kavramından hareketle bir az gelişmişlik modeline varmak istemektedir.

Özellikle Yön Dergisi'nde Doğan Avcıoğlu tarafından «yeni feat» olarak eleştirilen broşürü yine Divitçioğlu'nun daha geniş bir incelemesi izlemiştir. Bu, 1967'de yayınlanan ve ATÜT kavramını somut bir duruma uygulayan «Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumunu» kitabıdır. Burada model Osmanlı İmparatorluğu'nun 14 ve 15. yüzyıllarına uygulanmakta ve geçerliliği araştırılarak, doğru sonuç verilmektedir. 1967 kışında İktisat Fakültesi Öğrenciler Birliği ATÜT konusunda bir haftalık bir seminer düzenleniş, bu seminere konuşmacı olarak Selâhattin Hilav, Sencer Divitçioğlu, Kemal Tahir, Hikmet Kıvılcımlı, Müzaffer Sencer katılmışlardır. 1967'den bu yana çeşitli dergilerde genel tipoloji ve ATÜT konusuyla ilgili makaleler çıkmış, son olarak da Müzaffer Sencer, «Osmanlı Toplum Yapısı» adlı kitabında, önce Türkiye'deki tipoloji tartışmalarının bir panoramasını vererek ATÜT konusunu ele almış ve Osmanlı toplumuna uygulamıştır. Varılan sonuç, Osmanlı toplum yapısının genel çizgileriyle ATÜT içinde yerlabileceği ve özel gelişmelerin ancak bu şekilde açıklanabileceği, ancak ATÜT'in dar anlamda anlaşılmasını gerektirdiği ve Marx'ın esinlendiği Hindistan modeli dışında çok farklı bir ATÜT modelinin de bulunabileceğidir.

atüt tartışmalarının son vargıları nedir?

Bu önemli tartışmanın Batı'da ve bizdeki son vargıları nedir? Yeniden canlandırılmasını yarar ve zararları neler olmuştur?

Batı'dan marksist tipoloji konusunda elimize geçen en yeni yazılar 1968 ve 1969 yıllarına aittir. Tartışma şiddetlik gözlenmemiş görüldü.

Chesnoux'un son gelişmeleri özetleyen 1968 yılındaki yazısı⁽¹⁾ dışında Guy Debord'un 1969 tarihli «insan top-

(1) Jean Chesnoux: «Qu'en est la Discussion sur le Mode de Production Asiatique?» La Pensée n. 138.

hımlarının yeni bir sınıflandırılması için»⁽¹⁾ M. Godelier'in «Günümüzde Marx ve Engels'in düşüncesi ve yarım araştırmaları»,⁽²⁾ L. Sédov'un «Aukorien Toplum ve Asya Üretim Tarzı» makaleleri özellikle de sosyalist Bloktaki 1964'lerden sonra hızlanan tartışmalar yeni katkılar getiriyorlar.

Bir grup, klasik anlayışa bağlı kalarak, Doğu'da da kölelik ve feodalizmin sınırları böylece çok genişlemiş oluyor ve bu genişleme kavrama açıklık değil bulanıklık getiriyor. Bazıları ATÜT'ü başı başına bir aşama değil geçici bir biçimlenme olarak görme eğilimindedir. Bunlara göre ATÜT feodaliteye dönüşebilir yada kapitalizmde diğer biçimlenmelerle birleşebilir. Marx'ın, ATÜT'den doğrudan doğruya sosyalizme kolayca geçilebileceği konusundaki dağınık ama kesin fikirlerini hatırlayalım.)

Bir grup düşündür de, ATÜT'ü kölelikle feodalizmin bir bileşimi kabul ediyorlar.

ATÜT konusunda güçlüklerle yolaçan bir başka sorun da terminoloji sorunu. «Asya tipi» terimi, «İçineli dünya» ülkelerine küçültücü bir anlamla yüklenmiş gibi geliyor. Bu ülkelerin geçmiş, hatta bugünkü sorunları düşünülecek olursa, hak verilebilecek bir dayarıklı. Emperyalist ülke düşüncileri bazı «marksistler» bile uzun süre Marx'ı yanlış yorumlayarak Asya'nın bin yıllık uykusundan, yani evrimleşmeye kapalı olduğundan söz etmediler mi? Doğu Despotizmi fikri ve terimi de son çalışmalar karşısında pek uygun değil. Çünkü son araştırmalar «despot» kelimesinin Batıdaki anlam yükünü Asya için yanıltıcı olabileceğini gösteriyor. 1930 yıllarında Japon Hayakawa'nın teklif ettiği «kabileci toplum» terimi belki daha geçerli, daha kapsamlı, ama «kabile» kelimesini geniş anlamak şartıyla...

Afrika konusundaki tartışmalar ATÜT sorununa yeni boyut getirdi. ATÜT kavramı, örneğin Jean Suret-Canale'e göre Afrika toplumunun tarihini açıklamaya çok uyuyor. Ama M. Godelier'in yaptığı gibi «büyük alt-yapı» işlerinin bulunmadığı ATÜT'le büyük alt-yapı işlerinin bulunduğu ATÜT'ü ayırmak şartıyla... Bu formüle ve bu genişletilmiş ATÜT kavramına, Mme Wellscoff da katılıyor.

Yine son tartışmalar somut tarihsel ilişkilerin, özellikle le fetih, model, çevre kavramlarının araştırılmasına yol açıyor.

Üzerinde birleşilen nokta ise «alaylar ister istemez bu raya getirmiştir. Batıdan farklı biçimlenmelerin de evrimleşerek, iç ve dış dinamiklerle, en ileri aşamalara kadar geçebilecekleridir.

Bu arada Godelier'in makalesi marksist toplum tipolojisi gözden geçirirken antropoloji ve etnolojinin yeni bulguları karşısında bu tipolojinin revize edilmesi gerektiğini ileri sürmekte ama temellerin çürütülemeyeceğini de belirtmektedir. Bizce bu makale bazı noktalarıyla çok gevşek bir marksizmin süzülüşünü yapmakta, hatta anti-marksist nitelik kazanmaktadır. Guy Dhoquois'nin makalesi, biraz daha etraflı biçimde üzerinde durulmaya değer.

Dhoquois da klasik marksist tipoloji yerine, yine marksizmi temelinde dayanan ama daha bilimsel ve çağdaş verilere daha uygun bir tipoloji önermektedir.

Dhoquois'ya göre üretim tarzı kavramı ile, sosyo-ekonomik biçimlenme kavramları birbirlerinden ayrılmalıdır. Üretim tarzı belli ilişkilerle belirlenen soyut bir kavram, bir modeldir. Sosyo-ekonomik biçimlenmeler somut ve o yüzden de gelişil üretim tarzlarının etkilerini taşıyabilecek durumlarıdır. Böylece Dhoquois klasik şemaya esneklik ve kullanışlılık kazandırmakta, kulpışmaları aşabilmektedir.

Bundan sonra bir askeri demokrasiler alanı tanımlama (Engels'deki anlamıyla) slay, antik, germanik biçimlenmeleri bu alana sokmaktadır. Bunlar Dhoquois'ya göre ger-

(1) G. Dhoquois: «Pour une Nouvelle Classification des Sociétés Humaines» L'Homme et la Société, no: 11 - 12, 1963

(2) M. Godelier: A.g.a., La pensée, no: 143, 1963

çek sınıflı toplumlar değildir. İlk gerçek sınıflı toplum Asya tipi toplumdur. Ve bu sadece bir biçimlenme değil, bir üretim tarzıdır da. Bu tarzı, çeşitli Asya biçimlenmeleri gerektirir. Dhoquois üç Asya biçimlenmesinden söz eder: 1) Büyük sulama işleriyle belirlenen «Asya Üretim Tarzı», 2) Ekonomik değişimleri devletin denetlemesi ve artık ürüne devletin el koymasıyla belirlenen «Sınıf Asya tipi (alt Asya tipi)», 3) kabile tipi bir askeri demokrasi toplumunun ATÜT-ü taklidi olan «para-Asya» tipi...

Dhoquois'ya göre ortak özellikler taşıyan ATÜT biçimlenmeleri, bir aşama olmakla birlikte, zorunlu bir aşama değildir.

Dhoquois bu konuda fikirlerini şematik olarak da açıklamaktadır. Şöyle ki, ilkel komünizmden bir çok biçimlenmeyi içinde bulundurabilecek kaba feodaliteler, yada askeri demokrasiler alanına geçmekte, buradan bir yol köleciliğe giderken, bir başka yol, çeşitli Asya biçimlenmelerini kapsayan Asya tipleri alanına ayrılmakta, ama bu yollar feodalizme birleşmekte ve 18. yüzyıldan sonra gelişme bir yandan klasik gemaya uygun olurken öte yandan Asya tipleri alanı kendi içinde (giditli dış dinamik etkilere kadar) duruk kalmaktadır.

Dhoquois'ya göre kapitalizmi hazırlamaması bakımından ATÜT pre-kapitalist tarz sayılmaz. Prekapitalist tarzlar, kölecilik ve feodalizmdir.

Dhoquois, ATÜT'ün durukluğu ve evrimde elverişsizliği gördüğünde olanlara karşı, ATÜT toplumlarının da, çağımızda (özellikle dış dinamikler) kapitalist ve sosyalist aşamalara geçebileceğini kabul etmektedir.

Jean Suret-Canale'in «İlk Sınıflı Toplamların İncelenmesinde Teorik Sorunlar» adlı makalesi de, konuya açıklık getirdi bazı önemli noktalara değiniyor. «Bir üretim tarzı bir sınıflı biçiminin varlığı yada yokluğundan hareketle tanımlanamaz. Ancak üretici güçlerin belirli bir tip ve düzeyine karşılık olan üretim ilişkilerinin bütünü gözönünde bulundurularak tanımlanabilir.» Suret-Canale'e göre, «beg aşama» teorisi, sadece üretim ilişkilerine önem tanıyan, üretici güçlerin düzeyini tümüyle ihmal etmiştir. (Burada biz Suret-Canale'in eleştirdiği ATÜTçilere de uygulayarak, bunların da çoğunluk görünürlüklerinden, hatta üstyapı ilişkilerinden öteye geçemediklerini söyleyeceğiz.) Yine Jean Suret-Canale'e göre, tartışmaların verimsizliğinin bir başka nedeni «Üretim Tarzı Kavramı» ile «Sosyo-ekonomik biçimlenmenin ardarda gelen dönemleri» kavramlarının karıştırılmasıdır. Sınıfsız toplamlardan ilk sınıflı toplamlara geçişte, mülkiyet biçimleri (Asya tipi, antik, germanik tipleri), tarımsal üretim koşulları üzerinde etkili olabilecek coğrafi, tarihi, vd. özellikler yüzünden çok çeşitli görünümler kazanabilirler. Bu biçimlere ve bunları belirleyen üretim güçlerinin özel durumuna belli üretim tarzları karşılık olur ki, bunların hepsi ana aşamalar olmayabilir. Belki de sadece kapitalizm ve sonrası, yapısal özelliği yüzünden evrensel aşamalardır. Aynı evrimsellik daha önceki aşamalar için söz konusu edilemeyebilir. Öte yandan, «Üretim tarzı» ve «ekonomik ve sosyal biçimlenme» kavramları da birbirinden karıştırılmaktadır. Oysa, J. Suret-Canale'e göre, üretim tarzı, somut örneklerden çıkarılmış soyut bir modeldir. Bu karşılık sosyo-ekonomik biçimlenmeler belli bir toplumdaki görülen, somut, bu yüzden de saf olmayan biçimlenmelerdir.⁽³³⁾ Bu teorik noktalardan sonra, Jean Suret-Canale, bizdeki tartışmalara da katkıda bulunabilecek şu noktaya değinmektedir: ATÜT'ü «üçüncü Dünya ülkeleri» denilen ülkelerin geri kalmışlığını açıklamakta kullanmak aceleciliğine düşmek gerekir. Bu ülkelerin ekonomilerinin bloka-ja ve sapırılması kapitalizmin gelişmesinden başka bir nedene bağlanamaz. Nitekim «Asya Tipi» denen ülkeler kadar, Şili, Arjantin gibi sömürgecilik ve insan yoluyla kurulan ülkeler de geri kalmış yapıya sahiptirler.⁽³⁴⁾

Youri Garsuchiantz'ın 1966 yılında Sovyet «Voprossy

(33) J. Suret-Canale: A.g.m. (Aynı dergi s: 89)

(34) J. Suret-Canale: A.g.m. (Aynı dergi s: 15)

Istorik Dergisi'nde çıkan «Asya Üretim Tarzı Konusunda» adlı makalesi hem ATÜT tartışmalarını en iyi bir yorumla sergileyen, hem de tartışmalara metodolojik ilkeler getiren bir yazı olması bakımından adı anılmaya değer. Yazar için en önemli ve Asya Tipi tartışmalarına ışık getirecek sorun «Asya Biçimlenmesi»nin evrensel bir aşama olup olmadığı sorunudur. Şu halde kısır tartışmaların ötesinde yapılması gereken Doğu'da yapılmakta olan çalışmalar yanında, Batı toplumlarının, örneğin eski Yunan, Roma, Rus, Alman toplumlarının da en eski tarihlerine sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçiş çağlarına eğilmek ve buralarda ATÜT modelini aramaktır. Youri Garouchiantz, belli bir sosyo-ekonomik biçimlenmeye «Asya Tipi» adını verirken Marx'ın bir coğrafi sınırlandırmayı düşünmediğini, evrensel bir aşamayı kasdettiğini ileri sürmektedir. Konuyla ilgili çalışmalar yapanların çoğu da aynı kanıdadır. Yani «Asya» adından hareketle bir coğrafi determinizme ve sınırlandırmaya saplanmamalıdır. Y. Garouchiantz aynı makalede şöyle diyor: Genel olarak Marx'ın araştırmaları boyunca, köleci rejimden farklı bir ilk sınıflı toplum ve rejimin kuruluşu sorunuyla karşılaşıya geldiğini biliyoruz. Ama daha ileriye gitmek bize imkansız gibi geliyor. Marx tarafından kabataslak çizilmiş «ikinci dereceden göstergeler»den (komünite, devlet mülkiyeti ve toprak, sulama, despotizm, vd.) hareketle özel bir üretim tarzı kurma girişimleri, Marx'ın üretim ilişkileri tipleri üzerine söyledikleriyle ters düşer.⁽¹⁵⁾ Y. Garouchiantz, yazısında Y. Semenov'un görüşüne yer ayırarak bunun bir varsayım olabileceğini söylüyor. Bu görüşe göre ATÜT' köleci toplumdan önce gelen antagonist bir üretim tarzıdır. Yani eski Doğu'da (yalnız Doğu'da mı?) köleliğin, feodalizmin, ücretli işin özelliklerini içinde barındıran ve çeşitli derecelerde, çeşitli antagonist üretim tarzlarını kapsayan bir sömürü biçimi çok yaygındı. Bunun yanında da «ilkel feodal» bir yapı vardı ki, bu yapı iki ayrı üretim tarzının karşılıklı etkileriyle kurulmuştu.⁽¹⁶⁾

türkiye'de gelişen tartışmaların son durumu

Türkiye'de gelişen tartışmaların son durumu nedir?

Bu soruya sordüğümüzda, bir yanda marksist olmayan tarihçilerin özellikleri belirten ve tipolojiden kaçınan çalışmalarını öte yandan konuyla ilgili olarak çeşitli görüşler ileri süren, marksistlerin görüşlerini sayabiliriz.

Şimdilik bu son kümede 3 ayrı görüş ayırmak mümkün görünüyor:

a) Asya tipi kavramını bilmeden, bir zamanlar Türk toplumunun özellikle üzerinde duran ama artık bu görüşü sonuna kadar götürerek Osmanlı toplumunun sınıfsız toplum olduğunu ileri süren ve marksist öğretileri tümüyle kopmuş olan bazı sosyal bilimciler. (İslam sosyalizmi, Türkiye'ye özgü sosyalizm, sınıfsız Türk toplumu görüşleri bu kümede yer almaktadır.)

b) Asya tipi'ne ve marksist tipoloji'de her çeşit yenilemeye karşı olanlar. (Bu küme klasik 5 aşama görüşünü sürdürmekte ve feodalite kavramının sınırlarını genişleterek - feodalitenin özel bir türü olduğunu kabul etmekle birlikte - Osmanlı toplumunu da klasik tipolojiye sokmaktadır.)

c) «Asya» Tipi kavramını Osmanlı ve Türk toplumlarının bazı özelliklerini ve genel olarak az gelişmişliği açıklamada yararlı bir varsayım kabul edenler (Bunlardan marksist metoda sadık kalanlar 1965 çalışmalarındaki bazı yanlış anlamaları düzeltme ve Asya toplumunun da sınıflı özelliği, sınıfların kazandığı özel biçimler üzerinde durmaktadır.)

Önceden belirttiğimiz gibi, tipoloji ve özellikle Asya tipi

(15) Youri Garouchiantz: A.g.m. (Aynı dergi, s: 137)

(16) Youri Garouchiantz: A.g.m. (Aynı dergi, s: 140)

kavramlarının bilimsel yönleri yanında, siyasal ve ideolojik yüküyle yüklü olmaları, Türkiye solunda son yıllarda gözlemlenen tartışmada bu kavramın da önemli bir rol oynamasına neden olmuştur.

Genel çizgileriyle, halka dayanan aşağıdan yukarı bir sosyalizm kurma fikriyle siyasal alanına çıkan Türkiye İşçi Partisi, 1966'larda (Sencer Divitçioğlu'nun ilk fikirleri ve Partiye girişi bu tarihlere rastlar) klasik evrim şeması ve tipolojiden ayrılan bazı fikirleri, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın ağzından belirtmiştir. Bu fikirler özellikle Türkiye'nin sınıf yapısı ve bürokrasi ile ilgilidir. Segmenin veya kütlenin, bürokrasinin partisi olarak görünen CHP ile bir uzlaşmazlık içinde bulunduğu gözlemi, TİP başkanını Türkiye'de bürokrasinin yerini özel bir yorum konusu yapmaya sürüklemiştir. Bu noktada örtük de olsa ATÜT'e bir atıf gizlidir. Yalnız Aybar'ın yorumlarının aceleci, Türkiye'de ATÜT tartışmalarının geleceğine gölge düşürücü ve yer yer marksist ATÜT'le çatışan bir özellik kazandığını söylemekle yarar vardır.

Bu durum, Türkiye Solunda TİP dışında gelişen Demokratik Devrimci grubun ATÜT'e ve klasik şema dışında kalan tipolojik tartışmalarına düşmanca bir tavır takınmasına ve Osmanlı toplumunu zorlamalarla da olsa feodal yapıda gösterme çabalarına neden olmuştur.

Milli Demokratik Devrimci kanadın ATÜT kavramını kesinlikle reddetmesinin arkasındaki nedenlerde, 1927'lerde Rusya'da ATÜT'ün reddedilmesinin nedenlerini görmek mümkündür. Yani, Türkiye'deki tartışmalarda da ATÜT kavramı yine aynı çıkmazın içindedir. İdi, bu çıkmaz, ideolojik, stratejik mücadeleyle içiçe ele alınmasından doğmaktadır. MDD cephesi, antifeodal mücadele tezini ancak feodal yapının varlığıyla kanıtlayabiliyordu. Bu yüzden de ATÜT'ü reddetmesi doğaldı. Buna karşılık Sosyalist Devrimcilerin bir kısmına da Türkiye'nin feodal aşamayı aştığını, kapitalizme geçtiğini göstermeye çalışmaktansa, feodaliteyi bütünüyle reddetmek daha kolay gelmektedir. Feodalitenin hiçbir zaman varolmadığı kanıtlanırsa, bunlara göre, antifeodal mücadele tezi de kendiliğinden düşecektir. Son bir yıldır, ilk dönemlerin heyecanını taşıyamamakla birlikte, ATÜT tartışmaları bu genel çizgiler içinde sürmektedir.

Sonuç

Asya Tipi Üretim Tarzı kavramını, elden geldiği kadar objektif ve bilimsel olarak ele almaya çalışırsak, karşımıza çıkan durum şudur:

a — Asya Üretim Tarzı'nın Marx'daki varlığı inkar edilemez. Gerek Kapital'in çeşitli bölümlerinde, gerekse «Grundrisse der Kritik der Politische ökonomie»nin bir bölümü olan Formen...»de (Kapitalizm öncesi Ekonomi Biçimleri) Asya Üretim Biçimi'yle ilgili bölümler vardır. Marx şöyle yazmaktadır: «Kaba çizgileriyle, Asya, Antik, Feodal ve Modern Burjuva sosyal-ekonomik biçimlenmenin birbirini izleyen dönemleri olarak nitelenebilir.» ATÜT'ü bütünüyle inkar ederek Marx adına Marx'ı revizyona tabi tutmaya kimsenin hakkı yoktur. Yalnız, sonraları daha çok kapitalizmin çözümlenmesine ve Batı'nın kapitalist dönemine eğilen Marx'da ATÜT kavramının gerekli açıklıkta olmadığını söylemekte de yarar vardır. Bu evrensel bir üretim tarzı mı, yerel bir biçimlenme mi, aşamalar sırasına gerçekten kölecilikten önce mi gelmekte, yoksa kölecilikle aynı dönemin ürünü mü olmakta... daha bir çok soru derinleştirilmeden bırakılmıştır. Bu durumda, Y. Garouchant'a katılarak bu çalışmaların sistematik biçimde yapılması gerektiği kanısındayız.

b — Yine de ilk verilerin ışığında, ATÜT'ü belli bir bölgeyle sınırlanmış bir biçimlenme olarak görmemekteyiz. Böyle olması, benzer biçimlenmelere sadece Asya'da rastlanmasına yol açardı ki, Afrika, Amerika, Fırat-Dicle Uygarlıkları, Miken Uygarlığı böyle bir biçimlenmeden

geçmişe benziyorlar. Öte yandan böylesine dar bölgesel bir üretim tarzı, tarihsel evrimin belli bir doğrultuda gelişeceği fikri ile de çatışmaktadır. Özellikle Türkiye'de yapılan tartışmalarda ATÜT'ün yalnız Asya'ya özgü bir biçimlenme olarak ele alınması, konuyla ilk ilgilenenlerin bir kısmını, bilimsel sosyalizmle taban tabana zıt noktalara getirmiştir. İşte bu bakımdan yazımızın başlığında bu tuzaga dikkati çektilik. Konuyla ilgili bilgi azlığı, son tartışmalardan habersizlik yüzünden Türkiye'de bu tuzaga düşmüş ve düşünmekte olanların sayısı az değildir. İkinci dereceden benzerlikler ve ayrılıklardan hareketle, üretim güçlerinin düzeyi, toplumun üzerine kurulduğu sosyo-ekonomik yapıların üretim gücü ve üretim ilişkileri düzeyi hesabına katılmaksızın ve ATÜT'ün Marx'da sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçişte bir aşama olarak ele alındığı bilimsizliğin çok ileri aşamalarındaki toplumları da ATÜT modeli içine yerleştirmek yanlış yapılmıştır. İlk ATÜT'çilerin bir kısmı, Marx'da Asya Tipi toplumların sınıflı toplumlar olduğunu unutup Osmanlı devletinin sınıfsız olduğunu iddia etmişler, buradan bir Osmanlı idealizasyonuna varmışlar, bir kısmı Fatih Sultan Mehmet'i «İçki Padişahı» saymış, bir kısmı «Osmanlı modeli toplum yıkılmasaydı, bugün kolaylıkla sosyalizme geçilebileceğini» önermiş ve bu konularla bugün marksizmden tümüyle uzaklaşmışlardır. Yetersiz bilgi üzerine kurulu tartışmaların hangi noktalara kadar getirebileceği görülmektedir. ATÜT bu yüzden, yanlış kurulduğunda ve yanlış yapılara aceleci biçimde uygulandığında gerçek bir TUZAK olabilir ve strateji tartışmalarını da çok yanlış noktalara sürükleyebilir.

c — Bizce ATÜT, bir ilk sınıflı toplum modelidir ve köleci aşamadan önce gelen bir aşamadır. Marx'ın tarihsel gelişme teorisinin, yüzeyden ve mekanik olmayan bir yorumlanması, aşamaların her küçük toplumun geçmesi gereken aşamalar olmayıp, insanlık tarihinin gelişmesinin evrensel aşamaları olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan her toplumun tüm aşamalardan belli bir sırayla geçmesi beklenemez. Hıle Batı'da kapitalizmin gelişmesinden sonra, toplumları izole birimler kabul ederek her aşamayı sırayla geçirmelerini beklemek önemli bir yanlıştır. Bir toplumun köleci aşamayı atladığı, yada ATÜT aşamasından tümüyle geçmediği görülmektedir. Bunda dış dinamiğin ve üretimin güçlerinde ilişkilerin doğurduğu gelişmelerin büyük payı olsa gerektir.

d — İlk sınıflı toplum biçimlerinden hatta köleliğe yol açan toplum biçimlerinden biri olduğu sanılan ATÜT'ü Osmanlı toplumuyla özdeşleştirmek ne derecede doğrudur? Önceki bölüme gördüğümüz gibi, bu konuda tartışmalar bilimsel görünümlerine rağmen, siyasal - ideolojik planda yürütülmekte ve aceleci sonuçlar çıkarılmaktadır. ATÜT gibi henüz tartışmalı bir konuyu eldi bitti farzederek, üzerine bütün bir strateji kurma denemesi ne derecede başarılı olabilir?

Sınıfsız toplumdan ilk sınıflı toplumlara geçişteki ilkel üretim güçleri düzeyi ile 15-16. yüzyıl Osmanlı toplumunun üretim güçleri düzeyinin aynı olduğu kanıtlanmak herhalde oldukça zordur. Aynı şekilde, 15-16. yüzyıl Osmanlı toplumunun üretim güçleri düzeyinden farklı olduğunu göstererek bir gelişme da yapılmamıştır. Oysa, biliyoruz ki üretim ilişkilerini, giderek bir üretim tarzını belirleyen, bu güçlerin düzeyidir. Önce (Beylikler döneminde) feodal üretim tarzı yaşandıktan bir dönem sonra, daha ilkel bir tarz olan ATÜT'e geçimesi, evrimde geriye dönüş olmadığını kabul eden bilimsel sosyalizmle ters düşmektedir. ATÜT'çileri bu görüşe, yani Osmanlı toplumunu Asya Tipi Üretim Biçimi ile açıklamaya götüren başlıca neden, sınıfsal yapıda bürokrasinin ve devletin ağırlığıdır. Oysa bu durumda, ATÜT'e başvurmaksızın, başka açıklamaları da mümkün dür. Bölgesel farklılıklar gösterdiği bilinen feodalitenin Osmanlı toplumunda kazandığı özel biçim, bu sınıfsal yapının kökeninde olabilir.

Bu yazı çerçevesinde kısaca söyleyecek olursak, kölelikten de daha ilkel bir sosyo-ekonomik biçimlenme olan ATÜT'ün, gelişmiş bir yapı olan ve Batı'ya da büyük çapta açılmış ve Batı'dan etkilenmiş bulunan Osmanlı Devleti'ne uygulanması bizce bazı ikinci dereceden benzerliklerden hareketle aceleci genellemelere varmaktır. Konuyla ilgili son çalışmalar, hiç değilse ATÜT'ün sınıfsız toplum olduğu yanlışını ortadan kaldırmaktadır.⁽¹⁷⁾

Yine de halk-devlet ilişkisi gibi anti-marksist yorumlara elverişli bir varsayım olması ve taşıdığı belirsizlikler, yukarda sözünü ettiğimiz diğer yanlış yorumlarla birleşince, bizi tehlikeli bir noktaya getirebilir. İyi marksist analizler yapmak istiyorsak, görüşüşlerin ve benzerlik-ayrılıkların esiri olmaktan kurtulmalı, üretim güçleri ve üretim ilişkilerini temel alan gözümlemelere gitmeliyiz. İlk ve ilkel biçimde sınıflaşmış bir toplum modeli olan ATÜT'deki sınıflar, Osmanlı toplumuna uymadığı kadar bugünkü Türk toplumuna da uymamaktadır. Devlet-Halk ilişkisinden hareketle sosyalizme varmak bize mümkün görünmüyor. Bugün Türkiye'de mevcut sınıfları açıklamaktan çok uzak kalıyor. Türkiye'nin bugünkü sosyo-ekonomik yapısını ne kadar az bilirsek bilelim, ortada olan gerçek, yüzyıllardır süren emperyalizmin ve sistemin kendi iç yapısının etkisiyle, artık Devlet-Halk ilişkisinin çok dışında yeni ilişkilerin doğmuş olduğudur. Bir an için Devlet-Halk ilişkisinin ve ATÜT'ün, geçmişteki varlığı kabul edilse bile, bugünkü strateji tartışmalarında bu kavramlara ağırlık tanımak bizi ancak yerimizde saydırır.

Ayrıca ATÜT'ü, bir «az gelişmişlik modeli» haline getirmek de pek büyük ve sınıfları aşan bir genelleme gibi görünmüyor. Bu görüş Emperyalizmin, Batı'da kapitalizmin erken gelişmesinin etkilerini, kasıtlı veya kasıtsız, unutan bir görüştür.

Marksizmi derinleştirmek, katkıda bulunmak (çarpıtmak değil) için ATÜT tartışmaları yapılabilir ve yapılmalıdır da. Ancak henüz konu üzerinde yeterli bilgiye sahip olunmadan yapılacak genellemeler, özellikle de şu veya bu stratejiyi doğru göstermek için henüz üzerinde aydınlığa kavuşturulmuş bir kavramın yanında yada karşısında yer alınması, bizi, bütün iyi niyetimize rağmen ATÜT tuzağına düşürebilir.

(17) Muzaffer Sencer: Osmanlı Toplum Yapısı...

IMECE

17 Nisan özel sayısı

Şerif TEKBEN, Nebi DADALOĞLU, Dr. Cevat GERAY, Ceyhan ATUF KANSU, Niyazi ALTUNYA, Fakir BAYKURT, Ahmet KÖKLÜGİL-LER, Talip APAYDIN, Halil AYTEKİN, H. KANAR, Av. H. ERTUNÇ, Enver ATILGAN, Yaşar BİLEN, ŞAHHÜSEYİNOĞLU, Nâlan ULUĞ ve daha bir çok güçlü deyişlerle.

IMECE, P.K. 373 Ankara, Yıllık abone: 15 TL.

Proleter Şair
Fethi Savaşçı'nın Şiirleri

DUVARCI HASAN USTA

ismiyle çıktı

500 Kuruş — YEDİTEPE YAYINLARI

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

KENDİ KALEMİNDEN
ORHAN KEMAL

Oyenn Kısa Biyografisi

1914 yılında, Adana'nın Çayhan ile
arında doğdum. Babam oraklık, annem öğüt.
Hakkara, Roman, Hıristiyan. Öğrenimim
anından başka his. Altı yaşta yazdım. İlk
Okul kullanmadım, nâtenadim. Janat Cabala.
Arın. Yemiyi doğayın, ilaizi bulmak, kendimi
materyem. Halka dönük, halktan yana bir
Elenme Kurulu Kararı

Gegen ay kaybettüğümüz büyük yazar
Orhan Kemal, ölmüşünden kısa bir
süre önce Türkiye Sanatçılar Birli-
ği'ne kendi elyazısıyla verdiği bi-
yografisinde kendisini böyle tanı-
yordu...